

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

บทคัดย่อ
ของ
สังคม แก้วสว่าง

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

2547

สังคม แก้วสว่าง. (2547). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสตะเวชวิทยา.

สารนิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ : ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพัฒนามุ่งศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และเพื่อ
พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเสตะเวชวิทยา

การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา ใช้วิธีการจัดกลุ่ม
สนทนา โดยอาจารย์ที่ปรึกษาทุกระดับชั้นของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา เป็นผู้ร่วมสนทนา เครื่องมือ
ที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา เป็นแบบบันทึก และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการบันทึก นำข้อมูลที่ได้
ไปพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน แล้วทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นเวลา 1 ปีการศึกษา และเชิญผู้บริหาร
คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา ของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา จำนวน 35 คน มาร่วม
ประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

พบว่ามีความพร้อมพอสมควรอาจารย์ที่ปรึกษา มีความคิดเห็นว่ระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน
สามารถดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนได้ทุกคนทุกกลุ่มมีข้เฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาผู้ปกครอง
ส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือ ฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ส่วนปัญหาคืออาจารย์ที่
ปรึกษามีภาระงานมาก การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ทำให้มีภาระงานเพิ่มมากขึ้น
อาจารย์ที่ปรึกษามีปัญหาในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ขาดทักษะการจดบันทึกข้อมูลใน การปฏิบัติงาน
และการประเมินพฤติกรรมนักเรียน

2. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา ตามที่
ผู้วิจัยพัฒนาประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล การ
แบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน การพัฒนาศักยภาพนักเรียน การส่งต่อนักเรียน
และการฟื้นฟู จากการทดลองใช้ปรากฏว่ระบบดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือมี
ความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนกระชับง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งมีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย
สามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ดี ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาแล้ว ยังเหมาะสมกับ
สภาพการดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน

The Development of Student Assistant System in Sesawechvidhaya School

AN ABSTRACT

BY

Sungkom Kaewsawang

Presented in partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Education degree in Educational Administration
at Srinakharinwirot University

2547

Sungkom Kaewsawang. (2004). *The Development of Student Assistant System in Sesawechvidhaya School*. Master's Project, M.Ed. (Educational Administration). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University.
Advisor : Assist. Prof. Dr. Phairojana Klinkularb.

The purposes of this research were to study and develop the Student Assistant System in Sesawechvidhaya School.

The instrument used for study of Sesawechvidhaya Student Assistant System were focus groups by all level of advisors and collected the data form focus groups, recorded and analyzing record. The data from focus groups used for develop the student assistant system of Sesawechvidhaya School and the instruction manual. Then try out the student assistant system for one academic year and then evaluate system by 35 persons of Sesawechvidhaya School namely the director, the school committee and advisors.

The main research finding were summarized as follows :-

1. The student assistant system of Sesawechvidhaya School were fairly complete. The advisors think that the student assistant can take care , develop all students, every group not only the problem students but also the most parents cooperate. On the other side the administration support this system. But the problem is the advisors have many things to do. And having the student assistant system make more works. The problem of the advisors are visiting the students' homes , lack of skills in the record all works and the evaluation the students' behaviors.

2. Developing the student assistant system of Sesawechvidhaya School by researcher were 7 steps by preparatory, personal case study, divide group, encourage student activity, increase status of student, resuscitate of student. The result of try out were complete and brought it to operate truly. It can work flexibly and easily in operating and can understand the instruction manual which the advisors can use these well. The department in school can run efficiently .

ประกาศคุณูปการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษา
อย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กลิ่นกุหลาบ อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
ประธานคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ และ
อาจารย์สุพิพรรณ พัฒนพาณิชย์ กรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง
ในความอนุเคราะห์และความเอาใจใส่ของท่านเป็นอย่างดี จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้
คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้น จนสำเร็จสมบูรณ์เป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคุณศรีศักดิ์ เสตะเวช ผู้จัดการโรงเรียนเสตะเวชวิทยา
คุณสุชาติ จันทน์หอมไกล ผู้อำนวยการ โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ผู้อำนวยการจักรกฤษย์ เข้มสรวล
โรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ที่ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ ตลอดระยะเวลาในการศึกษา

ขอขอบคุณอาจารย์ดวงแข จงเจริญ รองผู้อำนวยการโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม
อาจารย์อภิรักษ์ สีสันต์ หัวหน้างานสารสนเทศโรงเรียนท่ามะกาวิทยาคม ที่ให้ความช่วยเหลือ
ในการจัดกลุ่มสนทนา และขอขอบคุณผู้ร่วมกลุ่มสนทนาทุกท่านได้แก่ อาจารย์สุชาติ นิลพงษ์
อาจารย์ศรีวิภา สุวรรณถาวร อาจารย์ศุภมาส นัยนาภรณ์ อาจารย์สุมาลย์ วัชรสิงห์
อาจารย์อัจฉรา ชุมพันธ์และอาจารย์ธนาศักดิ์ จิวรพงษ์

ขอขอบคุณ คุณวิมล แก้วสว่าง ครอบครัวแก้วสว่าง พี่ ๆ เพื่อน ๆ และ คณะครูอาจารย์
โรงเรียนเสตะเวชวิทยาทุกคน ที่ให้คำแนะนำ ความช่วยเหลือ ความห่วงใย และเป็นกำลังใจที่ดีแก่
ผู้วิจัย ตลอดการทำวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่
คุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ถ่ายทอดความรู้ต่าง ๆ แก่ผู้วิจัย

สังคม แก้วสว่าง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา.....	8
การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา	11
การวางแผนงานปกครองนักเรียน.....	12
การรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน.....	13
การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม.....	13
การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน.....	14
การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน.....	14
การประเมินผลงานปกครองนักเรียน.....	14
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	15
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล.....	17
การคัดกรองนักเรียน.....	21
การส่งเสริมนักเรียน.....	23
การป้องกันและแก้ไขปัญหา.....	27
การส่งต่อ	30
เอกสารที่เกี่ยวกับคุณลักษณะและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา	33
หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	38
ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา.....	40
งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานปกครอง.....	43

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 47
	การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน..... 47
	การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา..... 48
	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา..... 49
	การประเมินผล..... 50
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 51
	การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน..... 51
	การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา..... 53
	การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา..... 56
	การประเมินผล..... 60
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 65
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า..... 65
	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 65
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 65
	การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 65
	สรุปผล..... 66
	อภิปรายผล..... 68
	ข้อเสนอแนะ..... 77
	บรรณานุกรม..... 78
	ภาคผนวก..... 84
	ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์..... 137

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	6
2 แสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของกรมสามัญศึกษา.....	16
3 แสดงกระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาให้นักเรียนของครูแนะแนว/ ฝ่ายปกครอง.....	31
4 แสดงการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา.....	59

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษามีความสำคัญต่อความเจริญของประเทศชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างรวดเร็วด้วยอิทธิพลของความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการด้านการสื่อสาร โทรคมนาคม และเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีเครือข่ายโยงใยไปทั่วโลก ทำให้สังคมเป็นสังคมแห่งข่าวสารข้อมูล โลกถูกหล่อหลอมเป็นหนึ่งเดียว เปรียบประหนึ่งหมู่บ้านโลก กิจกรรมทุกด้านไม่ว่าเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง การศึกษา สิ่งแวดล้อมถูกเชื่อมโยงเข้าถึงกันและกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 7) การก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์เป็นโอกาสสร้างปัญหาและสร้างศักดิ์ศรีของประเทศชาติ จึงจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญต่อการพัฒนาระบบสำคัญ ได้แก่ ระบบการเมือง ระบบสังคม และระบบเศรษฐกิจ (ภิรมยา อินทรกำแหง. 2540 : 20) คุณภาพของคนเป็นตัวแปรสำคัญในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน และซึ่งความได้เปรียบในการแข่งขันกับนานาประเทศ โลกในยุคโลกาภิวัตน์ไม่ใช่โลกที่จะประชันกันด้วยกำลังอาวุธ แต่ประชันกันด้วยกำลังปัญญา คุณภาพของทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นทั้งเหตุและปัจจัยในการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2539 : 11) การศึกษาจึงเป็นวิธีการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำประเทศชาติเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์อย่างมีศักดิ์ศรี

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงเป็นการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ บทบาทของการศึกษาคือ การพัฒนาบุคคลในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม ทำให้ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของประเทศในทุก ๆ ด้าน (รวีวรรณ ชินะตระกูล. 2538 : 65) ซึ่งในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) ได้กำหนดความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542 : 5) การศึกษาจึงมีความมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เพื่อให้มีความสุขในการดำเนินชีวิตในสังคม และการที่สังคมปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้า และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การดำรงชีวิต ต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคหลายอย่างตามสภาพความซับซ้อนของสังคม ทำให้ผู้คนในสังคมปัจจุบัน ไม่ว่าจะ

เป็นเด็กหรือ ผู้ใหญ่ ต้องประสบกับปัญหานานับประการ ซึ่งหากไม่มีการป้องกันแก้ไข ประเทศไทยก็จะมีแต่ประชากรที่มีปัญหาอันเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมาย ประกอบกับการมีเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัยรวดเร็ว ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำรงชีวิตและจิตใจของผู้คนอย่างมากเยาวชนได้รับผลกระทบอย่างหนักหน่วงจึงต้องการความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ต้องการคำแนะนำปรึกษาอย่างมีเทคนิควิธี บางครั้งต้องการความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาที่ผ่านเข้ามาในชีวิตอย่างเร่งด่วน อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุดเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ดังกล่าวแทนพ่อแม่ ผู้ปกครองเมื่อเด็ก ๆ อยู่ที่โรงเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2544 : ก) การดูแลช่วยเหลือให้นักเรียนรู้จักการดำเนินชีวิต เพื่อให้มีชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขท่ามกลางภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลง จึงเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียนในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างยั่งยืน

โรงเรียนเสตะเวชวิทยาเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนหลายระดับคือตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนได้จัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับหนึ่ง และจากการศึกษาข้อมูลในการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน พบว่านักเรียนในระดับมัธยมศึกษา มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา มากกว่าในระดับอื่น (โรงเรียนเสตะเวชวิทยา. 2544 : 22) และจากการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนในด้าน ต่าง ๆ เช่นด้านปริมาณและคุณภาพบุคลากร ด้านงบประมาณ ทำให้พบจุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านงานปกครองนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาปัญหาของงานปกครอง พบว่านักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เกิดความเครียด อันเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาต่าง ๆ เช่น การแต่งกาย การหนีเรียน ความประพฤติไม่เหมาะสม และยาเสพติด (โรงเรียนเสตะเวชวิทยา. 2543 : 31) สาเหตุของความเครียดของนักเรียนเกิดจากปัจจัย 2 ประการ คือ ปัจจัยภายในอันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่าง ๆ ภายในร่างกาย และปัจจัยภายนอก อันเกิดจากสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทางสังคมจะเป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดต่อวัยรุ่นมากกว่าการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย (กรมสุขภาพจิต. 2541 : 19) การเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นทำให้นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาต้องพยายามปรับตัว เพื่อจัดการกับปัญหาความขัดแย้ง ความคับข้องใจ เพื่อปรับสภาพจิตใจให้เข้าสู่ภาวะปกติ นักเรียนที่ปรับตัวได้ดีก็จะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุขแต่จากการศึกษาพบว่ามึนักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถปรับตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมทำให้เกิดปัญหาทางความคิด อารมณ์ และมีพฤติกรรมซึ่งเสี่ยงต่อการกระทำความผิด ดำเนินชีวิตเบี่ยงเบนไปจากเป้าประสงค์อันดีงาม (โรงเรียนเสตะเวชวิทยา. 2542 : 12) ประกอบกับจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา เพื่อจัดทำแผนยุทธศาสตร์โดยใช้เทคนิค SWOT พบว่าจุดอ่อนประการสำคัญของโรงเรียนคือโรงเรียนไม่มีโอกาสคัดเลือกนักเรียน ทำให้ได้นักเรียนที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจากปัญหาดังกล่าว โรงเรียนนำมากำหนดเป็น

แผนยุทธศาสตร์ 5 ปี (พ.ศ.2543-2547) โดยมีเป้าหมายสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา (โรงเรียนเสตะเวชวิทยา. 2543 : 29, 33) โดยโรงเรียนพิจารณาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามกรอบที่กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กำหนดเป็นแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบดังกล่าวประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 15) ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนใช้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาทุกแห่ง และได้รับการยอมรับว่าสามารถช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา รวมทั้งสามารถส่งเสริมนักเรียนที่ปกติ และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพมาใช้ในการพัฒนา และปกครองนักเรียน แต่โรงเรียนเสตะเวชวิทยา เป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีความแตกต่างกับโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา การที่จะนำระบบดังกล่าวมาใช้จึงต้องมีการศึกษา และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เกิดความเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียน

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเสตะเวชวิทยาเพื่อสามารถนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาใช้ในการบริหารงานปกครองให้มีประสิทธิภาพ และบังเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา
2. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในปรับปรุงการบริหารงานปกครองโดยระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ผลของการวิจัย จะได้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เหมาะสมของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้บริหาร จะได้ร่วมกันใช้ในการดำเนินงานปกครอง และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา กรุงเทพมหานคร

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. การบริหารงานปกครอง หมายถึง การบริหารงานส่งเสริม พัฒนา ควบคุมและแก้ไข ความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนให้บรรลุ เป้าหมาย

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบ ที่กรมสามัญศึกษา , กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข กำหนดเป็นแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจนโดยมีอาจารย์ ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในขั้นตอนที่ 2 ของอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งต้องรู้จักนักเรียนในด้าน ความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัวและด้านอื่น ๆ เป็นรายบุคคล โดยใช้วิธีการและ เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก แบบสัมภาษณ์ การเยี่ยมบ้าน เป็นต้น

2.2 การแบ่งกลุ่มนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในขั้นตอนที่ 3 ของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่การแบ่งกลุ่ม นักเรียนของโรงเรียน แล้วสรุปลงในแบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล และรายห้อง

2.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนในขั้นตอนที่ 4 ของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งต้องส่งเสริมนักเรียนเป็น รายบุคคล และรายกลุ่มจากการแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมโฮมรูม จัดประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน จัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสม แล้วบันทึก สรุปประเมินการดำเนินกิจกรรม

2.4 การพัฒนาศักยภาพนักเรียน หมายถึงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในชั้นตอนที่ 5 ของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่ง จำเป็นอย่างมากที่จะต้องดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และมีปัญหา โดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้น ประสานงานกับครูและผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจัดกิจกรรมสำหรับการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน เช่นกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกรายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5 การส่งต่อ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในชั้นตอนที่ 6 ของอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนแล้ว แต่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือ นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่ดีขึ้น อาจารย์ที่ปรึกษาต้องดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา ครูฝ่ายปกครอง เพื่อดำเนินการตามระบบต่อไป

3. อาจารย์ที่ปรึกษา หมายถึง ครูที่ได้รับคำสั่งจาก โรงเรียนเสสะเวชวิทยา ให้ทำหน้าที่ดูแลนักเรียนด้านการเรียน ด้านความประพฤติ และด้านการพัฒนานักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

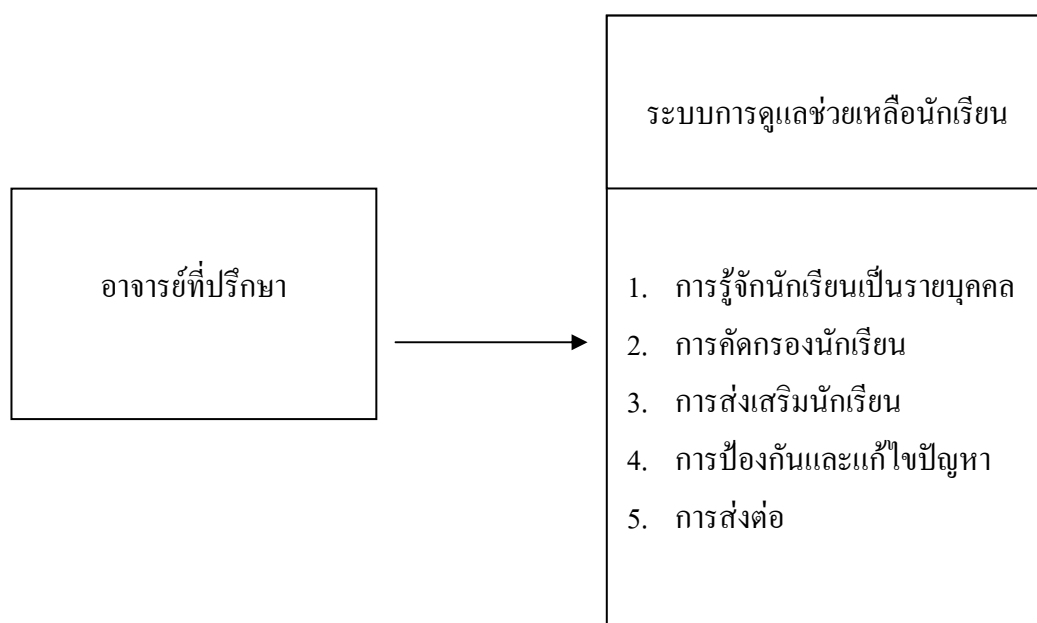
ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิดของ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้ตระหนักถึงความสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์การดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการในการบริหารงานปกครอง ที่ทำงานอย่างเป็นระบบมีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในและนอกโรงเรียน รวมทั้งมีวิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้การบริหารงานปกครองประสบความสำเร็จ ดังนี้

กรมสุขภาพจิต. (2544 : 13) มีแนวคิดหลักในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2 ประการคือ

1. มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการยึดนักเรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อดูแลช่วยเหลือ ทั้งด้านการป้องกัน แก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจึงเป็นสิ่งจำเป็น
2. ความสำเร็จของงาน ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำของทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร โรงเรียนในทุกระดับ ผู้ปกครอง หรือชุมชน

กรมสามัญศึกษา (2544 : 3) กล่าวถึงแนวคิดในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ

จากแนวคิดของกรมสุขภาพจิต และกรมสามัญศึกษา เขียนเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ผู้วิจัย ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับต่อไปนี้

1. การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา
2. การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา
 - 2.1 การวางแผนงานปกครองนักเรียน
 - 2.2 การรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน
 - 2.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม
 - 2.4 การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน
 - 2.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
 - 2.6 การประเมินผลงานปกครองนักเรียน
3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 - 3.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
 - 3.2 การคัดกรองนักเรียน
 - 3.3 การส่งเสริมนักเรียน
 - 3.4 การป้องกันและแก้ไขปัญหา
 - 3.5 การส่งต่อ
4. เอกสารที่เกี่ยวกับคุณลักษณะและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา
5. หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
6. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา
7. งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานปกครอง

1. การบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ความหมายของงานปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียน เป็นงานหนึ่งของการบริหารโรงเรียน ที่มีความสำคัญและส่งผลไปถึงการพัฒนาพฤติกรรมนักเรียน สร้างเสริมนักเรียนให้มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัย มีคุณธรรม และจริยธรรม พร้อมทั้งจะเจริญเติบโต เป็นพลเมืองที่ดีของประชาชาติสืบต่อไปในอนาคต การปกครองนักเรียนในระดับชั้นมัศึกษานับว่าเป็นภาระหนัก เพราะเป็นการปกครองเด็กวัยรุ่น ซึ่งร่างกาย และจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งเป็นวัยที่สำคัญยิ่งของชีวิตที่จะนำไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวได้ (วิระพงษ์ วิระนาคินทร์. 2542 : 27)

กรมสามัญศึกษา (2530 : 3) ให้ความหมายของงานปกครองนักเรียนว่าหมายถึงงาน ส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร นอกจากนี้กรมสามัญศึกษา (2539 : 42-47) ระบุไว้ในเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาว่างานปกครองนักเรียนได้แก่ การวางแผนงานปกครองนักเรียน การรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และการประเมินผลงานปกครองนักเรียน

กรมสามัญศึกษา (2532 : 20-23) ได้ให้หลักการและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งโรงเรียนในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาเอกชนได้นำมาใช้เป็นหลักในการบริหารงานปกครอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ลักษณะงานปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียน เป็นงานหนึ่งของการบริหารโรงเรียนที่ส่งผลไปถึงการพัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน สร้างเสริมให้มีความประพฤติ มีระเบียบ มีคุณธรรมและจริยธรรมพร้อมที่จะเจริญเติบโตเป็นพลเมืองดีของประชาชาติต่อไปในอนาคต งานปกครองนักเรียนจึงมีลักษณะเป็นงานส่งเสริม พัฒนา ควบคุมและแก้ไขความประพฤตินักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกันของนักเรียน เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาให้นักเรียนมีคุณธรรมที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรในเรื่องต่อไปนี้คือ

1.1 ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม การไม่เบียดเบียนผู้อื่น การมีวินัยในตนเอง รวมถึงความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม

1.2 การเคารพต่อกฎหมาย และกติกาของสังคม รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความสามัคคี รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีอย่างมีหลักการ และเหตุผลที่ดี ใช้เสรีภาพของตนเองในทางสร้างสรรค์บนรากฐานแห่งกฎหมาย จริยธรรมและศาสนา

1.3 ความภูมิใจในความเป็นไทย การเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ มีความรู้และเลื่อมใสในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนการร่วมกันชำระรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศชาติ

2. ขอบข่ายของงานปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียนมีขอบข่ายความรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ควบคุมดูแลนักเรียนด้านความประพฤติและปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ ด้วยการป้องกันไม่ให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์และแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน

2.2 เสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่เหมาะสมแก่นักเรียน และส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้พัฒนายิ่งขึ้น

2.3 รักษาความปลอดภัยและดูแลสวัสดิภาพของนักเรียน

2.4 รักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน

2.5 ดูแลและรักษาทรัพย์สินของทางราชการ

3. ความสำคัญของงานปกครองนักเรียน

การบริหารงานปกครองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

3.1 ทำให้เกิดความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน จะดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยดี

3.2 ส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3.3 นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถเฉพาะตนเองเต็มศักยภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรมตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.4 นักเรียนมีปัญหาต่าง ๆ ได้รับความช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

3.5 บุคลากรในโรงเรียนรู้จักควบคุมตนเองให้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข รู้จักการให้และการรับ มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับ

3.6 บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง

4. ลักษณะการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน

งานปกครองนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน ซึ่งอยู่ภายใต้การบริหารของหัวหน้าสถานศึกษา และมอบหมายให้ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการปกครองนักเรียนมีส่วนสำคัญยิ่งกับการเรียนการสอน หรืองานฝ่ายวิชาการ และฝ่ายแนะแนว นอกจากนี้ยังมีส่วนสนับสนุนการปฏิบัติงานฝ่ายบริการและฝ่ายธุรการอีกด้วย แต่อย่างไรก็ตามการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองจะต้องคำนึงถึงและพิจารณาระบบและตัวแปรนอกโรงเรียน ได้แก่

4.1 นโยบาย มาตรการ ระเบียบและแนวปฏิบัติ คำสั่งจากหน่วยเหนือ

4.2 ความต้องการของท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน

4.3 ระบบเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

4.4 อิทธิพลแฝง พลังกลุ่มต่าง ๆ และผลประโยชน์

งานปกครองเป็นหน่วยงานปฏิบัติงานแนวหน้า เช่นเดียวกับงานวิชาการ และงานแนะแนว ซึ่งผู้ปฏิบัติงานต้องทำงานกับนักเรียนจำนวนมากตลอดเวลา ต้องการความร่วมมือประสานงาน และทำงานมุ่งไปสู่จุดหมายที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพที่แต่ละคนมีร่างกาย แรงความคิด ผลักดันให้นักเรียนได้เคลื่อนไปสู่จุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ให้ได้ งานปกครองกับงานวิชาการ และงานแนะแนว จึงมีส่วนผสมผสานและสัมพันธ์กันมาก มีการจัดโครงการกิจกรรมหรือแผนปฏิบัติการร่วมกัน คือการจัดปฐมนิเทศนักเรียน การจัดโครงการอบรมและพัฒนาบุคลิกภาพ การพิจารณาสงเคราะห์นักเรียน การติดตามนักเรียนที่มีปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการไปพบปะกับผู้ปกครองนักเรียน และการเยี่ยมบ้านนักเรียน สำหรับงานปกครองกับงานฝ่ายสนับสนุนการสอน คือ งานบริหาร งานบริการและงานธุรการนั้น งานปกครองมีส่วนช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของแต่ละฝ่ายดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและรวดเร็ว เช่น ดูแลความเรียบร้อยในขณะที่เรียน ปฏิบัติกิจกรรมของแต่ละฝ่าย และควบคุมการจัดกิจกรรมให้ดำเนินไปตามโครงการที่ตั้งไว้

5. วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานปกครองนักเรียน

เพื่อให้นักเรียนมีผู้ปกครองแทนบิดา มารดา ตลอดระยะเวลาที่อยู่ในโรงเรียน ภายใต้ระเบียบวินัยที่กำหนดไว้อย่างมีความสุขพอสมควร

6. นโยบายการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน

ผู้ปฏิบัติงานฝ่ายปกครอง จะต้องระลึกถึงวัตถุประสงค์ของหน่วยงานปกครองที่ตั้งไว้เสมอ ดังนั้นการปฏิบัติงานจึงมีทั้งการป้องกัน แก้ไขและส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียน ให้บรรลุเป้าหมายและอุดมการณ์ของโรงเรียนที่ตั้งไว้ คณะครู อาจารย์ฝ่ายปกครองไม่พึงสิ่งจะทำหน้าที่เป็นตำรวจ ยามรักษาการณ์ หรือผู้พิพากษาที่คอยเฝ้าไล่จับ หรือตัดสินลงโทษนักเรียน แต่เพียงอย่าง

เดียว แต่จะเอาใจใส่ ดูแล ชี้นำและสนับสนุนให้ประพฤตินิสัยที่ถูกต้องดีงาม ละเว้นการประพฤติในสิ่งที่ไม่ดี ไม่ถูกต้อง และขัดต่อระเบียบข้อบังคับของโรงเรียน ของสังคมส่วนรวม

7. หลักการปกครองนักเรียน

การปกครองนักเรียนดำเนินตามหลักการ 2 ประการคือ

7.1 หลักการควบคุม โดยใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ เมื่อมีผู้กระทำผิดไปจากข้อตกลงนั้น จะมี การลงโทษว่ากล่าว ตักเตือน หรือเขียนติ

7.2 หลักการพัฒนาส่งเสริมด้วยการจัดสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัย ทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความถนัด ความสามารถ พิเศษ ทำให้นักเรียนรู้ว่าเป็นคนที่มีคุณค่า และมีแรงจูงใจที่จะประพฤติดี

ทั้งหลักการควบคุมและหลักการส่งเสริม ต่างมุ่งไปสู่การป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และเสริมสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม การนำเอาหลักการทั้งสองประการมาใช้ในการปกครองนักเรียนนั้นจะต้องคำนึงถึงสาเหตุของพฤติกรรมที่ต้องการแก้ไข ควบคุมหรือเสริมสร้าง ซึ่งสาเหตุของพฤติกรรมอาจมาจากสภาพแวดล้อม คือสภาพสังคม สภาพครอบครัว และสภาพโรงเรียน หรืออาจเกิดจากตัวเด็กเอง ในการแก้ปัญหานี้จะต้องหาสาเหตุก่อนแล้วจึงหาวิธีแก้ไข โดยคำนึงว่า “พฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ พฤติกรรมอย่างเดียวกันอาจมาจากหลายสาเหตุ สาเหตุอย่างเดียวกันอาจทำให้เกิดพฤติกรรมหลาย ๆ อย่าง นอกจากนี้อย่าทำให้เด็กที่ยังไม่มีปัญหา มีปัญหาขึ้นมา โดยการใช้วิธีแก้ปัญหานั้นที่ถูกต้องตามขั้นตอนดังนี้คือ ศึกษาให้รู้ว่าเด็กมีปัญหาอะไรบ้าง วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และหาวิธีการแก้ไขที่เหมาะสม”

งานปกครองนักเรียนจึงเป็นแก่นสำคัญในการบริหาร โรงเรียน เพราะเหตุว่าถ้างานปกครองนักเรียนไม่เรียบร้อย การบริหารงานอื่น ๆ ก็มักจะมีปัญหาตามไปด้วย และจะต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลง แก้ไขอยู่เสมอ เพราะหากนักเรียนไม่อยู่ในระเบียบวินัย กระบวนการเรียนการสอนก็ จะไม่ได้ผลสมบูรณ์ ดังนั้น โรงเรียนต่าง ๆ จะต้องมีการปรับปรุง แก้ไขการปกครองนักเรียน ควบคู่กับกระบวนการเรียนการสอนอยู่เสมอ

2. การปฏิบัติงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

งานปกครองในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นงานที่มีความสำคัญมาก ซึ่งกรมสามัญศึกษา (2539 : 42-52) ได้กำหนดขอบข่ายงานปกครอง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ 6 ด้าน คือ

2.1 การวางแผนงานปกครองนักเรียน มีขอบข่ายงานดังนี้

2.1.1 รวบรวม และจัดทำระเบียบวินัย ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการปกครองนักเรียน ได้แก่

2.1.1.1 จัดทำระเบียบขึ้นในโรงเรียน

2.1.1.2 จัดทำเอกสารคู่มือนักเรียน

2.1.1.3 เผยแพร่ระเบียบข้อบังคับในการปกครองนักเรียนให้นักเรียน

2.1.1.4 ผู้ปกครอง และครู อาจารย์ ทราบ

2.1.2 จัดสายงานปกครองนักเรียน ได้แก่

2.1.2.1 ผู้ช่วยฝ่ายปกครอง

2.1.2.2 คณะกรรมการฝ่ายปกครอง

2.1.2.3 งานหัวหน้าคณะกรรมการปกครอง หรือหัวหน้าระดับชั้น

2.1.2.4 งานอาจารย์เวรประจำวัน

2.1.2.5 งานอาจารย์ที่ปรึกษา

2.1.2.6 งานกิจการนักเรียน (กรรมการนักเรียน)

2.1.2.7 งานกรรมการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

2.1.3 ทำแผนและโครงการ ได้แก่

2.1.3.1 แผนงาน

2.1.3.2 โครงการ

2.1.3.3 ปฏิทินปฏิบัติงาน

2.1.3.4 แผนปฏิบัติงาน

2.1.3.5 การประชาสัมพันธ์และเผยแพร่

2.1.4 รวบรวมและจัดทำสถิติเกี่ยวกับงานปกครองนักเรียน ได้แก่

2.1.4.1 ทะเบียนพฤติกรรมนักเรียน

2.1.4.2 หลักฐานการติดต่อผู้ปกครอง

2.1.4.3 หลักฐานการลงโทษนักเรียน

2.1.4.4 หลักฐานการให้รางวัล

2.1.4.5 หลักฐานการแก้ปัญหานักเรียน

2.1.4.6 หลักฐานการปฏิบัติงานของฝ่ายปกครอง

- 2.2 การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน ได้กำหนดขอบข่ายงานไว้ดังนี้
 - 2.2.1 ความปลอดภัย
 - 2.2.2 การออกนอกบริเวณโรงเรียน
 - 2.2.3 การแสดงพฤติกรรม
- 2.3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม ได้กำหนดขอบข่ายงานไว้ดังนี้
 - 2.3.1 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย ได้แก่
 - 2.3.1.1 กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี นักศึกษาวิชาทหาร
 - 2.3.1.2 กิจกรรมอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์
 - 2.3.1.3 กิจกรรมเข้าค่ายนักเรียนใหม่
 - 2.3.1.4 การรักษาความสะอาด การตรงต่อเวลา การแต่งกาย การเข้าแถว
 การทำความเคารพ ฯลฯ
 - 2.3.1.5 มีหลักฐานการจัดและการเผยแพร่
 - 2.3.2 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมเพื่อปลูกฝังเรื่อง
 - 2.3.2.1 การประหยัดและออม
 - 2.3.2.2 การเสียสละ
 - 2.3.2.3 ความขยันหมั่นเพียร
 - 2.3.2.4 ความอดทน อดกลั้น
 - 2.3.2.5 ความเมตตากรุณา
 - 2.3.2.6 ความสามัคคี
 - 2.3.2.7 มีหลักฐานการจัดและการเผยแพร่
 - 2.3.3 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
 - 2.3.3.1 การบำเพ็ญประโยชน์
 - 2.3.3.2 การปฏิบัติตามกฎจราจร
 - 2.3.3.3 การปฏิบัติตามกฎหมาย
 - 2.3.3.4 มีหลักฐานการจัดและการเผยแพร่
 - 2.3.4 จัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
 - 2.3.4.1 กิจกรรมชุมนุมต่าง ๆ
 - 2.3.4.2 กิจกรรมหารายได้ระหว่างเรียน
 - 2.3.4.3 มีหลักฐานการจัดและการเผยแพร่

2.3.5 ยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนที่มีความประพฤติดี

2.3.5.1 แสวงหาข้อมูล

2.3.5.2 บันทึกประวัติ

2.3.5.3 เผยแพร่ผลงานหรือให้รางวัล

2.3.5.4 มีหลักฐานการจัดและการเผยแพร่

2.4 การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน กรมสามัญศึกษาได้กำหนดหลัก

2 ประการในการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ได้แก่

2.4.1 หลักการควบคุม คือให้โรงเรียนใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับเป็นเครื่องมือควบคุม พฤติกรรมของบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้เป็นที่ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ เมื่อมีผู้กระทำผิดไปจากข้อ ตกลงนั้น จะมีการลงโทษว่ากล่าว ตักเตือน หรือตัดคะแนนความประพฤติ แล้วแต่กรณี

2.4.2 หลักการพัฒนาส่งเสริม คือให้โรงเรียนจัดสภาพแวดล้อมหรือกิจกรรมต่าง ๆ โดยอาศัยทฤษฎีทางจิตวิทยาเป็นพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมหรือกระตุ้นให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่ พึงประสงค์ สภาพแวดล้อมและกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีประโยชน์ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความถนัด ความสามารถพิเศษ ทำให้นักเรียนรู้ว่าเป็นคนที่มีคุณค่า และมีแรงจูงใจที่จะประพฤติดี

2.5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ได้กำหนดขอบข่ายงานไว้ ดังนี้

2.5.1 จัดแนวปฏิบัติงานตามนโยบายกรมสามัญศึกษา

2.5.2 ดำเนินงานตามแนวปฏิบัติ

2.5.3 จัดให้มีสถานนักเรียนหรือคณะกรรมการนักเรียน

2.5.4 มีการวัดและประเมินผล

2.6 การประเมินผลงานปกครองนักเรียน ได้กำหนดขอบข่ายงานไว้ ดังนี้

2.6.1 จัดให้มีกรรมการประเมินผล

2.6.2 จัดให้มีการวิเคราะห์ผลการประเมิน

2.6.3 มีการเสนอผลการวิเคราะห์และประเมินผล

2.6.4 นำผลการวิเคราะห์และประเมินไปใช้ปรับปรุงงาน

จากสาระดังกล่าวข้างต้นงานปกครองนักเรียน มีความมุ่งหมายในการช่วยเหลือนักเรียน ด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างมี ความสุข อีกทั้งส่งเสริมให้นักเรียนสามารถแสดงออกในความสามารถส่วนตัว ทำให้นักเรียนเกิด เชาว์ปัญญา และมีประสบการณ์ในชีวิต สามารถเติบโตเป็นสมาชิกที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือ หมายรวมถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจาก

สารเสพติด (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 5)

กรมสุขภาพจิต. (2544 : 13) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ดังนี้

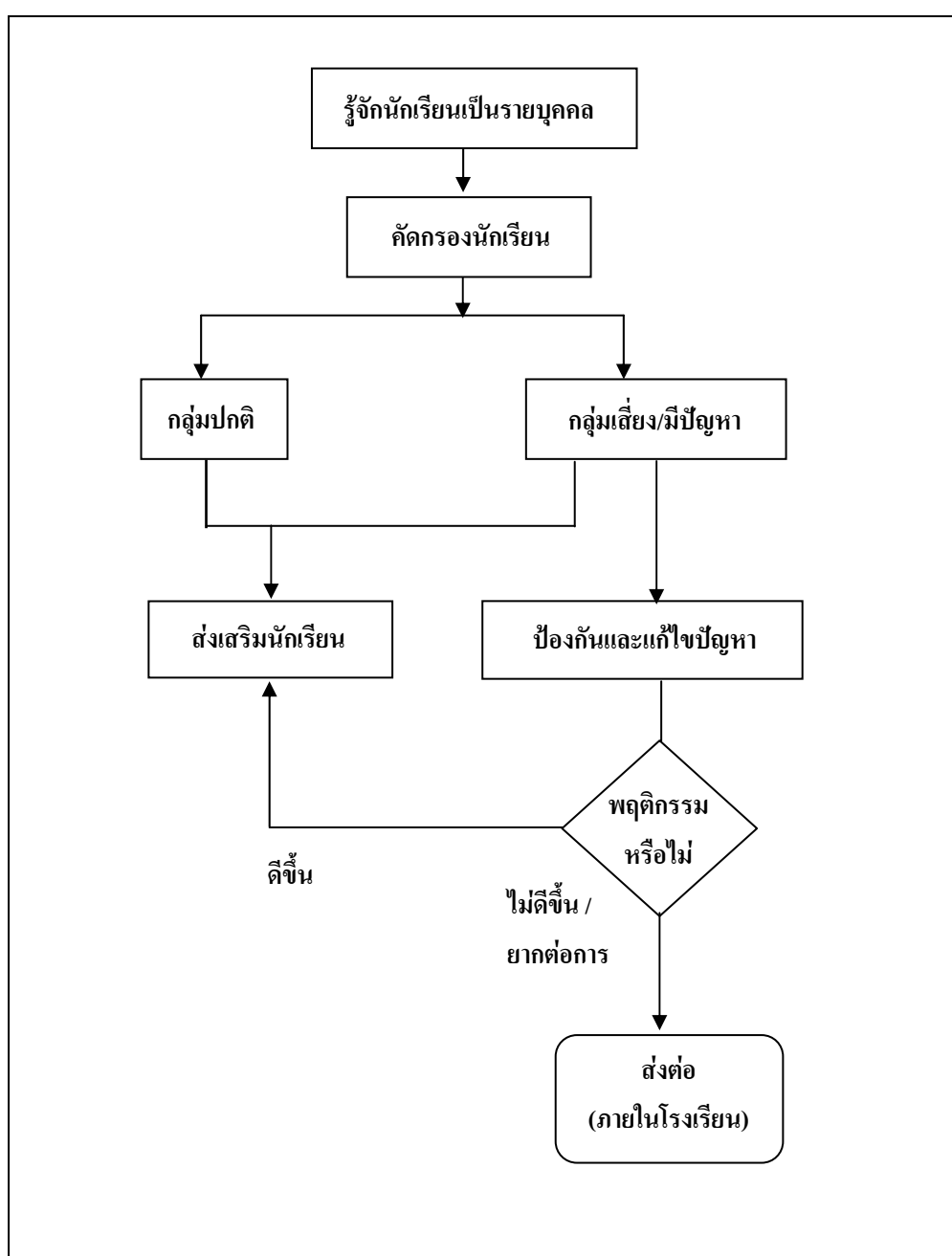
1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชนมีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

กรมสามัญศึกษา. (2544 : 3) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ

1. ผู้บริหาร โรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหาร โรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมีการประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่างๆ จากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบของกรมสามัญศึกษาเป็นความรับผิดชอบของครูที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงานหรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง โดยมีลำดับกระบวนการดำเนินงาน ดังแสดงในแผนภูมิที่ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของกรมสามัญศึกษา
ที่มา : กรมสามัญศึกษา. (2544).

รายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ
5 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการ
และเครื่องมือที่แตกต่างกันไปแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

กรมสามัญศึกษา. (2544 : 10) กล่าวถึงความสำคัญของการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลว่า
ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอม
ให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการรู้จักข้อมูลที่จำเป็น เกี่ยวกับตัว
นักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำ ข้อมูล
มาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหา
นักเรียนได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะใน
การแก้ไขปัญหาที่นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด
ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้าน
ใหญ่ ๆ คือ (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 20-22)

1) ข้อมูลนักเรียน ด้านความสามารถ ได้แก่ ด้านการเรียน มีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่
ควรทราบ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนรู้ในแต่ละภาคเรียน
พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน เป็นต้น
ด้านความสามารถอื่น ๆ ได้แก่ ทบหาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วม
กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2) ข้อมูลนักเรียนด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความ

บทพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น ฯลฯ ด้านจิตใจ ได้แก่ พฤติกรรม อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัว ขี้อาย ฯลฯ

3) ด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ รายได้ของบิดา มารดา ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน ฯลฯ ด้านการคุ้มครองนักเรียน จำนวนพี่น้อง บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติดการติดสุรา การพนัน เป็นต้น

วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

อาจารย์ที่ปรึกษาควรรู้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 12-14)

1) ระเบียบสะสม เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวม ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูล และอาจารย์ที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณา ทำความรู้จักนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากอาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการได้

รูปแบบและรายละเอียดในระเบียบสะสมของแต่ละโรงเรียน มีความแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับความต้องการของแต่ละโรงเรียน แต่อย่างน้อยควรครอบคลุมข้อมูลทั้งด้านการเรียน ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ระเบียบสะสม เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดี มิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้ หากเป็นไปได้ควรเก็บไว้กับ อาจารย์ที่ปรึกษา และมีผู้เก็บระเบียบสะสมให้เรียบร้อย ระเบียบสะสม ควรเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปีการศึกษา หรือ 6 ปีการศึกษาและส่งต่อระเบียบไปยังอาจารย์ที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจัดอาจารย์ที่ปรึกษาตามดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง จนจบมัธยมศึกษาในแต่ละตอน หรือจนจบ 6 ปีการศึกษา ก็ได้

2) แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ) (โรงเรียนอาจนำเครื่องมืออื่นมาใช้แทนก็ได้) แบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่ได้เป็นแบบวัดหรือแบบทดสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำหรับการคัดกรองนักเรียนด้านพฤติกรรมการปรับตัว ที่มีผลเกี่ยวข้องกับสภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีแนวการพิจารณานักเรียนด้านสุขภาพจิตมากขึ้นแบบประเมินพฤติกรรมเด็กเป็นเครื่องมือที่กรมสุขภาพจิตเป็นผู้จัดทำขึ้น โดยพัฒนาจาก The Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) ประเทศเยอรมันนี้ ซึ่งใช้กันแพร่หลายในประเทศแถบยุโรป เพราะมีความเที่ยงและความตรง จำนวนข้อไม่มากนัก

คณะผู้จัดทำของกรมสุขภาพจิต โดย พ.ญ.พรรณพิมล หล่อตระกูล เป็นหัวหน้าคณะได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ค่าความเที่ยง และความตรงของแบบประเมิน และหาเกณฑ์มาตรฐาน (Norm) ของเด็กไทย แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก มี 3 ชุด คือชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเด็ก ชุดที่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เป็นผู้ประเมินเด็ก และชุดที่เด็กประเมินตนเอง ทั้ง 3 ชุด มีเนื้อหาและจำนวนข้อ 25 ข้อ เท่ากัน ทางโรงเรียน อาจเลือกใช้ชุดที่นักเรียนประเมินตนเองชุดเดียว หรือใช้ควบคู่กับชุดที่ครูเป็นผู้ประเมินเพื่อความแม่นยำยิ่งขึ้น โดยระยะเวลาที่ประเมินไม่ควรห่างจากนักเรียนประเมินตนเองเกิน 1 เดือน ซึ่งหากเป็นไปได้ควรใช้แบบประเมินทั้ง 3 ชุด พร้อมกัน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของผลที่ออกมา

ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากระเบียบสนทนาและแบบประเมินพฤติกรรมเด็กไม่พอเพียง หรือเกิดกรณีที่ต้องมีข้อมูลเพิ่มเติม อาจารย์ที่ปรึกษาก็อาจใช้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นด่านสำคัญด่านแรกในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือให้ประสบผลสำเร็จ เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจึงจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ส่วนบุคคล ในการหาข้อมูลของนักเรียนให้มากที่สุด และทำการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

การเก็บรวบรวมข้อมูลนับเป็นกิจกรรมลำดับแรกที่สำคัญ และจะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีข้อมูลสำหรับการดูแลนักเรียน ซึ่งการเก็บข้อมูลนักเรียนนั้นมีหลายวิธี วิจารณ์ ชินะตระกูล. (2538 : 73-77) ได้เสนอแนะวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ไว้ดังนี้

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต เป็นการช่วยเสริมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ช่วยตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ว่าตรงตามความเป็นจริงเพียงใด ช่วยให้การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เที่ยงตรงเข้าใจนักเรียนดีขึ้นและสามารถนำข้อมูลไปประกอบการศึกษาวินิจฉัย เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนต่อไป

ลักษณะที่ควรสังเกตคือพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม พฤติกรรมที่บ่งชี้ความสามารถของนักเรียน พฤติกรรมทางอารมณ์ และองค์ประกอบทางด้านร่างกาย โดยสามารถบันทึกพฤติกรรมจากการสังเกตได้ 2 แบบ คือ การบันทึกพฤติกรรมแบบพรรณนาได้แก่การบันทึก พฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต โดยวิธีการจดบันทึกของผู้สังเกตเอง และการบันทึกพฤติกรรมอย่างมีระเบียบได้แก่การบันทึกพฤติกรรมโดยการใช้มาตราส่วนประมาณค่า การบันทึกพฤติกรรมแบบกำหนดพฤติกรรม และการบันทึกพฤติกรรมแบบให้คะแนน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์จะช่วยให้เห็นพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น สามารถนำมาประกอบการพิจารณาในการทำความเข้าใจพฤติกรรมของนักเรียนได้

ดีขึ้น นอกจากจะสัมภาษณ์นักเรียนแล้วยังอาจสัมภาษณ์ผู้ปกครอง เพื่อน และครูผู้สอนด้วย ผู้สัมภาษณ์ต้องเตรียมการสัมภาษณ์ให้เรียบร้อย ดำเนินการสัมภาษณ์อย่างมีคุณภาพ และควรแจ้งให้นักเรียนผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งชี้แจงให้ทราบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลจะเป็นความลับ ไม่เปิดเผยให้ผู้อื่นทราบ

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้สังคมนิติ เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน เป็นวิธีการที่ครูใช้เพื่อทราบความรู้สึกของนักเรียนที่มีต่อเพื่อน ๆ นักเรียนด้วยกัน การใช้สังคมนิติมีประโยชน์ต่อครูหลายประการคือ ช่วยให้ครูทราบว่าเด็กคนใดในชั้นที่รวมเป็นกลุ่มหรือแยกออกจากกลุ่ม และมีเด็กอยู่จำนวนกี่กลุ่ม ช่วยให้ครูเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนในชั้น และหาทางปรับปรุงให้เด็กมีความสัมพันธ์กันดีขึ้น ช่วยให้ครูทราบว่าเด็กคนใดไม่เข้าสังคม และขาดเพื่อน ครูสามารถนำผลของสังคมนิติไปใช้ในการปกครองชั้นเรียนได้ เป็นต้นว่าสามารถทราบว่าเด็กคนใดที่อาจช่วยช่วยซึ่งเพื่อน ๆ ได้ หรือการจัดที่นั่งนักเรียนใหม่ เปิดโอกาสให้เด็กทำความรู้จักกัน ทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างทั่วถึง

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม เป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวัด เช่น วัดความคิดเห็น ความรู้สึก และอารมณ์ เช่น จิตใจ ความรู้ ความเชื่อ การเห็นคุณค่าในเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

การสร้างแบบสอบถามมีหลักการสำคัญคือภาษาที่ใช้ควรกระชับรัดกุม สื่อความหมายชัดเจน คึงดูความสนใจของผู้อ่าน ครอบคลุมสาระที่สำคัญที่ต้องการทั้งหมด ถามเฉพาะข้อมูลที่ต้องการศึกษาเท่านั้น และใช้ภาษาให้เหมาะสมกับระดับที่จะศึกษา โดยสามารถเลือกใช้แบบสอบถามที่มีหลายลักษณะให้เหมาะสมเช่น แบบกำหนดคำตอบให้ แบบให้ตอบเสรี โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด และแบบสอบถามแบบมาตรฐานประมาณค่า

5) การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการไปเยี่ยมชมที่บ้าน เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลที่ครูจะได้ข้อเท็จจริง และเข้าใจตัวเด็กมากยิ่งขึ้นในหลายเรื่องเช่น สภาพทั่วไปของบ้าน ความเป็นอยู่ของเด็ก และครอบครัว เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อครู และ โรงเรียน เจตคติของผู้ปกครองที่มีต่อเด็กทั้งในปัจจุบัน และอนาคต วัตถุประสงค์ที่สำคัญในการเยี่ยมบ้านของเด็ก ก็เพื่อจะปลูกฝังความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างครู และผู้ปกครอง มิใช่เพื่อจะวินิจฉัยว่าสภาพแวดล้อมทางบ้าน เหมาะสมหรือไม่ เพราะครูคือผู้แนะแนวมิได้มีหน้าที่จะไปเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางบ้านของเด็ก แต่ควรจะมี ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ทางบ้านของเด็ก เพื่อตนจะได้รู้จักเด็กของตนดีขึ้น และสามารถช่วยเด็กแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลจึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อทราบความสนใจ ความสามารถ ความถนัด เจตคติ ลักษณะนิสัย อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของ นักเรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในบ้าน อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ ทั้งนี้

เพื่อให้ครูรู้จักนักเรียน และนักเรียนรู้จักตนเองมากขึ้น เพื่อนำเอารายละเอียดดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานต่อไป

การคัดกรองนักเรียน

กรมสุขภาพจิต. (2544 : 25-28) ได้กล่าวถึง ความสำคัญ และแนวทางการวิเคราะห์ ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน ไว้ดังนี้

การคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

2) กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหามาแต่กรณี การจัดกลุ่มนักเรียนนี้มีประโยชน์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหามาตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหามาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

ผลการคัดกรองนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกจัดกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนวัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากอาจารย์ที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกอับอายหรืออายของบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อน นักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลักด้วย ดังนั้น โรงเรียนจึงควรมี การประชุมครูเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกัน เพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทาง การคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกัน เป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียนรวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่า ความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา

สำหรับประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

ในด้านความสามารถในการเรียน พิจารณาจาก ผลการเรียนรู้ที่ได้ และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน ความเอาใจใส่ ความพร้อมในการเรียน ความสามารถในการเรียน ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียน เวลาที่มาโรงเรียน การเข้าชั้นเรียน แหล่งข้อมูลได้แก่ระเบียบสะสมหรือวิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เป็นต้น ส่วนด้านความสามารถอื่น พิจารณาจากการแสดงออกถึงความสามารถพิเศษที่มี ความถนัด ความสนใจ และผลงานในอดีตที่ผ่านมา บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ แหล่งข้อมูลได้แก่ ระเบียบสะสม วิธีการอื่น ๆ เช่น การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน เพิ่มสะสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียน เป็นต้น

ในด้านสุขภาพ ได้แก่ ด้านร่างกาย พิจารณาจาก ความปกติ ความพิการหรือความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การมองเห็น การได้ยิน โรคประจำตัว ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง ความสะอาดของร่างกาย ระเบียบสะสม วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกต การสอบถามจากครูพยาบาล จากแบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองสำหรับนักเรียน ม.1 – ม.6 เป็นต้น

ในด้านด้านจิตใจ พิจารณาจากพฤติกรรมสภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น ความวิตกกังวล หรือ ซึมเศร้า ความประพฤติ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อ การเรียน ความสามารถพิเศษและการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่อยู่ไม่นิ่ง สมาธิสั้น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครอง การใช้สารเสพติด การลักขโมยการทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม ระเบียบสะสม แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน (SDQ) วิธีการอื่น ๆ เช่น การสังเกตพฤติกรรม การได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน จากแบบสอบถาม เป็นต้น

ในด้านครอบครัว ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ พิจารณาจากผู้หารายได้ให้ครอบครัว ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับและใช้จ่ายในแต่ละวัน

ในการคุ้มครองนักเรียน ได้แก่ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัย และสิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่นอบอุ่นหรือมักทะเลาะเบาะแว้ง ใช้ความรุนแรงในการตัดสินใจแก้ปัญหา ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียน เช่น ซึม เหม่อลอย แสดงออกถึงอาการไม่อยากกลับบ้าน เป็นต้น การใช้สารเสพติด สุรา หรือ เล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรังรุนแรงของสมาชิกในครอบครัว

การคัดกรองนักเรียนเป็นกิจกรรมในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่อาจารย์ที่ปรึกษาต้องทำอย่างรอบคอบ และควรกำหนดช่วงเวลาของข้อมูลการคัดกรอง กล่าวคือ หากข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ควรทบทวนข้อมูลการคัดกรองใหม่ และควรใช้ข้อมูลจากหลาย ๆ จุด เพื่อความเที่ยง ในการคัดกรองนักเรียน

การส่งเสริมนักเรียน

กรมสามัญศึกษา. (2544 : 19-21) ได้กล่าวถึงความสำคัญ และวิธีการส่งเสริมนักเรียนว่า การส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณา ดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1) การจัดกิจกรรม โฮมรูม (Home room) กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม มีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิต เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูมจะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วย แนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม ดำเนินการโดย กำหนดกิจกรรมโฮมรูม ที่ยึดตามความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโฮมรูม สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้นๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัยการจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่น ๆ รวมทั้งให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้งซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้ อาจารย์ที่ปรึกษาควรประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงานด้วย ส่วน โรงเรียนควรกำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูมหรือมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่ให้มีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

2) การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting) การประชุมผู้ปกครอง

ชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่ อาจารย์ที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และ ผู้ปกครองด้วยกัน การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรัก ความเอาใจใส่ ดูแล จากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือ ร่วมมือกับ ทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดประชุมอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้ง ซึ่งการประชุมนี้มิใช่การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ ผู้ปกครอง ทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมใน การ ดูแล ช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือการ เตรียมการอาจารย์ที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูล ของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการโดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ ชัดเจน การสื่อสารอาจารย์ที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้าน จากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุม จะเป็นการส่วนตัว

ก็ตาม แต่ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อ นักเรียนทุกคนและอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ ต้องการปรับปรุง หรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน การจัดกิจกรรมในการประชุม การที่จะทำให้ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการประชุมนั้นจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่าง ผู้ปกครองด้วยกันก่อน จึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็นซึ่งเป็นสาระที่เป็น ประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครอง ในการประชุมแต่ละครั้ง อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อ ประโยชน์ คือเป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต่อไป เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมในครั้งต่อไป

การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน กรมสุขภาพจิต. (2544 : 155-161) ได้เสนอแนะ กิจกรรมส่งเสริมนักเรียน ไว้ดังนี้

กิจกรรมสร้างความคุ้นเคย

สาระสำคัญคือการที่คนเรามาอยู่ร่วมกัน จำเป็นต้องทำความรู้จักคุ้นเคยกันเพื่อเป็นพื้นฐาน การสร้างสัมพันธ์ภาพ และปรับตัวให้อยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมสร้างความคุ้นเคยคือเพื่อให้ครู และนักเรียนได้รู้จัก คุ้นเคยกัน รวมท้้งเพื่อให้นักเรียนได้รู้จักกันและกันมากขึ้น

การดำเนินกิจกรรม

ให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตัวเอง เช่น ชื่อจริง ชื่อเล่น ฯลฯ

ก. ให้นักเรียนจับคู่ สัมภาษณ์เพื่อน แล้วจับกลุ่มสัมภาษณ์เพิ่มขึ้นจาก 2 เป็น 4 เป็น 8

ข. ให้นักเรียนบอกประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มเติมจากการร่วมกิจกรรม

หมายเหตุ ในห้องเรียนที่นักเรียนรู้จักกันแล้ว อาจมีการเปลี่ยนกิจกรรมที่มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาจะเห็นสมควร

กิจกรรมความดี และความสามารถที่มี

สาระสำคัญคือการที่บุคคลได้มองเห็นความดี สิ่งที่ดีหรือความสามารถพิเศษของตนเอง จะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เห็นคุณค่าของตนเอง ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมความดี ความสามารถที่มีคือ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความดีและความสามารถพิเศษของตน และเพื่อให้นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

การดำเนินกิจกรรม

ก. ให้นักเรียนแต่ละคนเล่าถึงงานอดิเรกของตนเอง โดยอาจเสนอเป็นการเล่าเรื่องหรือแสดงท่าทางโดยใช้ภาษาใบ้ แล้วให้เพื่อนทาย

ข. ให้นักเรียนแต่ละคนเล่าถึงความสามารถพิเศษด้านต่าง ๆ ของตนเอง หากไม่มีครู และเพื่อนนักเรียนช่วยกันให้กำลังใจ และช่วยกันบอกถึงกิจกรรม หรือสิ่งที่นักเรียนทำได้ดี

ค. ให้นักเรียนเล่าการกระทำของตนที่รู้สึกประทับใจ หรือประสบการณ์ที่ทำให้ภาคภูมิใจ

ง. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงข้อคิดที่ได้จากการร่วมกิจกรรมครั้งนี้

กิจกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียน

สาระสำคัญคือ โลกปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่เราทุกคน โดยเฉพาะเด็กวัยเรียนจะต้องติดตามข่าวสารเพื่อให้มีความรู้ ข้อมูลใหม่ ๆ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และสามารถนำข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ มาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียน และการดำเนินชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนคือ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการใฝ่หาข้อมูลความรู้ที่เป็นประโยชน์นอกตำราเรียน และเพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการแสวงหา และเลือกใช้ข้อมูลข่าวสารอย่างเหมาะสม

การดำเนินกิจกรรม

ก. ให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายถึงข้อดี – ข้อเสียของการรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ข. ให้นักเรียนนำข่าว หรือข้อมูลความรู้จากสิ่งตีพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรืออื่น ๆ มาเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อคิดที่ได้ แล้วครุ่นนึกอภิปรายซักถาม

ค. ให้นักเรียนที่มีประสบการณ์จากการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตมาเล่าประโยชน์

หรือสิ่งไม่ดีที่ได้รับจากการใช้อินเทอร์เน็ต และให้อภิปรายร่วมกันถึงข้อควรระมัดระวังในการใช้อินเทอร์เน็ต

ง. ให้นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ที่ได้รับจากการมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน และรักการแสวงหาความรู้อันเป็นประโยชน์นอกตำราเรียน

กิจกรรมการพัฒนาตนเองด้านการเรียน

สาระสำคัญคือ การส่งเสริมให้นักเรียนได้สำรวจและรู้จักตนเองในเรื่องการเรียน จะช่วยให้นักเรียนมองเห็นแนวทางในการพัฒนาตนเองด้านการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการพัฒนาตนเองด้านการเรียนคือ เพื่อให้นักเรียนได้ประเมินตนเองในด้านการเรียน และสามารถบอกวิธีที่จะพัฒนาตนเองในด้านการเรียน

การดำเนินกิจกรรม

ก. ครูอธิบายเกณฑ์การจบหลักสูตร

ข. ให้นักเรียนรายงานการแก้ไข 0, ร, มส และมผ สำหรับนักเรียนที่มีผลการเรียน

ดังกล่าว

ค. ให้นักเรียนรายงานผลการเรียนเฉลี่ยรายวิชาแต่ละภาคเรียน โดยเสนอเป็นกราฟแท่ง

ง. ให้นักเรียนที่ได้ผลการเรียนดีในแต่ละรายวิชาเล่าวิธีการเรียนที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ

จ. ครูนำอภิปรายเรื่องการแบ่งเวลาในการทำการบ้าน การดูหนังสือ การทำกิจกรรมนอกหลักสูตร การอ่านและบันทึกย่อ การช่วยงานผู้ปกครอง ฯลฯ

กิจกรรมการผ่อนคลายความเครียด

สาระสำคัญคือ ความเครียดเกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งหากนักเรียนรู้เท่าทันและขจัดออกไปได้ยิ่งเร็วเท่าไร ก็จะทำให้สุขภาพจิตดีขึ้นเท่านั้น แต่หากปล่อยไว้สะสมมากขึ้นจะส่งผลให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ขาดความสุขในการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนลดลง ตลอดจนส่งผลกระทบต่อคนรอบข้างได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการผ่อนคลายความเครียดคือ เพื่อให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการผ่อนคลายความเครียด และรู้วิธีในการผ่อนคลายความเครียด

การดำเนินกิจกรรม

ก. ขออาสาสมัครนักเรียนเล่าถึงสถานการณ์ที่ตนเองเกิดความเครียด และวิธีการจัดการกับความเครียดนั้น แล้วอภิปรายร่วมกันถึงสาเหตุ และผลของความเครียด รวมทั้งแนวทางการขจัดความเครียด

ข. ครูนำเสนอเทคนิคการผ่อนคลายความเครียดเบื้องต้น และให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตามครู แล้วนำไปใช้กับตนเอง เช่น การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การฝึกหายใจเพื่อคลายเครียด เป็นต้น

ทั้งการจัดกิจกรรมโฮมรูม การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมส่งเสริมในรูปแบบอื่น ๆ ที่หลากหลาย ถือเป็นกิจกรรมการส่งเสริมนักเรียน ในระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนที่สำคัญมาก อาจารย์ที่ปรึกษาจึงควรมีการวางแผนการจัดกิจกรรม การดำเนินกิจกรรมที่ต้องกระชับทั้งเนื้อหา เวลา อีกทั้งต้องทำหลักฐานการปฏิบัติงานในส่วนนี้ และทำการประเมินผลการจัดกิจกรรมด้วย

การป้องกันและแก้ไขปัญหา

กรมสุขภาพจิต. (2544 : 19-21) ได้กล่าวถึงความสำคัญวิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหว่า ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลย นักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

1) การให้การปรึกษาเบื้องต้น

การให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์ ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐานต่าง ๆ จิตวิทยาวัยรุ่น ได้แก่ ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญ ๆ ได้แก่ การสร้างสัมพันธภาพ การใช้คำถาม การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึกรวมถึงแนวทางการแก้ไขปัญหานักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ซึ่งศึกษา ค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ

ดังนั้นอาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในเรื่องการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียนตั้งแต่เริ่มต้นจนจบการปรึกษาโดยมีกระบวนการในการปรึกษาโดยการสร้างสัมพันธภาพ พิจารณาและทำความเข้าใจปัญหา กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา ยุติการปรึกษาและการเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดีมีคุณภาพนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาควรจะปฏิบัติโดยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงาน ภายนอกหรือโรงเรียนจัดอบรมให้หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเอง

สม่ำเสมอ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษา
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2) การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษาเบื้องต้นแล้วการจัด
กิจกรรมต่างๆเพื่อช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพ
ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครอง อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณา
กิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้ สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือ
การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้
กิจกรรมซ่อมเสริม และการใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง และในการจัดกิจกรรมให้ ได้ผลดี
ยิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษาควรคำนึงถึงความเหมาะสม สอดคล้องกับ
ลักษณะปัญหา บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน และสภาพของชั้นเรียน โรงเรียน ชุมชน

ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนคือ การรักษา ความลับ
เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไข ไม่ควรนำไปเปิดเผย ยกเว้นเพื่อขอความร่วมมือใน
การช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควร
เป็นไปในลักษณะที่ให้เกียรตินักเรียน รวมถึงบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียน ควรเก็บไว้ในที่
เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้ การรายงานการช่วยเหลือนักเรียน ควรรายงานในส่วนที่เปิดเผย
ได้ โดยให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ (กรมสุขภาพจิต. 2544 : 32-35)

3) การจัดกิจกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียนกรมสุขภาพจิต.

(2545 : 178-180) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ไว้ดังนี้คือ

กิจกรรมเสริมหลักสูตร

เป็นการจัดกิจกรรมนอกเวลาเรียน ไม่ใช่ในคาบเรียน โดยส่วนใหญ่จึงเป็นเวลาเช้าก่อนเข้า
แถว หรือเวลาเย็นหลังโรงเรียนเลิกแล้ว การจัดกิจกรรม อาจจัดทำเป็นชมรม เป็น โครงการ หรือเป็น
งานของโรงเรียน โดยมีครูที่ปรึกษากับนักเรียนร่วมกันพิจารณาเลือกกิจกรรมให้เหมาะสมกับตัว
นักเรียน และความต้องการของนักเรียน

โรงเรียนควรมีกิจกรรมให้นักเรียนได้เลือกอย่างหลากหลาย ซึ่งนักเรียนอาจเข้าร่วม
กิจกรรมในฐานะสมาชิก หรือเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรม หรือเป็นผู้รับผิดชอบจัดกิจกรรมเอง โดยมีครู
เป็นที่ปรึกษา

การที่โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่จะใช้ศึกษาค้นคว้าเรียนรู้
ด้วยตนเอง ก็จะเอื้ออำนวยให้การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น และหาก

โรงเรียนมีเทคโนโลยีทันสมัย ก็จะจูงใจให้นักเรียนมาร่วมกิจกรรมมากขึ้นด้วย

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือนักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่า เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวม นักเรียนเห็นคุณค่า ทัศนคติในตนเอง จากการแสดงออกถึงความสามารถที่ตนมี รวมทั้งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดี

กิจกรรมในห้องเรียน

เป็นการจัดกิจกรรมในห้องเรียน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมกลุ่ม ที่ช่วยให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วม มีบทบาทในกลุ่ม และได้เรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (child center) หรือการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (participatory learning) จึงเป็นส่วนสำคัญของการจัดกิจกรรมในห้องเรียน

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมในห้องเรียนคือช่วยให้นักเรียนเพิ่มพูนทักษะทางสังคม นักเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันทำให้มีการเรียนรู้ที่เร็วขึ้น และนักเรียนเกิดความรู้สึกรักภูมิใจในตนเอง จากการได้ทำกิจกรรมกลุ่ม หรือได้ช่วยงานครูในห้องเรียน

กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน

เป็นกิจกรรมที่ครูที่ปรึกษาต้องพิจารณาจับคู่ให้นักเรียนให้เหมาะสมกัน ทั้งด้านความสามารถ บุคลิกภาพ เพื่อให้สามารถช่วยเหลือกันได้จริง และไม่มีปัญหาในการจับคู่ หรือถูกข่มขู่ ถูกแกล้งจากเพื่อนที่ตนดูแล นักเรียนทั้งคู่ต้องสมัครใจที่จะจับคู่กัน และยินดีให้หรือรับการดูแลช่วยเหลือจากเพื่อนอีกคนหนึ่ง ครูที่ปรึกษาต้องสังเกตพฤติกรรมของทั้งคู่อยู่เสมอว่า ช่วยเหลือกันได้หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรรวมทั้งควรมีการสอบถามหรือให้คำแนะนำใน การจับคู่เพื่อการช่วยเหลือกันอย่างสม่ำเสมอ

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนคือ เพื่อให้นักเรียนที่มีความสามารถหรือมีจุดเด่น จุดแข็งในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือเพื่อนที่ด้อยกว่า และนักเรียนได้เรียนรู้การใส่ใจ เอื้อเฟื้อต่อกัน และกัน รู้จักการให้ และการรับด้วยไมตรี

กิจกรรมซ่อมเสริม

เป็นการแก้ปัญหาด้านการเรียนของนักเรียน ซึ่งครูในระดับชั้นเดียวกัน จำเป็นต้องร่วมมือร่วมใจกันวางแผนการสอนซ่อมเสริมให้แก่ นักเรียนที่เรียนอ่อน หรือเรียนรู้ช้า เรียนรู้ไม่ทันเพื่อน ครูที่ปรึกษาควรมีการประสานงานขอความร่วมมือจากครูประจำวิชาก่อนส่งนักเรียนไปติดต่อเพื่อขอเรียนซ่อมเสริม

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมซ่อมเสริมคือ เพื่อช่วยให้นักเรียนที่มีผลการเรียน ไม่ดี ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากครูประจำวิชาที่ตนเรียนอ่อน เรียนไม่ทันเพื่อน เพื่อให้นักเรียนรู้จักรับผิดชอบตนเองในเรื่องการเรียน และเพื่อให้นักเรียนได้ใส่ใจการเรียนของตนเองมากขึ้น

กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

เป็นการช่วยเหลือนักเรียนโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ปกครอง ซึ่งครูที่ปรึกษาควรมีทักษะการสื่อสาร และควรบอกถึงความรู้สึกห่วงใยของครูที่มีต่อนักเรียน จากพฤติกรรมที่สังเกตเห็น แทนการแจ้งว่านักเรียนมีปัญหาในเรื่องใด เพื่อมิให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกต่อต้าน ไม่พอใจ โรงเรียน ครูที่ปรึกษา หรือแม้แต่ตัวนักเรียนเอง

วัตถุประสงค์ของกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครองคือ เพื่อให้ผู้ปกครองได้เกิดความรู้สึกรู้สึก และมีความใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น และรับทราบปัญหาของนักเรียนที่พบในโรงเรียน

การช่วยเหลือป้องกัน และแก้ไขปัญหานักเรียน ต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วน และหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหามิได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียว แต่อาจจะเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคน ไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกัน และวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่ง ก็อาจไม่เหมาะกับนักเรียนอีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคล ดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการให้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรการช่วยเหลือสำเร็จตายตัว เพียงแต่มีแนวทาง กระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ ฝึกฝน เพื่อการนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน

การส่งต่อ

ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ปัญหาของนักเรียนบางคนไม่สามารถแก้ไขได้จากอาจารย์ที่ปรึกษาเพียงคนเดียว มีความจำเป็นต้องมีการส่งต่อไปยังผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนว ครูประจำวิชา กรมสามัญศึกษา. (2544 : 26-29) ได้กล่าวถึงความสำคัญ แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยอาจารย์ที่ปรึกษา และแนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน ดังนี้

ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยอาจารย์ที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีบางกรณีที่ปัญหามีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมี พฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

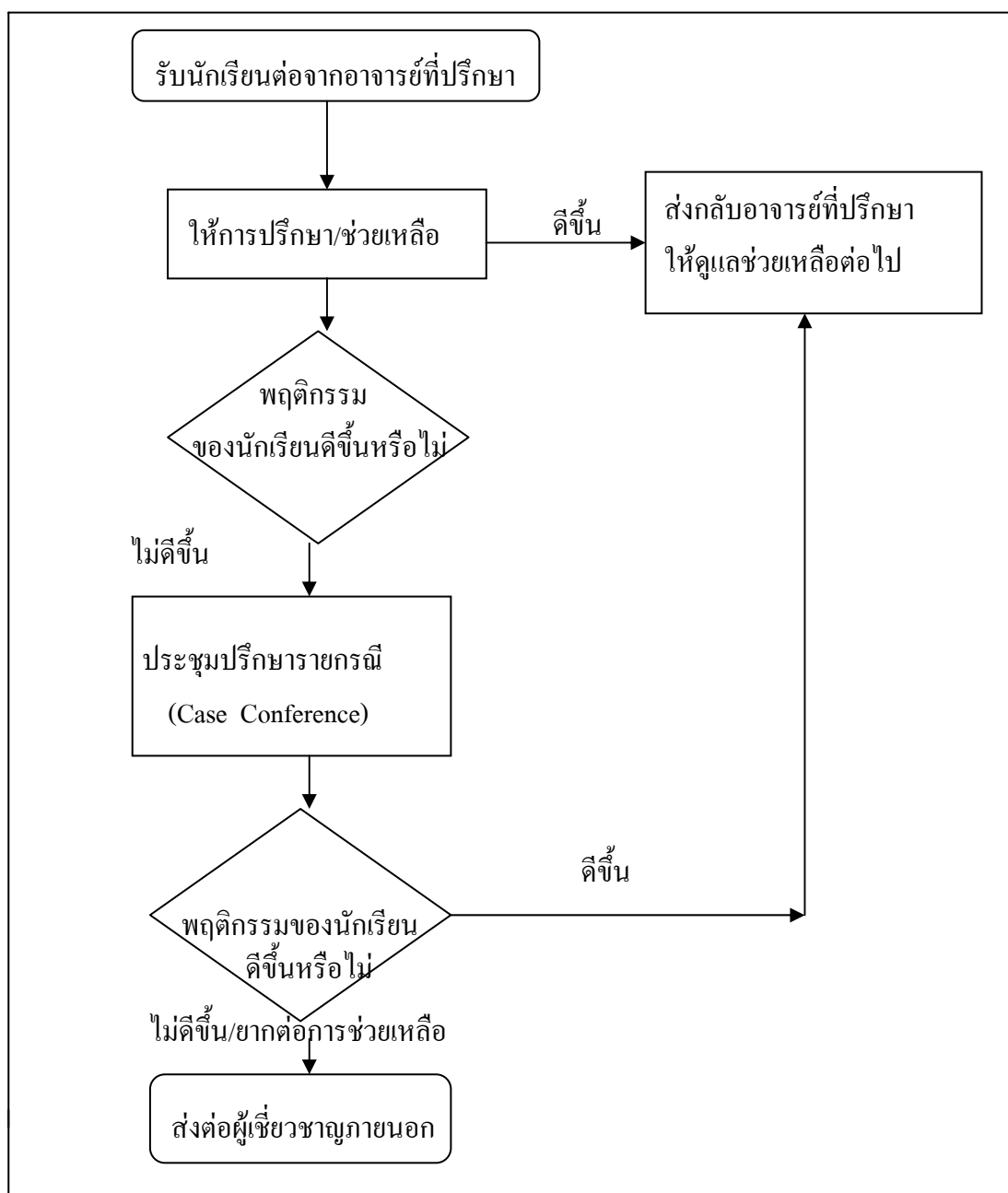
การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1) การส่งต่อภายใน อาจารย์ที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยัง

ผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไข ปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก และปัญหา พฤติกรรมที่ซับซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสาน การทำงานกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน ดังแผนภูมิที่ 3 แสดงกระบวนการ ดำเนินงานของ ครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง

ภาพประกอบ 3 กระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหา นักเรียนของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง

ที่มา : กรมสามัญศึกษา. (2544).

แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

การส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนี้ มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

- 1) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
- 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น
- 3) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยา ควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน

กรมสามัญศึกษา. (2544 : 26-29) ได้เสนอแนะวิธีในการดำเนินงานส่งต่อนักเรียนไว้ดังนี้

- 1) อาจารย์ที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนต่อ เพื่อให้ทราบล่วงหน้าก่อนโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
- 2) สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ และ วิธีการช่วยเหลือที่ผ่านมา รวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือนั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบโดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงานของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ผ่านมาทำให้สะดวกในการวางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
- 3) อาจารย์ที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้สึกผิด กังวล หรือโกรธเป็นต้น แต่ให้นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูที่จะช่วยเหลือตามแต่กรณีที่อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาว่าเหมาะสมเพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจ ยินดีรับการช่วยเหลือจากครูอื่น ๆ เช่นครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูประจำวิชา เป็นต้น
- 4) อาจารย์ที่ปรึกษานัดแนะวัน เวลา สถานที่นัดพบกับครูที่รับช่วยเหลือ นักเรียน และส่งต่อให้เรียบร้อยเพื่อรับรู้วัน เวลา สถานที่ ที่พบกัน
- 5) ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียน และความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

การส่งต่อนักเรียน เป็นกิจกรรมสุดท้ายในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่ไม่ได้หมายความว่าอาจารย์ที่ปรึกษา หมดภาระกับนักเรียนที่ส่งต่อไปแล้วทันที แต่เป็นหน้าที่ของอาจารย์

ที่ปรึกษาที่ต้องคอยสอบถาม ติดตาม ดูแล นักเรียนที่ได้ส่งต่อไปนั้นด้วย

สรุปขั้นตอนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงาน หรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนทุกคน อาจารย์ที่ปรึกษาจึงต้องศึกษารายละเอียดต่าง ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเพิ่มพูนทักษะ และประสิทธิภาพในการทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการศึกษา และจัดกิจกรรม ต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว ให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา เป็นบุคคลหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการพัฒนานักเรียนแต่ละคนให้เป็นคนดี มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านวิชาการ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา และด้านจิตใจ ฉะนั้นการจัดหาอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีคุณลักษณะเหมาะสมกับนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้ ได้มีผู้ให้ทัศนะไว้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

โจน. (Jones, 1981 : 559) ได้สรุปลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาที่ประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1. มีความจริงใจ
2. มีบุคลิกดี
3. มีอุปนิสัยที่ดี
4. มีสุขภาพดี
5. มีความมั่นคงทางอารมณ์
6. เข้าถึงปัญหา
7. มีความเป็นมิตร
8. เข้ากับบุคคลอื่นได้เป็นอย่างดี
9. มีความเห็นอกเห็นใจ และเข้าใจบุคคลอื่น
10. มีวัฒนธรรมทางสังคม
11. มีความรู้ความสนใจอย่างกว้างขวาง

แฮทช์ และสเตฟฟี. (Hatch and Steffire. 1988 : 102-103) กล่าวว่าได้มีผู้เขียนอธิบายเกี่ยวกับงานและคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้หลายท่าน แต่โดยทั่วไปแล้ว นักการศึกษาส่วนมากเห็นว่าคุณลักษณะที่สำคัญของอาจารย์ที่ปรึกษาคือ

1. มีความสนใจในปัญหาและความต้องการของนักเรียน และต้องการที่จะช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา
2. มีความสามารถในการพัฒนาและร่วมงาน โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคลต่าง ๆ เช่น ครู นักเรียน ผู้บริหาร ชุมชน
3. มีความสามารถในการสัมภาษณ์นักเรียน
4. มีความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับอาชีพ การศึกษา สังคม และแหล่งต่าง ๆ ของข้อมูลนั้น
5. มีความรู้ในด้านจิตวิทยา
6. มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างเหมาะสม

แอนดรู และวิลลี่. (Andrew & Willy. 1988 : 136-201) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้คือ

1. สนใจ รักในมนุษยชาติ เคารพในความต้องการของผู้อื่น
2. มีความเป็นผู้นำ สามารถกระตุ้น และนำคนอื่น มีความสามารถในการตัดสินใจ และดำเนินงานให้สมบูรณ์มีความสามารถในการประนีประนอมกับผู้ร่วมงาน
3. มีสัมพันธภาพอันอบอุ่นกับบุคคลทั่วไป มีมิตรภาพ
4. มีอารมณ์ขัน
5. ยอมรับในสิ่งที่บุคคลเป็นอยู่
6. มีเหตุผล
7. ไม่มีท่าทางน่ารังเกียจ
8. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน อุทิศเวลาให้กับนักเรียน
9. มีความมั่นคงทางอารมณ์
10. เคารพตนเอง
11. มีความเชื่อมั่นในตนเอง
12. มีความน่าเชื่อถือและไว้วางใจ
13. มีการบูรณาการ

ฟูลเลอร์ และเบอร์นาร์ด. (Fuller & Bernard. 1988 : 161-167) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีไว้ดังนี้

1. มีทักษะในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
2. มีความสามารถในการค้นคว้า และวิจารณ์
3. มีอารมณ์ดี
4. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. ยอมรับในสถานการณ์ต่าง ๆ

กรมวิชาการ. (2540. 15-16) ได้กล่าวสรุปคุณลักษณะของอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดีไว้ดังนี้

1. รู้จักเด็ก ได้แก่ รู้ธรรมชาติ และความต้องการของนักเรียน
2. ยอมรับความแตกต่างระหว่างนักเรียนแต่ละคน
3. รู้ปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้
6. ต้องคำนึงถึงปรัชญาของการศึกษาที่เน้นในการพัฒนาเด็กทุกด้าน

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษา พอสรุปได้ว่าคุณลักษณะอาจารย์ที่ปรึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ต้องการของนักเรียน ควรมีลักษณะดังนี้

1. มีความเป็นมิตร
2. เป็นที่น่าไว้วางใจ
3. รักษาความลับได้
4. มีความเข้าใจตนเองและบุคคลอื่น
5. มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น
6. ไวต่อการรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้เร็ว
7. ให้เกียรติบุคคลอื่นว่ามีคุณค่า และคิดว่าบุคคลอื่นสามารถพึ่งตนเองได้
8. มีความเป็นตัวของตัวเอง
9. ศรัทธาในตนเอง
10. ใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น
11. ทนต่อความขัดแย้งต่าง ๆ ได้
12. เป็นคนที่มีชีวิตชีวา
13. มีความมุ่งมั่นในการทำงาน
14. มีความจริงใจ
15. มีความสนใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว
16. มีความสามารถที่จะคิดอย่างมีเหตุผล และมีระบบ
17. มีความรับผิดชอบ
18. มีเมตตา

19. มีความสุขุม
20. ตระหนักในค่านิยมของตนเอง และเข้าใจในค่านิยมของบุคคลอื่น
21. มีความเสียสละ

สำหรับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้มีเอกสารต่าง ๆ กล่าวถึงไว้ และผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารต่าง ๆ ได้แก่

กรมวิชาการ. (2538 : 26) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ดังนี้

1. สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน
2. รับผิดชอบกิจกรรมโฮมรูม
3. รวบรวมและวินิจฉัยข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนและบันทึกในระเบียบนสะสม
4. ให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาต่าง ๆ
5. ร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือ และพัฒนานักเรียน

กรมวิชาการ. (2542 : ข) ได้กล่าวถึงหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาระหว่างจัดกิจกรรมทักษะการดำเนินชีวิตไว้ดังนี้

1. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นก่อน แล้วจึงแสดงความคิดเห็นตาม หรือแสดงความคิดเห็นในกรณีไม่เห็นด้วยพร้อมเหตุผลประกอบ
2. ไม่ด่วนตัดสินคำตอบ หรือเจตคติของนักเรียนว่าถูกหรือผิด แต่พยายามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นด้วยเหตุผลของนักเรียนเอง
3. ใช้อารมณ์ขัน หรือแสดงท่าทีด้วยการยิ้มแย้ม แจ่มใส เป็นมิตรทั้งคำพูด น้ำเสียง และท่าทาง
4. สังเกต และบันทึกการสังเกตเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียน ขณะจัดกิจกรรมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกและความรู้สึก
5. ฟัง และสะท้อนความรู้สึกและเรื่องราว (ความคิด) ของคำตอบของผู้เรียนแต่ละคน
6. ใช้คำพูดกระตุ้นให้นักเรียนคิด เพื่อแก้ปัญหา และหาคำตอบด้วยตนเองอย่างมีเหตุผล และประเมินความรู้สึกด้วย
7. กล่าวแสดงความรู้สึกชื่นชมพร้อมทั้งเหตุผล เมื่อนักเรียนกระทำพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือตอบคำถามได้ถูกต้อง
8. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานกลุ่มร่วมกัน เน้นบรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยให้มีการเลือกประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม และให้แสดงความคิดเห็นด้วยการใช้เหตุผลจนได้ข้อยุติของกลุ่มโดยไม่ใช้วิธีโหวต
9. สะท้อนค่านิยมของนักเรียนจากคำตอบที่เป็นเหตุผลของนักเรียน

10. ถ้านักเรียนค้นหาคำตอบไม่ได้ หรือแก้ปัญหาบางอย่างไม่ได้ อาจารย์ที่ปรึกษา
อาจยกตัวอย่างคำตอบของตนนำทางได้

11. เตรียมอุปกรณ์ ศึกษาเนื้อหา วิธีดำเนินกิจกรรม ทุกครั้งก่อนจัดกิจกรรม

12. ให้นักเรียนทุกคนได้รับทราบข้อควรปฏิบัติในการร่วมกิจกรรม

โรงเรียนเสตะเวชวิทยา. (2544 : 1) ได้กำหนดหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา ไว้ดังนี้

1. ทำบัญชีเรียกชื่อส่งวันศุกร์

2. ทำบันทึกประจำวัน

3. ทำสมุดพก และใบประกาศผลสอบ

4. ทำคะแนนระหว่างภาค และปลายภาค

5. ทำบันทึกการสอน โครงการสอน และแผนการสอน

6. นำใบรายงานเวลาเรียนของนักเรียนส่งผู้ปกครองลงนามรับทราบทุกวันศุกร์

7. ควบคุมแถวนักเรียนทุกวัน

8. ควบคุมนักเรียนให้อยู่ในระเบียบของโรงเรียน

9. ควบคุมนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียนทุกวัน

10. ตรวจสอบอุปกรณ์การเรียนของนักเรียนว่ามีครบหรือไม่

11. ตรวจสอบเครื่องแต่งกายของนักเรียน

12. ตรวจสอบความสะอาดของร่างกายนักเรียน

13. ติดตามผลการเรียนของนักเรียน

14. ติดต่อผู้ปกครองสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน

15. ติดต่อผู้ปกครองสำหรับนักเรียนที่เกเร ดุดสนารเสพติด มีเรื่องก่อการทะเลาะวิวาท

ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

16. ส่งใบยอดนักเรียนในแต่ละวัน

17. ให้นักเรียนเข้าแถวหน้าห้องเรียนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย

18. ดูแลความประพฤติของนักเรียนที่ตนรับผิดชอบ

19. ตั้งเวรนักเรียนทำความสะอาดห้องเรียน

20. ควบคุมดูแลนักเรียนให้ทำแบบฝึกหัด และท่องคำศัพท์ โดยสม่ำเสมอ

21. เขียนยอดนักเรียนหน้าห้องเรียนประจำวัน

22. เป็นที่ปรึกษาประจำชั้นของนักเรียนในเรื่องต่าง ๆ และกวดขันให้นักเรียนปฏิบัติตาม

ข้อบังคับ และระเบียบของโรงเรียน โดยเคร่งครัด

23. ตรวจสอบตราดูแล เอาใจใส่นักเรียนในชั้นที่ตนรับผิดชอบอย่างใกล้ชิดทุกด้าน ๆ เช่น

การเรียน การแต่งกาย ความประพฤติ กิริยามารยาท สุขภาพอนามัย ฯลฯ

24. คอยดูแลควบคุมนักเรียนในเวลาเข้าห้องประชุมหรือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

25. กิจกรรมวันนัดพบผู้ปกครองในวันประกาศผลสอบ อาจารย์ที่ปรึกษาจะต้องเป็นผู้ที่รับผิดชอบโดยตรง

26. คอยดูแลความเรียบร้อยของห้องเรียน ตลอดจนรักษาวัสดุเครื่องใช้ (โต๊ะ เก้าอี้) ประจำห้องเรียน

27. ดำเนินกิจการต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากทางโรงเรียนหรือผู้บังคับบัญชา

28. ประสานงานระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อชี้แจงข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน

29. ติดตาม สอบสวน การมาสาย การขาด ลาป่วย ของนักเรียน หากนักเรียนขาดเกิน 3 วันขึ้นไปให้แจ้งทางฝ่ายปกครองทราบ เพื่อจะได้ดำเนินการต่อไป

30. ถ้ามีเหตุอันก่อให้เกิดความเสียหาย หรือเหตุซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถจะแก้ไขได้ ให้รายงานให้หัวหน้าระดับทราบ เพื่อแก้ไขต่อไป

และหน้าที่ที่นอกเหนือจากนี้ ให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ที่ปรึกษาที่เห็นว่าควรปฏิบัติ และจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนและโรงเรียน เช่น ครูยึดของมีค่าของนักเรียนไว้ก็ให้นำไปมอบไว้ที่อาจารย์ใหญ่ เป็นต้น เพื่อแจ้งให้ผู้ปกครองมาขอรับคืนตามระเบียบของโรงเรียน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษามีหน้าที่หลายประการ ที่ต้องดูแลนักเรียนด้านความประพฤติ ด้านการเรียน และด้านชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งต้องปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงาน โดยเฉพาะอีกด้วย

5. หน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสามัญศึกษา. (2544 : 51) ได้สรุปหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษาในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ ดังนี้

1. ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งการป้องกันปัญหา การแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมพัฒนาในด้านความสามารถ การปรับตัว และการสงเคราะห์

2. ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามแนวทางที่กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ร่วมกันกำหนดทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ

3. ร่วมประชุมกลุ่ม และให้คำปรึกษา ราชการ

4. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประสานงานส่งหัวหน้าระดับชั้น

5. อื่น ๆ ตามที่โรงเรียนกำหนดเพิ่มเติม

กรมสุขภาพจิต. (2544 : 46) ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยสรุปไว้ดังนี้

1. ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกันปัญหา และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัวหรืออื่น ๆ
2. ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนดคือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน และการส่งต่อนักเรียน
3. ร่วมประชุมกลุ่ม ปรึกษาปัญหารายกรณี
4. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ
5. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

จากการศึกษาบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่าครูที่ปรึกษาเป็นผู้มีหน้าที่โดยตรงในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตั้งเริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการ โดยมีการประสานงานและประเมินผลการดำเนินงานรวมทั้งรายงานให้หัวหน้าระดับชั้นทราบ ซึ่งในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกำหนดเป็นกรอบงาน 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ

ดังนั้นครูที่ปรึกษาจึงต้องเป็นผู้มีความสามารถในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนใจปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน มีความเอาใจใส่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ สนใจใฝ่หาความรู้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความคล่องตัวในการทำงาน มีใจรักงาน มีประสบการณ์การทำงานทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม มีบุคลิกลักษณะที่ดี เป็นที่ยอมรับของนักเรียน มีปฏิภาณในการโต้ตอบ การสนทนา การให้คำปรึกษาอย่างฉลาดสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส รักความยุติธรรม มีระเบียบกฎเกณฑ์ เป็นคนใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นได้ทุกสถานการณ์ มีความรับผิดชอบและยึดหยุ่น มีจิตใจเมตตา ขยันขันแข็ง อดทน รวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติงาน และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นภาระงานที่หนักมาก หากโรงเรียนได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพจะช่วยให้ภาระงานของครูที่ปรึกษาลดลง และการดำเนินงานตามระบบดังกล่าวจะบังเกิดประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพในทุกด้านของนักเรียน

6. ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

โรงเรียนเสสะเวชวิทยาเป็นโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ เปิดสอนตั้งแต่วัยก่อนประถมศึกษา(อนุบาล) จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ตั้งอยู่เลขที่ 45/50 ถนนจรัลสนิทวงศ์ แขวงวัดท่าพระ เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ 8 ไร่ 2 งาน 2 ตารางวา ได้รับใบอนุญาตในการจัดตั้งโรงเรียนจากกระทรวงศึกษาธิการเลขที่ใบอนุญาต28/2516 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2516 กิจการโรงเรียนเป็นส่วนบุคคล กรรมสิทธิ์ที่ดินเป็นของนางสุจิตรา เสสะเวช เปิดทำการสอนวิชาสามัญ หลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการได้รับการรับรองวิทยะฐานะเทียบเท่าโรงเรียนรัฐบาลตั้งแต่วัยก่อนประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในปีการศึกษา 2516 และในปีการศึกษา 2519 ได้ขอเพิ่มระดับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา (อนุบาล) อีกระดับหนึ่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2522 ได้ขอขยายการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งระดับ

โรงเรียนเสสะเวชวิทยาได้เข้าร่วมโครงการนำร่องการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในปี พ.ศ. 2533 และโรงเรียนได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาเป็นเวลา 3 ปี (พ.ศ. 2538- พ.ศ. 2540) และในปี พ.ศ. 2542 โรงเรียนเสสะเวชวิทยาได้ผ่านการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเอกชน 5 ปี (พ.ศ. 2542 - พ.ศ. 2546) จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบันโรงเรียนเสสะเวชวิทยามีนางสาวศรีศักดิ์ เสสะเวช เป็นผู้จัดการ และอาจารย์สุชาติ จันทน์หอมไกล เป็นอาจารย์ใหญ่ มี 56 ห้องเรียน มีนักเรียน 1,553 คน ครู 114 คน เจ้าหน้าที่พี่เลี้ยงอนุบาล 9 คน นักการภารโรง 20 คน

หลักการ ปรัชญา นโยบายของโรงเรียน

โรงเรียนมีความมุ่งมั่นในการให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน โดยไม่จำกัดเชื้อชาติ ศาสนา และฐานะบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมและประเทศชาติ พัฒนาให้เป็นพลเมืองดีมีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นผู้มีความดีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบ อยู่ในระเบียบวินัย เป็นผู้นำ เป็นผู้มีความสุขภาพพละนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ เป็นผู้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา

การให้การศึกษามุ่งที่จะให้เกิดการเรียนรู้เป็นผู้กระทำนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดี มีความเป็นเลิศทางวิชาการ เป็นผู้มีความสุขภาพพละนามัยที่แข็งแรง มีคุณธรรม จริยธรรม การจัดการศึกษาจึงมุ่งหวัง 3 ประการคือ

1. พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ ทนต่อความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาการและเทคโนโลยี นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้รู้คิด รู้ทำ สามารถแก้ปัญหาได้ มีทักษะเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ
2. เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เคารพในสิทธิหน้าที่
3. เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติต่อตนเองในเรื่องสุขภาพพลานามัย และสุขนิสัยที่ดี

จากหลักการดังกล่าว โรงเรียนจึงได้กำหนดเป็นปรัชญาโรงเรียนว่า “การเรียนรู้ดี กีฬาเด่น เน้นคุณธรรม”

จุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

โรงเรียนเสสะเวชวิทยามีนโยบายสำคัญเพื่อตอบสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือทำให้โรงเรียนมีคุณภาพมาตรฐาน ผู้มามาตรฐานสากล จึงกำหนดจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ในธรรมนูญโรงเรียน ฉบับที่ 2 ปีการศึกษา 2543 – 2547 ดังนี้

1. ด้านอาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์

พัฒนาอาคารสถานที่ ปรับปรุง ซ่อมบำรุง ให้เพียงพอ ให้เป็นปัจจุบัน จัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และจัดสร้าง จัดหา สื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย ประหยัด รวมทั้งพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาค้นคว้าของ ครู อาจารย์ นักเรียน และผู้สนใจทั่วไป ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ โรงเรียนมีอาคารเรียนที่สมบูรณ์ สะอาดเรียบร้อย มีบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดี มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ครบครัน ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย บังเกิดประสิทธิภาพตามนโยบายของการปฏิรูปการศึกษา

2. ด้านบุคลากร

การพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา เร่งพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถของ ครู ผู้บริหาร ในด้านการจัดและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การทำงานเป็น ทีม การพัฒนาผลงานทางวิชาการ การเป็นแบบอย่างที่ดี โดยเฉพาะด้านความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ประหยัด และนิยมไทย การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามพระราชบัญญัติการศึกษา การพัฒนาวิสัยทัศน์ให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าของโลกปัจจุบัน

ผลที่คาดว่าจะได้รับคือครู และบุคลากรทางการศึกษา สามารถยกระดับความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และนำความรู้ ความสามารถ ไปพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน

โรงเรียนจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ พัฒนาการเรียนการสอนทั้งวิชาสามัญ และพื้นฐานวิชาชีพ ส่งเสริมวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ มุ่งเน้นความรู้คู่คุณธรรม พัฒนารูปแบบการวัด ประเมินผล โดยเน้นการพัฒนาความสามารถของผู้เรียน ตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ผลที่คาดว่าจะได้รับคือนักเรียนมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสามารถปรับตัวเข้ากับสังคม มีบุคลิกภาพที่ดี สามารถศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสมกับความสามารถ และฐานะของตนเองและครอบครัว โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เน้นกีฬาสู่อาชีพ ฝึกทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

4. ด้านการบริหารและการจัดการ

นำแนวทางระบบบริหารงานคุณภาพมาตรฐานการศึกษามาใช้ในการบริหารงาน โดยพัฒนาระบบบริหาร โรงเรียนให้ครอบคลุมภารกิจ รัศมี กลุ่ม คล่องตัว เข้มแข็ง และทันสมัย พัฒนาระบบสารสนเทศ และการประชาสัมพันธ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหาร พัฒนาระบบการวางแผน และใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน จัดระบบนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเพื่อเป็นการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ผลที่คาดว่าจะได้รับคือการบริหารงานของโรงเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย รวดเร็ว บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหวังของโรงเรียน คือสร้างวิสัยทัศน์พัฒนาองค์กร สร้างสรรค์สิ่งแวดล้อม เพียบพร้อมคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ ประสานชุมชน สนองนโยบายของหน่วยเหนือ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (โรงเรียนเสสะเวชวิทยา. 2543 : 1-28)

5. ด้านการพัฒนาและปกครอง

นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการพัฒนา และปกครอง รวมทั้งใช้หลักการพัฒนาส่งเสริม นำการควบคุมด้วยกฎเกณฑ์ ระเบียบ และข้อบังคับ และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนา และปกครองนักเรียน โดยมีจุดประสงค์ให้นักเรียนมีระเบียบวินัยในตนเอง ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีผู้นำ และผู้ตามที่ดีในสังคมประชาธิปไตย ปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพ และเข้าสู่สังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม และรักยกความเป็นไทย รู้จักประพฤติดนในแนวทางที่สังคมยอมรับและยกย่อง มีบุคลิกภาพที่เหมาะสม และสุขภาพแข็งแรง ร่าเริง อันจะส่งผลให้โรงเรียนมีบรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่ดี นักเรียนมีความสุขกาย สุขใจ รัก และภาคภูมิใจ โรงเรียนของตน (โรงเรียนเสสะเวชวิทยา. 2543 : 68)

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานปกครอง

งานปกครองนักเรียน เป็นภาระหน้าที่สำคัญอย่างยิ่ง เป็นงานที่เกี่ยวกับการติดตามดูแลนักเรียน โดยตรง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้มีชีวิตอยู่ในโรงเรียนอย่างอบอุ่น มีความมั่นคง ปลอดภัย สามารถศึกษาเล่าเรียนได้ดี นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาบุคลิกภาพ ตลอดจนการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมความมีวินัยในตนเอง เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในเบื้องต้นเพื่อเป็นประชากรไทย ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต ได้มีผู้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานปกครองไว้ดังนี้

7.1 งานวิจัยในประเทศ

เจริญ เวียงยศ. (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า

1. ปัญหาการบริหารงานปกครอง รวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย และในแต่ละด้านมีปัญหาในระดับน้อยเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามตัวแปรสถานภาพ ตำแหน่ง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู อาจารย์ ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครอง พบว่าโดยรวมทุกด้าน และในแต่ละด้านมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ยกเว้นด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียน ซึ่งครู อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองเห็นว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง

2. ระดับปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู อาจารย์ ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองรวมทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน และด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ โดยครู อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครอง เห็นว่ามีระดับปัญหาสูงกว่าความคิดเห็นของผู้บริหาร ส่วนการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม การแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ผู้บริหาร ครู อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายปกครองมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในระดับน้อย ซึ่งถือว่าการบริหารงานด้านนี้เกิดประสิทธิผล แต่อย่างไรก็ตาม ควรพิจารณาดำเนินการให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดตลอดไป โดยเฉพาะในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในโรงเรียนซึ่งครู อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานในฝ่ายปกครองเห็นว่ามีปัญหาในระดับปานกลาง

สุวิทย์ แสงวงศ์. (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า

1. การปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี ตามทัศนะของผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการฝ่ายปกครอง ครูแนะแนว และครู อาจารย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียนแต่ละด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

2. การปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี เมื่อพิจารณาตามตัวแปรสถานภาพ และขนาดของโรงเรียนพบว่าผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการฝ่ายปกครอง ครูแนะแนว และครู อาจารย์ มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี บุคลากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีทัศนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียนโดยภาพรวมแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

นิกร จันทระ. (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหาร และฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาการบริหารงานปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนฝ่ายบริหารกลุ่มอื่น ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาปัญหาเป็นรายด้านพบว่าฝ่ายบริหารโดยรวมและจำแนกตามสภาพและขนาดของโรงเรียนมีปัญหา ด้านการวางแผนการปกครองนักเรียน และด้านการประเมินผลการปกครองนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และปัญหาด้านการส่งเสริมให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม และด้านการส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยอยู่ในระดับน้อย ส่วนปัญหาในด้านการรักษาความสงบเรียบร้อยในโรงเรียนผู้บริหารและฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดกลาง มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง แต่ฝ่ายบริหารกลุ่มอื่น ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และในด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ฝ่ายบริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย แต่ฝ่ายบริหารกลุ่มอื่น ๆ มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2. แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดหนองคาย มีแนวทางการแก้ปัญหาดังนี้ รวบรวมและจัดทำเอกสาร คู่มือระเบียบวินัย ข้อบังคับที่เกี่ยวกับการปกครองนักเรียน เอกสารส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนจัดพิมพ์เอกสารเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารการปฏิบัติงาน ปฏิทินปฏิบัติงาน เอกสารวิเคราะห์การประเมินผล เป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทราบโดยทั่วกัน และจัดข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติ ระเบียบวินัย การบำเพ็ญประโยชน์ การปฏิบัติตามกฎหมาย

จัดประชุมผู้ปกครองนักเรียน สมาคมผู้ปกครองและครู สมาคมศิษย์เก่า และสรวัดรนักเรียน ให้รู้กับทบาทหน้าที่และร่วมมือหาทางแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน จัดแบ่งหน้าที่สายการปกครองนักเรียนให้ชัดเจน ให้ครู อาจารย์ คูเแล่นักเรียนในเรื่องความปลอดภัย และจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างใกล้ชิด จัดสวัสดิการและให้บริการด้านต่าง ๆ แก่นักเรียนอย่างเพียงพอ ตลอดจนการจัดการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน และจัดประชุมสัมมนาให้ความรู้ด้านการวัดผลประเมินผล แก่ครูอาจารย์ เพื่อติดตาม วิเคราะห์ผลแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เป็นรูปธรรม

วีระพงษ์ วีระนาคินทร์. (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

การปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงตามลำดับคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม ด้านการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการวางแผนงานปกครองนักเรียน ด้านการบริหารงานปกครอง นักเรียน และด้านการประเมินผลงานปกครองนักเรียน เมื่อพิจารณาจำแนกตามตัวแปรขนาดโรงเรียน พบว่ามีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งโดยส่วนรวมและเป็น รายด้าน เช่นเดียวกันทุกขนาดโรงเรียน ยกเว้น โรงเรียนที่มีขนาดเล็กที่การปฏิบัติในด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมและจริยธรรม อยู่ในระดับมาก และคณะกรรมการปกครองนักเรียนในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีการปฏิบัติงานปกครองนักเรียน โดยส่วนรวมและเป็นรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 โดย คณะกรรมการปกครอง นักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กมีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงกว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง

7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

วิลเลียม. (Williams. 1987: 2963 – A) ได้ศึกษาเทคนิคการใช้ระเบียบวินัยโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำการทดสอบเทคนิคการใช้ระเบียบวินัย สำหรับกลุ่มนักเรียนที่กระทำผิดระเบียบวินัย และเพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้ใช้ระเบียบวินัย ตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่ทำผิดระเบียบวินัย เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองเป็นแบบจำลองทฤษฎีระบบสังคมของเก็ทเซล และกูบา(Getzel and Guba's Social System Theory Model) ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของครูผู้ใช้ระเบียบวินัยเห็นว่าระเบียบที่ใช้อยู่ในระดับเหมาะสมปานกลาง การกระทำผิดมากกว่าร้อยละ 50 เกิดขึ้นที่โรงอาหาร รองลงมาเกิดขึ้นที่ห้องพักผ่อน นักเรียนชายเป็นผู้กระทำผิดระเบียบวินัยที่ 3 ระดับ และนักเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นมีระดับการกระทำผิดสูงขึ้นด้วย

แพตริเซีย. (Patricia. 1993) ได้ศึกษาทางเลือกสำหรับการลงโทษนักเรียนโดยการเขียนดี ผลการวิจัยพบว่าการลงโทษนักเรียนโดยการเขียนดีนั้นไม่มีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันได้เสนอแนะว่าการลงโทษทางบวกนั้นเป็นทางเลือกที่เหมาะสม แต่ผู้บริหาร โรงเรียนไม่ค่อยจะคุ้นเคยกับวิธีการเหล่านั้น นอกจากนี้ยังพบด้วยว่ามีทางเลือกอื่น จึงได้ทำการแก้ไขกฎหมายห้ามลงโทษแบบเขียน ผู้บริหารอาจเลือกวิธีการทำโทษอื่น ๆ ที่ยังมีผลต่อเด็ก เนื่องจากผู้บริหารไม่ได้รับการฝึกอบรมในการแก้ไขปัญหาแบบใหม่ ในมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันเพื่อยกเลิกการทำโทษด้วยการเขียนดีเด็ก โดยจัดสถานที่อบรมเชิงปฏิบัติการ จุดเน้นคือการประชาสัมพันธ์วิธีการใหม่ และให้ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างสำคัญ ผู้วิจัยได้ทบทวนประวัติความเป็นมา ผลทางด้านจิตวิทยาและทางด้านกฎหมาย เกี่ยวกับการทำโทษและการเขียนดีเด็ก ควรให้โอกาสครู อาจารย์ได้ใช้ทางเลือกใหม่ในการลงโทษเด็ก ฝึกอบรมการแก้ปัญหาดังกล่าวให้แก่ครูบรรจุใหม่ โดยให้โรงเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมด้วย

จอห์น. (John. 1995 : 1603 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวินัยของนักเรียนในโรงเรียน โดยเน้นการบริหารงานของโรงเรียน ในส่วนที่เกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน ระเบียบวินัยของโรงเรียน การแก้ไขปัญหาวินัยของนักเรียน และการปรับปรุงความประพฤติของนักเรียนพบว่า โรงเรียนควรจัดกลไกในการบริหาร เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนได้ดูแลปัญหาด้านวินัยของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ช่วยให้นักเรียนได้ทราบความตั้งใจจริงที่จะแก้ปัญหของโรงเรียน ไม่ใช่เป็นการจับผิด แต่เป็นการช่วยเหลือสนับสนุนให้นักเรียนได้แก้ไขความประพฤติของตนเอง และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

วาเลอรี. (Valerie. 1995 : 2169 - A) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความขัดแย้งของครูกับความสัมพันธ์และการสำรวจทัศนคติที่มีต่อนักเรียน ผลการวิจัยพบว่าการเรียนในชั้นเรียนกับระเบียบวินัยอยู่ในความสนใจของบุคลากรของสถานศึกษาและสาธารณชน ระเบียบวินัยในโรงเรียนจะมีประสิทธิภาพก็ต่อเมื่อการปฏิบัติงานของครูในการเข้มงวดทางด้านระเบียบวินัยสอดคล้องกับความคิด ความเชื่อของครู การฝึกแก้ไขข้อขัดแย้งของครูเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ปัญหา ระเบียบวินัยในห้องเรียนของครู โดยการให้ครูสามารถกำหนดปรัชญาในการสอน และแก้ไขปัญหา ความประพฤติของนักเรียน จะช่วยให้อุครูสามารถกำหนดพื้นฐานเกี่ยวกับความประพฤติของครูและนักเรียน ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าครูจำเป็นต้องได้รับการฝึกอบรมในการแก้ปัญหาระเบียบวินัยของนักเรียน

งานวิจัยที่เกี่ยวกับงานบริหารงานปกครองทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ส่วนใหญ่แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะศึกษาหาวิธีการที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา และพัฒนา

นักเรียนให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพในด้านความประพฤติ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้เพราะความประพฤติที่เหมาะสม และพฤติกรรมที่ดีงามของนักเรียนจะเป็นก้าวสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านอื่น ๆ ของนักเรียนให้มีคุณภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา

ตอนที่ 3 การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเสตะเวชวิทยา

ตอนที่ 4 การประเมินผล

โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนของการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การดำเนินการในขั้นตอนนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยคู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิต กระทรวง สาธารณสุข ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และรายงานการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด กรมสามัญศึกษา เช่น โรงเรียนสายปัญญา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง โรงเรียนท่าเรือพิทยาคม โรงเรียนท่ามะกาพิทยาคม และ โรงเรียนเขลางค์นคร ซึ่งทุกโรงเรียนดังกล่าวมีการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีมาตรฐาน และผ่านการประเมินจากหน่วยงานต้นสังกัด

ในขั้นตอนนี้ได้บันทึกข้อมูลการอ่าน โดยการบันทึกแบบถอดความคือถอดความจากการอ่านเอกสารจากต้นฉบับ โดยใช้สำนวนของตนเองในส่วนของข้อมูลที่ศึกษา และบันทึกแบบคัดลอกข้อความ จากนั้นจะรวบรวมหัวข้อสำคัญเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ได้จากการอ่านและ บันทึกย่อมาจัดเป็นหมวดหมู่ 5 ประเด็น คือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อและเตรียมประเด็นคำถามในแต่ละหัวข้อใช้เป็นข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนา

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ใช้เทคนิคการวิจัยแบบจัดกลุ่มสนทนา (focus group) มีขั้นตอนดังนี้
 การดำเนินการ ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ
 ขั้นที่ 1 การพัฒนาคำถาม (developing the questions) ในการตั้งประเด็นคำถามนั้น ผู้วิจัย
 นำแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาตั้งเป็นประเด็นคำถาม
 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

- 1) ความรู้ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) ความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) ความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4) ความคิดเห็น ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 5) ข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ขั้นที่ 2 การสร้างทักษะให้แก่ผู้สัมภาษณ์ (learning interview skills) การวิจัยครั้งนี้
 ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์เอง จึงได้มีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการจัดกลุ่มจำนวนมาก รวมทั้งมีวางแผน
 ทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของประเด็นคำถาม โดยผู้วิจัยจะส่งประเด็นคำถามทั้งหมดให้
 อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ตรวจสอบก่อน จากนั้นทดลองตั้งคำถามให้ผู้เกี่ยวข้องตอบ แล้วนำผล
 การทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้มีความเที่ยงตรงตามที่ต้องการ

ขั้นที่ 3 การคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา (selecting group participants) การวิจัยครั้งนี้มีผู้
 เข้ากลุ่มสนทนา 7 คน โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา ดังนี้

- 1) อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นละ 1 คน จำนวน 6 คน
- 2) ผู้เชี่ยวชาญระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจำนวน 1 คน

การรายงานผล และการดำเนินการวิจัย ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยแบ่งการดำเนินการออก
 เป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การจดบันทึกข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนาอย่างละเอียด ผู้วิจัยได้เชิญ
 บุคลากร ผู้มีประสบการณ์ในการจดบันทึกข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนามาช่วยบันทึกข้อมูลการ
 จัดกลุ่มสนทนา แทนการบันทึกเสียง ด้วยเทปบันทึกเสียง เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้สามารถเก็บข้อความ
 การสนทนาให้ได้มากและมีประสิทธิภาพที่สุด

ขั้นที่ 2 การนำเสนอรายงาน เมื่อได้ข้อสรุป หรือแนวคิดในการพัฒนาระบบการดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนแล้ว ผู้วิจัยนำมาสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานในการพัฒนาระบบการดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนต่อไป

ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

การดำเนินการในตอนที่ 3 นี้ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

คณะกรรมการฝ่ายพัฒนาและปกครองร่วมประชุมระดมสมองจัดทำร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกำหนดให้มีการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน คือ

1. การเตรียมการ
2. การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
3. การแบ่งกลุ่มนักเรียน
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน
5. การพัฒนาศักยภาพนักเรียน
6. การส่งต่อ
7. การฟื้นฟู

2. การจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 นำข้อมูลจากผลการจัดกลุ่มสนทนา (focus group) มาจัดทำคู่มือการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา โดยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนามาเรียบเรียง เป็นคู่มือการดำเนินงานแบบสำเร็จรูปคือมีรายละเอียดการดำเนินงานในทุกขั้นตอน และเอกสารประกอบการปฏิบัติงานที่สามารถทำสำเนาเอกสารใช้งานได้ทันที ซึ่งคู่มือดังกล่าวมี 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประกอบด้วย ความสำคัญและความจำเป็น วัตถุประสงค์ ประโยชน์ และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ประกอบด้วย ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา ซึ่งมีรายละเอียดย่อย ๆ รวม 7 ตอน คือ การเตรียมการ การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล การแบ่งกลุ่มนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน การพัฒนาศักยภาพนักเรียน การส่งต่อนักเรียน และการฟื้นฟู

ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

2.2 ให้ความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักแก่อาจารย์ที่ปรึกษาโดยการให้ความรู้ด้วยการนำอาจารย์ที่ปรึกษาไปศึกษาดูงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ และแนะนำการใช้คู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา

ในตอนนี้ผู้วิจัยดำเนินการนำไปปฏิบัติ ดังนี้

1. การดำเนินงานตามปฏิทินปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบแต่ละคน โดยจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานอย่างละเอียด ที่ระบุวิธีการดำเนินการ ระยะเวลาดำเนินการ ผู้รับผิดชอบ และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการ รวมถึงประชุมชี้แจงการปฏิบัติงานตามปฏิทินแก่ผู้เกี่ยวข้องอย่างละเอียด
2. การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และสนับสนุนทรัพยากร โดยจัดทำเอกสารประกอบการดำเนินงาน ที่จัดเก็บเอกสารการดำเนินงาน จักรยนต์สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาในการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน จัดหาคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นรายบุคคล
3. การกำกับติดตามการดำเนินงาน โดยจัดทำแบบรายงานการปฏิบัติงาน 15 วัน และแบบรายงาน 30 วัน ที่สะดวกต่อการบันทึกรายงาน นำเสนอและติดตามการดำเนินงาน รวมทั้งจัดประชุมสรุปงานทุกสิ้นเดือน และจัดตารางเวลาว่างสำหรับให้คำปรึกษาปัญหาการดำเนินงาน
4. การให้การนิเทศ และให้ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยการติดตามแก้ไข ปัญหาการดำเนินงานเป็นรายบุคคลอย่างใกล้ชิด การจัดหาเงินพิเศษสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาไว้ใช้จ่ายในการปฏิบัติงานในวันหยุด และการยกย่องชมเชยอาจารย์ที่ปรึกษาที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตอนที่ 4 การประเมินผล

ผู้วิจัยเชิญผู้บริหาร คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเสตะเวชวิทยา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 35 คน มาประชุมพร้อมกันเพื่อสอบถามความคิดเห็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา โดยใช้ประเด็นการอภิปรายในที่ประชุม ซึ่งมี 3 ประเด็นหลักคือ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่
2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนานำไปปฏิบัติแล้วมีปัญหาอย่างไร
3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนใดบ้าง

ผู้วิจัยจดบันทึกการอภิปรายของ ผู้บริหาร คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนเสตะเวชวิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 35 คน ที่เข้าร่วมประชุม แล้วสรุปทุกประเด็น นำเสนอที่ประชุมเพื่อขอมติ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมาย การวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา

ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

ตอนที่ 4 การประเมินผล

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วยเอกสาร ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และคู่มืออาจารย์ที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข รวมทั้ง รายงานการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัด กรมสามัญศึกษา เช่น โรงเรียนสายปัญญา โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง โรงเรียนท่าเรือพิทยาคม โรงเรียนท่ามะกาพิทยาคม และโรงเรียนเขลางค์นคร ได้ระบุแนวทาง และมาตรการเกี่ยวกับระบบ การดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษารับผิดชอบดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิดโดยใช้ อัตราส่วนครู 1 คน ต่อนักเรียน ประมาณ 20 คน กล่าวคือใน 1 ห้องเรียน มีอาจารย์ที่ปรึกษา 2 คน จะแบ่งการดูแลนักเรียนคนละครึ่งห้องเรียน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการ ดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
2. การคัดกรองนักเรียน
3. การส่งเสริมนักเรียน
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา
5. การส่งต่อ

แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการ และเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการโดยการทำระเบียบวาระสนทนาระหว่างครูที่มีข้อมูลจำนวนมากซึ่งต้องเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างละเอียด รวมทั้งให้ความสำคัญกับการเยี่ยมบ้านนักเรียน และมีการทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็กจำนวน 3 ชุดคือชุดที่ 1 อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ประเมินนักเรียน ชุดที่ 2 พ่อ แม่ ผู้ปกครองประเมินนักเรียน และชุดที่ 3 นักเรียนประเมินตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาต้องนำข้อมูลทั้ง 3 ชุด มาวิเคราะห์และประมวลผล
2. การคัดกรองนักเรียน ดำเนินการโดยอาจารย์ที่ปรึกษานำข้อมูลต่าง ๆ มาพิจารณาจัดนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มปกติ และกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา เพื่อให้ง่ายต่อการดำเนินการช่วยเหลือ โดยโรงเรียนมัธยมหลายแห่งได้นำแบบประเมินพฤติกรรมเด็กมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยทำโปรแกรมสำเร็จรูปช่วยวิเคราะห์ และนำมาช่วยจัดกลุ่มด้วย
3. การส่งเสริมนักเรียน ดำเนินการโดยโรงเรียนกำหนดนโยบาย แนวทางจัด และมีคู่มือการจัดกิจกรรมโฮมรูม อาจารย์ที่ปรึกษาจัดกิจกรรมโฮมรูม และบันทึกสรุปผลรายงานการจัดกิจกรรมทุกครั้ง กิจกรรมส่งเสริมนักเรียนอีกกิจกรรมคือ กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ซึ่งเป็นการพบปะกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่อาจารย์ที่ปรึกษาดูแลอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน ซึ่งต้องมีการเตรียมการ การให้ความรู้ในด้านการสื่อสารกับผู้ปกครอง และมีการบันทึก รายงาน ผู้บริหารทุกภาคเรียน
4. การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน ดำเนินการโดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้นต่าง ๆ แก่นักเรียน และการจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ใน 5 แนวทาง คือการใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม และการใช้กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษาต้องนำข้อมูลจากการจัดกลุ่มนักเรียน และข้อมูลการวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล มาใช้ในการเลือกจัดกิจกรรมให้นักเรียนตามความเหมาะสม รวมทั้งมีการบันทึกและรายงาน
5. การส่งต่อนักเรียน ดำเนินการโดยหากการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยอาจารย์ที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 มีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น อาจารย์ที่ปรึกษาต้องพิจารณาส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน โดยมีการส่งต่อภายในโรงเรียน และภายนอกโรงเรียน

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิคการวิจัยแบบจัดกลุ่มสนทนา (focus group) ในการศึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา ซึ่งสามารถวิเคราะห์การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา ดังนี้

ตอนที่ 1 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสสะเวชวิทยา เกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และข้อคิดเห็น ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้จากการจัดกลุ่มสนทนา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเองในวันที่ 28 ธันวาคม 2545 ณ ห้องเกียรติยศ โรงเรียนท่ามะกาวิทยาลัย เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินจากกรมสามัญศึกษา ว่าเป็นโรงเรียนที่ดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ดีเด่น และมีวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสามัญศึกษาประจำอยู่ ซึ่งสามารถให้คำแนะนำ ผู้วิจัยได้ โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบด้วย อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นละ 1 คน ได้แก่ นายสุชาติ นิลพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นางศรีวิภา สุวรรณถาวร อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นางอัจฉรา ชุมพันธ์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 นายธนาศักดิ์ จิวรพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นางสุมาลย์ วัชรสิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนางศุภมาส นัยนาภากรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

นอกจากนี้ยังมีผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 3 คน คือ นางสาวดวงแข จงเจริญ ผู้เชี่ยวชาญระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นางอภินันท์ สีสันต์ ผู้จัดบันทึกการสนทนา นายพรพีระ สังข์กระแสน์ ผู้บันทึกภาพ และอำนวยการความสะดวกในการจัดกลุ่มสนทนา และนายสุชาติ จันทน์หอมไกล อาจารย์ใหญ่โรงเรียนเสสะเวชวิทยา เป็นผู้สังเกตการณ์ และเป็นผู้เปิดการสนทนาโดยได้ให้ความมั่นใจแก่อาจารย์ที่ปรึกษาว่าสามารถให้ข้อมูลที่เป็นจริงได้ทุกอย่างโดยจะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการทำงาน รวมทั้งยังถึงความสำคัญของการจัดกลุ่มสนทนาว่าจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนางานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการสนทนาที่ผู้จัดบันทึกมาสรุปแต่ละประเด็นคำถามพร้อมทั้งให้อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ร่วมสนทนาเพิ่มเติมอีกครั้ง เมื่อการสนทนากลุ่มสิ้นสุดลง และผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการบันทึกมาวิเคราะห์เนื้อหา และสรุป โดยจำแนกข้อมูลที่ได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนที่ 2 คือ ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผู้วิจัยได้ส่งข้อมูลกลับไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเนื้อหาอีกครั้งก่อนนำเสนอ

สภาพการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา ตาม
ทัศนะของอาจารย์ที่ปรึกษา มีดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

ด้านความรู้ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากการจัดกลุ่มสนทนา
สรุปได้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
เป็นอย่างดี เพราะทางฝ่ายพัฒนาและปกครอง ได้ทำเอกสารเผยแพร่ให้ความรู้ มีการจัดอบรม พาไป
ศึกษาดูงานและมีการติดตาม นิเทศการดำเนินงานเป็นประจำ แต่เห็นว่าโรงเรียนควรให้ความรู้โดย
การอบรมเพิ่มเติมแก่อาจารย์ที่ปรึกษาในเรื่องจิตวิทยาการให้คำปรึกษานักเรียน เพราะนักเรียนมี
ปัญหาต่าง ๆ ที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาทางด้านจิตใจ และหากเป็นไปได้ในการประชุม
ผู้ปกครองชั้นเรียน ควรทำเอกสารให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย

ด้านความเข้าใจ และความสามารถในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ผู้ร่วมสนทนามีความเข้าใจในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งเห็นความสำคัญและจำเป็น
ของการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ใน โรงเรียน และไม่คิดว่าจะเป็นการทำให้สังคม
หรือผู้ปกครองเข้าใจว่าโรงเรียนมีนักเรียนที่มีปัญหา แต่ยังเป็นจุดเด่นของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา
ในฐานะที่เป็นโรงเรียนเอกชนที่ได้จัดให้มีการดูแลนักเรียนอย่างเป็นระบบ รวมทั้งอาจารย์ที่
ปรึกษามีอายุ และประสบการณ์ในการสอน และเป็นอาจารย์ที่ปรึกษามานาน มีประสบการณ์ในการ
สั่งสอน อบรม และดูแลนักเรียนมานาน ได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหน้าที่ และจิต
วิญญาณของครูทุกอย่างแล้ว ซึ่งในการดำเนินการนั้นมีขั้นตอนรายละเอียดมากกว่าที่ระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน ได้กำหนดไว้ ซึ่งนับว่าอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ และความสามารถใน
การปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่อาจารย์ที่ปรึกษายังขาดความเข้าใจ และ
ทักษะในการประเมิน บันทึกหลักฐาน การปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมี
ความสำคัญมากในการประเมินมาตรฐานโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียน ในการปฏิบัติงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
อาจารย์ที่ปรึกษา มีดังนี้คือ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความซ้ำซ้อนในการเก็บข้อมูล ทำให้เสียเวลา เช่น
นักเรียนมีสมุดประจำตัวนักเรียนที่มีข้อมูลเหมือนกับระเบียบสะสมทุกประการ แต่อาจารย์ที่ปรึกษา
ต้องทำระเบียบสะสมอีก 1 เล่ม เป็นการเสียเวลา และงบประมาณ ข้อเสนอแนะคือควรทำข้อมูล

สมุดประจำตัวนักเรียนเพียงเล่มเดียวแต่ให้สมบูรณ์ และนำมาใช้ได้จริง หากต้องการข้อมูลสำคัญ นอกเหนือข้อมูลในสมุดประจำตัวนักเรียนให้ทำแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมแทรกเข้าไป

2. การเยี่ยมบ้านนักเรียน ครบทุกคน ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาเสียเวลามาก และข้อมูลจากการเยี่ยมบ้าน ไม่ได้จำเป็นต้องใช้ครบทุกคน ข้อเสนอแนะคือ ควรเลือกเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีปัญหา โดยดูผลจากการคัดกรองนักเรียน ส่วนข้อมูลทางจิตใจของนักเรียนอาจเก็บโดยให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องของตนเอง การสอบถามจากเพื่อนสนิท และการใช้โทรศัพท์พูดคุย กับผู้ปกครอง รวมทั้งการขอข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาปีก่อน ในกรณีนักเรียนเรียนต่อ และขอสมุดพกนักเรียน โรงเรียนเดิมมาใช้กรณีนักเรียนเข้าใหม่ เนื่องจาก โรงเรียนเสตะเวชวิทยา มีจำนวนนักเรียนในชั้น น้อยการดูแลจึงทั่วถึงกว่าโรงเรียนของรัฐบาล และโรงเรียนควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีปัญหา

3. การใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก ซึ่งต้องใช้งบประมาณในการจัดพิมพ์แบบประเมิน เสียเวลาในการประเมิน ซึ่งต้องประเมิน 3 คน คือ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนประเมินตนเอง รวมทั้งต้องเสียเวลานำแบบประเมินจำนวนมากนั้นมาวิเคราะห์ซึ่งอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ให้ ข้อเสนอแนะว่าโรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ง่ายต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ในลักษณะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไม่ต้องให้ทำแบบประเมินพฤติกรรมเด็ก

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาเห็นว่าจัดได้อย่างหลากหลายดี อยู่แล้ว แต่เสนอแนะว่าสำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ควรเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมที่หน่วยงานหรือองค์กรภายนอกจัด เช่น โครงการทูบีนัมเบอร์วัน โครงการพี่เดือนน้อง และอื่น ๆ ที่มีบริษัทเทปเพลง หลายสังกัดดำเนินการ เพราะนักเรียนจะชื่นชอบศิลปิน และใช้ศิลปิน นักร้อง ที่ดี เป็นต้นแบบ

5. การบันทึก รายงาน การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังขาดแบบบันทึกที่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะคือให้โรงเรียนจัดทำแบบบันทึกต่าง ๆ เช่น แบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล แบบบันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม แบบบันทึกการจัดประชุมผู้ปกครอง แบบบันทึกสรุปผลการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา

6. การส่งต่อนักเรียน ในปัจจุบันปัญหาของนักเรียนบางคนซับซ้อนเกินกว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะยื่นมือเข้าช่วยเหลือ และมีข้อจำกัดทางกฎหมาย สิทธิเด็ก หลายประการ การดำเนินการส่งต่อนักเรียนภายนอกโรงเรียน เป็นสิ่งที่ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิตกกังวลมาก ข้อเสนอแนะคือโรงเรียนควรให้ข้อมูลต่างๆ ของนักเรียนรวมทั้งข้อเสนอแนะในการส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้ปกครองเอง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและโรงเรียน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ

7. บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทราบบทบาท และหน้าที่ของตนเอง อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะให้ทางโรงเรียนแจกแจงหน้าที่ของทุกฝ่าย ทุกคน ที่เกี่ยวข้อง โดยละเอียด

8. คู่มือการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาเสนอแนะว่า โรงเรียนควรจัดทำคู่มือดังกล่าว ให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะเป็นเอกสารสำเร็จรูปคือให้ความรู้ ความเข้าใจ บอกรับบทบาทหน้าที่ กำหนดเวลาการปฏิบัติงาน และมีเอกสารเช่นแบบบันทึกการปฏิบัติงาน ให้สามารถถ่ายเอกสารใช้ได้ทันที

ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

การดำเนินการในตอนที่ 3 นี้ มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำรอบการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. การจัดทำคู่มือการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

การจัดทำร่างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

นำข้อมูลจากผลการจัดกลุ่มสนทนา (focus group) มาจัดทำรอบการดำเนินงาน และคู่มือการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ดังปรากฏในภาคผนวก คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา และมีรายละเอียดดังนี้

1. การทำร่างรอบการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ซึ่งได้กำหนดการดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 7 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การเตรียมการ

คณะกรรมการฝ่ายพัฒนา และปกครอง เตรียมการ โดยร่วมกันศึกษาเอกสารและศึกษาดูงาน โรงเรียนที่นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ จัดทำโครงการเสนอผู้บริหาร แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคนอย่างชัดเจน และจัดทำแผนปฏิบัติงาน เพื่อติดตามการดำเนินงานให้เป็นไปตามกำหนด รวมทั้งจัดทำเอกสารในการดำเนินงาน เผยแพร่ให้ความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา จัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้

1.2 การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล

อาจารย์ที่ปรึกษาศึกษาข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล 3 ด้านคือด้านความสามารถ แยกเป็นความสามารถทางการเรียน และความสามารถด้านอื่น ๆ ด้านสุขภาพโดยแยกเป็นสุขภาพกายและสุขภาพจิต และด้านครอบครัว โดยแยกเป็น ด้านเศรษฐกิจ และด้านการคุ้มครองดูแลนักเรียน โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น สมุดประจำตัวนักเรียน สมุดบันทึกสุขภาพ การสัมภาษณ์นักเรียน การเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อทราบปัญหาที่ต้องช่วยแก้ไขและข้อค้นพบที่สามารถนำมาใช้พัฒนาศักยภาพนักเรียนแต่ละคนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การแบ่งกลุ่มนักเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษานำข้อมูลการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลมาวิเคราะห์ประมวลผล จัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามข้อมูลที่ได้ศึกษา 3 กลุ่ม คือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหา ตามเกณฑ์ของโรงเรียนที่อาจารย์ปรึกษาร่วมกันกำหนด ทั้งนี้เพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหาคูดูแล และพัฒนานักเรียนได้อย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง พร้อมทั้งรายงานการแบ่งกลุ่มนักเรียน และการพิจารณาแก้ไขปัญหาคูดูแล และช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคน ตามแบบการรายงานและแนวการดำเนินงานที่กำหนด

1.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษาคูดูแลนักเรียนตามกลุ่มที่แบ่งโดยจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนทุกกลุ่มมีคุณภาพมากขึ้น กล่าวคือป้องกันไม่ให้กลุ่มเก่ง และกลุ่มปานกลาง กลายเป็นกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา และพัฒนาให้กลุ่มเสี่ยง มีปัญหา กลายเป็นกลุ่มปานกลางและพัฒนาเป็นกลุ่มเก่งต่อไป โดยใช้กิจกรรมโฮมรูม และกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง และบันทึกรายงานการจัดกิจกรรมตามแบบที่กำหนด

1.5 การพัฒนาศักยภาพนักเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษาคูดูแลนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา โดยการให้คำปรึกษาเบื้องต้น และจัดกิจกรรมเสริม แก้ไข ปัญหาอย่างหลากหลาย ตามกรณี เพื่อช่วยแก้ไข และป้องกันปัญหาของนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ไม่ให้เกิดขึ้น หรือลุกลามใหญ่โต ตามแนวดำเนินการที่กำหนดแล้ว บันทึก รายงานตามแบบบันทึกรายงาน

1.6 การส่งต่อ

อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาส่งต่อนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ที่ยากต่อการแก้ไขหรือพัฒนาศักยภาพ ใน 2 แบบคือการส่งต่อภายในให้อาจารย์ท่านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสามารถดูแลแก้ไขปัญหามากขึ้นตามกรณีได้แก่ อาจารย์ประจำวิชา อาจารย์พยาบาล อาจารย์ฝ่ายวิชาการ

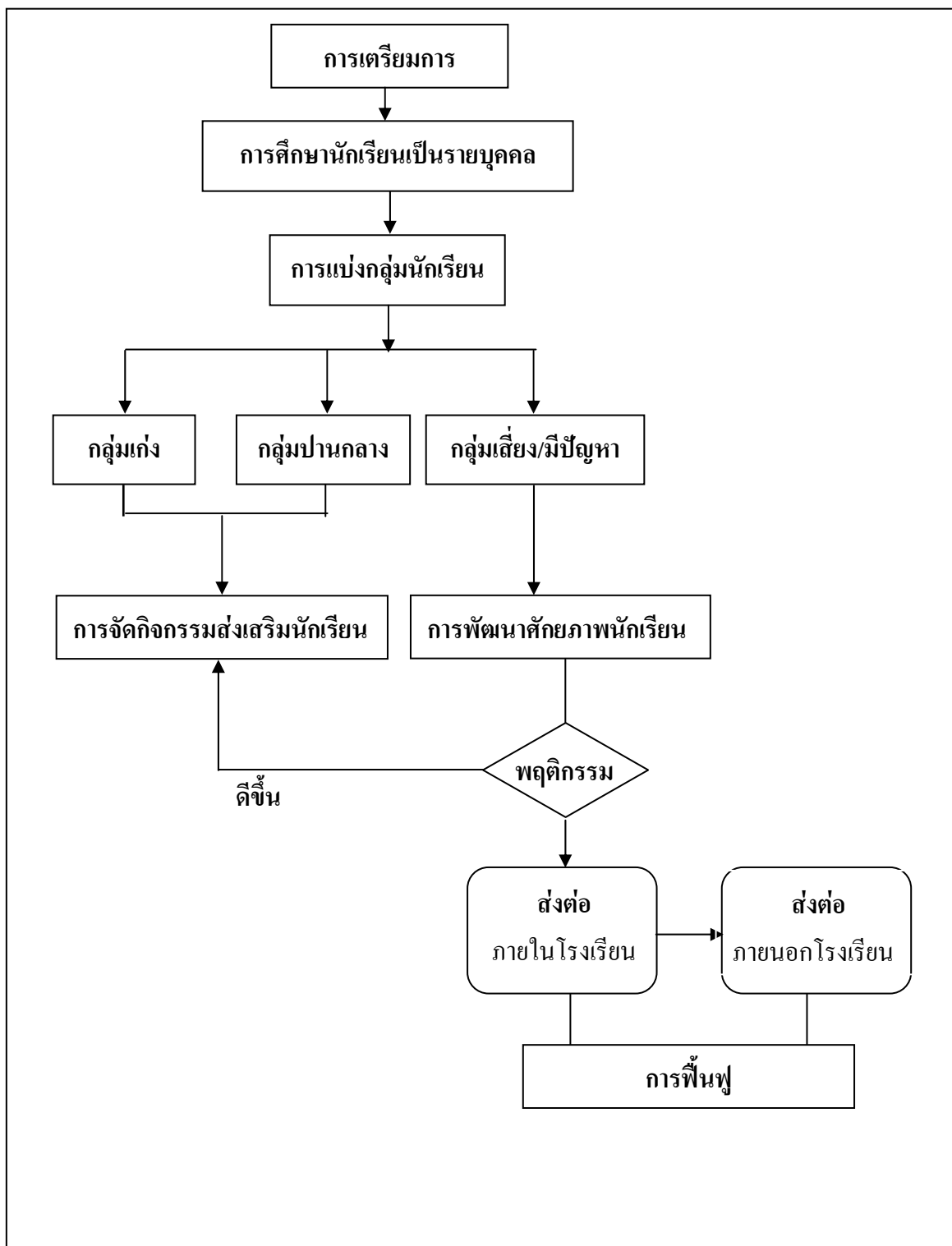
หรืออาจารย์ฝ่ายปกครอง แบบที่ 2 คือการส่งต่อภายนอก โดยอาจารย์แนะแนว หรืออาจารย์ฝ่ายปกครองให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

1.7 การฟื้นฟู

กรณีนักเรียนมีปัญหาซับซ้อนทางด้านร่างกาย หรือจิตใจยากต่อการแก้ไขในระยะเวลาด่วนเร็ว ได้แก่นักเรียนได้รับความบอบช้ำทางร่างกาย หรือจิตใจ จำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญ โดยเฉพาะ เช่น แพทย์เฉพาะทาง หรือจิตแพทย์ หรือคณะแพทย์ ผู้เชี่ยวชาญหลายสาขาร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ทั้งนี้ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษา ฝ่ายพัฒนาและปกครอง และพ่อแม่ ผู้ปกครอง เพื่อสามารถดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ดังรายละเอียดแผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา ในหน้าต่อไป

2. การจัดทำคู่มือการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา ดังรายละเอียดในภาคผนวก

ภาพประกอบ 4 การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ตอนที่ 4 การประเมินผล การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ผู้วิจัยเชิญผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเสสะเวชวิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 35 คน มาประชุมพร้อมกันเพื่อสอบถามความคิดเห็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา โดยใช้ประเด็นการอภิปรายในที่ประชุม 3 ประเด็นหลักคือ

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่
2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนานำไปปฏิบัติแล้วมีปัญหาอย่างไร
3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนใดบ้าง

ผู้วิจัยจัดบันทึกการอภิปรายของ ผู้บริหาร คณะกรรมการโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเสสะเวชวิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 35 คน ที่เข้าร่วมประชุมพอสรุปความสำคัญ และผลการประชุม ได้ดังนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้หรือไม่

ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนที่กระชับง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งมีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย และสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาแล้ว ยังเหมาะสมกับสภาพการดำเนินงานของฝ่ายวิชาการ ฝ่ายพัฒนาและปกครอง ฝ่ายแผนงานและบุคคล ฝ่ายบริการและกิจกรรม และฝ่ายธุรการ-การเงิน กล่าวคือทุกฝ่ายสามารถนำข้อมูลของนักเรียนที่มีความเชื่อมโยงกับงานที่แต่ละฝ่ายรับผิดชอบมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานได้ เช่น ฝ่ายวิชาการสามารถใช้ข้อมูลนักเรียนด้านวิชาการและมีอาจารย์ที่ปรึกษาคอย

ดูแลติดตามผลการเรียนนักเรียนแต่ละคน ซึ่งนับว่าช่วยลดปัญหาทางการบริหารงานวิชาการ และเป็นการช่วยป้องกันปัญหาการไม่จบหลักสูตรของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ฝ่ายพัฒนาและปกครองมีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถป้องกัน และลดปัญหาเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมนักเรียน อันจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ที่ร้ายแรง โดยเฉพาะปัญหาการใช้ยาเสพติด เพราะนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ที่ปรึกษาฝ่ายแผนงานและบุคคล สามารถกำหนดนโยบายการพัฒนาเด็กนักเรียนและโรงเรียนได้เพราะมีข้อมูลต่างๆตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสนับสนุนการดำเนินงาน ฝ่ายบริการและกิจกรรมสามารถใช้ข้อมูลต่างๆตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนวางแผนดำเนินงานจัดบริการและกิจกรรมนักเรียนได้ตอบสนองความต้องการของนักเรียน และพัฒนา นักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฝ่ายธุรการและการเงิน มีข้อมูลนักเรียนที่

มีปัญหาด้านการเงิน สามารถหาทางช่วยเหลือได้ต่อไป และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังลด ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนการแก้ปัญหามาใช้เป็นต้นทุนพัฒนานักเรียนและโรงเรียนได้มากขึ้น

ผู้เข้าร่วมประชุมในส่วนของคณะกรรมการ โรงเรียน มีความคิดเห็นเพิ่มเติมจากที่กล่าว ข้างต้นคือ มีความชื่นชมในการตั้งใจปฏิบัติงาน และพัฒนางาน ของโรงเรียน ที่สามารถทำได้ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาที่เน้นความสำคัญของผู้เรียน ตอบสนองนโยบายจัดระเบียบ สังคมและนโยบายการทำสงครามขั้นแตกหักกับยาเสพติด ของรัฐบาล

ผู้เข้าร่วมประชุมในส่วนของอาจารย์ที่ปรึกษา มีความคิดเห็นเพิ่มเติมจากที่กล่าวข้างต้น คือ ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาแล้ว ช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การ จัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระบบลดน้อยลงทำให้เกิดความคล่องตัวในการ ปฏิบัติงานมากขึ้น

2. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนานำไปปฏิบัติแล้วมีปัญหาอย่างไร

ฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาแล้ว แม้จะช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การจัดเก็บ ข้อมูลที่ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระบบลดน้อยลง แต่ก็ยังเป็นการเพิ่มภาระงานแก่อาจารย์ ที่ปรึกษา ซึ่งมีปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาในห้องที่มีนักเรียนที่มีปัญหา และต้องการดูแลเป็นพิเศษ ทำให้เวลาในการพัฒนาการเรียนการสอนลดน้อยลง อันจะมีผลให้นักเรียนส่วนใหญ่อาจได้รับ ผลกระทบดังกล่าว จึงขอให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหาทางป้องกันแก้ไข

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานตามระบบ ฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน มีความคิดเห็นว่า

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่มีปัญหาเพราะอาจารย์ที่ปรึกษา 1 คนรับผิดชอบ ดูแลนักเรียนประมาณ 20 คน ซึ่งสามารถดูแลทำความรู้จักได้อย่างทั่วถึง

2) การแบ่งกลุ่มนักเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง กลุ่มเล็ยงและมีปัญหา นั้น ปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาแบ่งกลุ่มเพียงครั้งเดียวคือภาคเรียนที่ 1 ในขณะที่นักเรียนมีความ เปลี่ยนแปลงทุกภาคเรียน อาจได้ข้อมูลการแบ่งกลุ่มที่ไม่เที่ยงตรง ทำให้แก้ปัญหาได้ไม่ตรง ประเด็น และเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติงานได้

3) การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน และการพัฒนาศักยภาพนักเรียน ตามระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่พัฒนาแล้ว ไม่มีปัญหา ทุกฝ่ายสามารถดำเนินการได้ในระดับที่น่าพึง พอใจ

4) การส่งต่อภายในโรงเรียน ฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน มีความคิดเห็นว่า

ผู้รับผิดชอบดูแลนักเรียนส่วนนี้ ได้แก่ หัวหน้าระดับ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ฝ่ายพยาบาล และ อาจารย์ผู้สอน ยังขาดความรู้ และประสบการณ์ ที่เพียงพอ ต่อการดูแลให้คำปรึกษา นักเรียน

5) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน และการฟื้นฟู ซึ่งการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้ ยังไม่พบนักเรียนที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว แต่ ฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน มีความคิดเห็นว่าหากวันใด โรงเรียนพบกรณีดังกล่าว จะ เป็นปัญหาในการดำเนินการเนื่องจากมีกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติเรื่องสิทธิเด็ก ซึ่งอาจทำให้ ส่งผลกระทบในการดำเนินการ จึงควรให้เป็นเรื่องของผู้ปกครองรับไปดำเนินการ โดยทางโรงเรียน ให้

ข้อมูล และประสานงานแหล่งส่งต่อภายนอกและฟื้นฟูนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ และมีระเบียบ การติดตามนักเรียนโดยเก็บข้อมูลการส่งต่อภายนอกและการฟื้นฟู เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง พัฒนางานต่อไป

อาจารย์ที่ปรึกษา พบปัญหาในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน กล่าวคือระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาแล้ว ช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การจัดเก็บข้อมูลที่ ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระบบลดน้อยลง แต่ก็ยังเป็นการเพิ่มภาระงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมี ปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาในห้องที่มีนักเรียนที่มีปัญหา และต้องการดูแลเป็นพิเศษ ทำให้เวลาใน การพัฒนาการเรียนการสอนลดน้อยลง อันจะมีผลให้นักเรียนส่วนใหญ่อาจได้รับผลกระทบ ดังกล่าว

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานตามระบบ อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่า

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการแบ่งกลุ่มนักเรียน ไม่มีปัญหาเพราะอาจารย์ ที่ปรึกษา 1 คนรับผิดชอบดูแลนักเรียนประมาณ 20 คน ซึ่งสามารถดูแลทำความรู้จักได้อย่างทั่วถึง และแบ่งกลุ่มได้อย่างถูกต้องไม่ผิดพลาดเพราะมีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนในคู่มืออย่างชัดเจน

2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน พบปัญหาคือกิจกรรมโฮมรูม ซึ่งกำหนดให้ทำตอน เช้าหลังเข้าแถว จะมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งซึ่งมาโรงเรียนสายเป็นประจำไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโฮมรูม ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมพัฒนานักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้ และในกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน พบว่าผู้ปกครองจำนวนมาก ไม่เข้าร่วมประชุมตามเวลาที่กำหนด ซึ่งบางส่วนไม่เห็นความสำคัญ ของกิจกรรมดังกล่าว และบางส่วนเห็นความสำคัญแต่ไม่มีเวลามาร่วมประชุม ทำให้ผู้ปกครอง บางส่วนไม่ได้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหของนักเรียนร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา

3) การพัฒนาศักยภาพนักเรียน ในส่วนที่เป็นปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาบางส่วนยังขาด ความรู้ ความเข้าใจ และขาดความมั่นใจ ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ส่วนกิจกรรมที่จัด

เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน ได้แก่กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมในชั้นเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง นั้นที่สามารถปฏิบัติได้โดยไม่มีปัญหาใดคือกิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมซ่อมเสริม ซึ่งโรงเรียนดำเนินการดูแล อย่างเป็นระบบแล้ว ส่วนกิจกรรมที่พบปัญหาในการดำเนินการคือกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง กล่าวคือในกิจกรรมช่วยเพื่อนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความรักเพื่อนจึงช่วยเพื่อนมาก เช่นช่วยทำการบ้าน เป็นต้น ส่วนกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง พบว่ามีนักเรียนบางส่วนมีภูมิลำเนาอยู่ที่ต่างจังหวัด เข้ามาเรียนและพักหอพัก เมื่อเกิดปัญหา อาจารย์ที่ปรึกษาทำการติดต่อกับผู้ปกครอง ลำบาก และต้องใช้เวลา ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมามาก

4) การส่งต่อภายในโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกับฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน กล่าวคือเห็นว่าผู้รับผิดชอบดูแลนักเรียนส่วนนี้ ได้แก่ หัวหน้าระดับ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ฝ่ายพยาบาล และอาจารย์ผู้สอน ยังขาดความรู้ และประสบการณ์ ที่เพียงพอ ต่อการดูแลให้คำปรึกษา นักเรียน

5) การส่งต่อภายนอกโรงเรียน และการฟื้นฟู อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ดำเนินการอยู่ขณะนี้ ยังไม่มีนักเรียนที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว แต่มีความวิตกว่าหากโรงเรียนพบนักเรียนกรณีดังกล่าว จะเป็นปัญหาในการดำเนินการเนื่องเพราะมีกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติเรื่องสิทธิเด็ก ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อในการดำเนินการ จึงควรให้เป็นเรื่องของผู้ปกครองรับไปดำเนินการ โดยทางโรงเรียนให้ข้อมูล และประสานงานแหล่งส่งต่อและฟื้นฟูนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ และมีการติดตามนักเรียน โดยเก็บข้อมูลการส่งต่อ และฟื้นฟูเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของ

ฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน

3. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาต้องปรับปรุงแก้ไขส่วนใดบ้าง

ฝ่ายบริหาร คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา มีความคิดเห็นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนา มีความสมบูรณ์ และไม่มีควมจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแล้ว แต่ควรเพิ่มเติมในส่วนความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในเรื่องต่าง ๆ แก่ ผู้เกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่

1) อาจารย์ที่ปรึกษา ควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องจิตวิทยาและเทคนิคในการให้คำปรึกษานักเรียน

2) หัวหน้าระดับ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ฝ่ายพยาบาล และอาจารย์ผู้สอน ซึ่งต้องดูแลนักเรียนที่อาจารย์ที่ปรึกษาทำเรื่องส่งต่อนักเรียน ควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลให้คำปรึกษานักเรียน ในหลักสูตรชั้นสูง และสามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ และความเข้าใจ ในการปฏิบัติงานในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อให้สามารถช่วยเหลือเพื่อนนักเรียนด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระของอาจารย์ที่ปรึกษาได้เป็นอย่างดี ในระดับหนึ่ง

4) นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย นักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด ควรได้รับการดูแลเป็นพิเศษ และอาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดระบบการสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ให้สามารถติดต่อได้อย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5) ผู้ปกครอง ควรได้รับความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรับทราบบทบาท ความสำคัญ ของตนเอง ในการร่วมแก้ไข และพัฒนานักเรียน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

6) ฝ่ายพัฒนา และปกครองควรจัดทำข้อมูลแหล่งส่งต่อภายนอก และแหล่งฟื้นฟู ให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งต่อภายนอก และการฟื้นฟู

7) โรงเรียนควรให้ขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และเครื่องมือสื่อสาร ต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องถ่ายเอกสาร รถยนต์ และเอกสารให้ความรู้ ฯลฯ เพิ่มมากขึ้น เพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ผู้วิจัยได้สรุปผลของการวิจัยดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเสตะเวชวิทยา
2. เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ใช้การศึกษาเอกสารและเทคนิคการวิจัยแบบจัดกลุ่มสนทนา (focus group) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

- ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา
- ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา
- ตอนที่ 4 การประเมินผล

เครื่องมือใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. แบบบันทึกการจัดกลุ่มสนทนา
3. แบบบันทึกการประชุม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

ตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องแล้วจดบันทึก และสรุปประเด็นสำคัญด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 การศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ผู้วิจัยจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเองโดยเชิญอาจารย์ใหญ่ และหัวหน้าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มาร่วมกลุ่มสนทนาตามประเด็นการจัดกลุ่มสนทนาที่ผู้วิจัยกำหนดแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์

ตอนที่ 3 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา ผู้วิจัยนำข้อมูลที่วิเคราะห์จากการจัดกลุ่มสนทนามาใช้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา พร้อมจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และผู้วิจัยได้นำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 4 การประเมินผล ผู้วิจัยเชิญผู้บริหาร คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเสตะเวชวิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 35 คน มาประชุมเพื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา แล้วสรุปประเมินผล โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งสิ้น 1 ปีการศึกษา

สรุปผล

จากการศึกษาเพื่อการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา สรุปผล ได้ดังนี้

1. ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา

สภาพการดำเนินงาน พบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีสถานภาพที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือมีวุฒิ คุณวุฒิ มีประสบการณ์ในการสอน และประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษามากกว่า 10 ปี ขึ้นไป อาจารย์ที่ปรึกษามีความรู้ ความเข้าใจ และมีความสามารถ ในเรื่องการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้า รวมทั้งมีความตั้งใจจริงในการปฏิบัติงาน และมีความคิดเห็นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่สามารถดูแลช่วยเหลือ และพัฒนานักเรียนได้ทุกคน ทุกกลุ่ม ไม่ใช่เป็นระบบที่ช่วยเหลือเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือช่วยเหลือ การดำเนินงานต่าง ๆ ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กล่าวคือเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน อย่างเป็นประจำ สม่ำเสมอเช่น กิจกรรมปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนและกิจกรรมการแก้ปัญหาาร่วมกัน แต่มีผู้ปกครองบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพราะต้องทำงาน จนไม่สามารถสละเวลามาร่วมกิจกรรมได้ ทางโรงเรียนเสตะเวชวิทยา ได้แก้ไขปัญหาโดยใช้การติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนที่มีปัญหาเป็นรายบุคคลทางโทรศัพท์ จัดทำเว็บไซต์เป็นพิเศษสำหรับติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครองและ

จัดทำวารสารเผยแพร่ สื่อสารกับผู้ปกครอง สำหรับฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี โดยให้ความรู้ ด้วยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดอบรม และศึกษาดูงาน รวมทั้งสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เช่น บริการโทรศัพท์ บริการรถยนต์ ในกรณีที่ต้องไปติดตามนักเรียนที่มีปัญหา เป็นต้น

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานคืออาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมากอยู่แล้ว การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้ในระบบมาก ต้องเสียเวลาในการเก็บ และเอกสารบางอย่างเป็นงานที่ซ้ำซ้อน และเสียเวลา เช่น สมุดประจำตัวนักเรียน และสมุดระเบียบนสะสม อาจารย์ที่ปรึกษามีปัญหาในการเยี่ยมบ้านนักเรียน เพราะ โรงเรียนเล็กเรียนเป็นเวลาเย็นมากอยู่แล้ว ประกอบกับการจราจรรอบโรงเรียนติดขัด และอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีภาระครอบครัวที่ต้องดูแล ในการไปเยี่ยมบ้านในวันหยุดอาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีการค่าใช้จ่ายเพิ่ม บ้านนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ห่างกัน ทำให้เสียเวลาและค่าใช้จ่ายมาก อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ขาดทักษะในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน และขาดทักษะในการจดบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีความสำคัญมากในการประเมินมาตรฐานโรงเรียน ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้ปกครองบางส่วน ต้องทำงานหนัก จึงไม่มีเวลาสำหรับให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการมาร่วมกิจกรรม มาประชุม หรือแม้การมาร่วมแก้ปัญหาของนักเรียนร่วมกัน ทำให้บางครั้งปัญหาลุกลามจนยากต่อการแก้ไข

2. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนเสสะเวชวิทยา จากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้นำระบบดังกล่าวมาใช้ และศึกษา เพื่อพัฒนาระบบโดยใช้เทคนิคการจัดกลุ่มสนทนา โดยกำหนดให้มีการดำเนินการ 7 ขั้นตอนคือ

- 2.1 การเตรียมการ
- 2.2 การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
- 2.3 การแบ่งกลุ่มนักเรียน
- 2.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน
- 2.5 การพัฒนาศักยภาพนักเรียน
- 2.6 การส่งต่อนักเรียน
- 2.7 การฟื้นฟู

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง กล่าวคือมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนที่กระชับง่ายต่อการปฏิบัติ รวมทั้งมีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย และสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่พัฒนาแล้ว ยังเหมาะสมกับสภาพ

การดำเนินงานของฝ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียน โดยเฉพาะฝ่ายพัฒนาและปกครองมีระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีประสิทธิภาพสามารถป้องกัน และลดปัญหาเบี่ยงเบนทางพฤติกรรมนักเรียน อันจะนำไปสู่ ปัญหาอื่น ๆ ที่ร้ายแรง โดยเฉพาะปัญหาการใช้ยาเสพติด และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังลด ต้นทุนการดำเนินงานในส่วนแก้ปัญหามาใช้พัฒนานักเรียนและโรงเรียนได้มากขึ้น ระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาแล้ว แม้จะช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การจัดเก็บข้อมูล ที่ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระบบลดน้อยลง แต่ก็ยังเป็นการเพิ่มภาระงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งมี ปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษาในห้องที่มีนักเรียนที่มีปัญหา และต้องการดูแลเป็นพิเศษ ทำให้เวลาใน การพัฒนาการเรียนการสอนลดน้อยลง ฝ่ายบริหารควรหาทางแก้ไขต่อไป

อภิปรายผล

การพัฒนาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา มีประเด็นสำคัญนำมา อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา ซึ่งพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษาของโรงเรียนเสสะเวชวิทยาส่วนใหญ่มีวิทยุฒิ คุณวุฒิ มีประสบการณ์ใน การสอน และประสบการณ์ในการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษามากกว่า 10 ปี ขึ้นไป เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่อง มาจากโรงเรียนเสสะเวชวิทยา เป็นโรงเรียนเอกชนที่มีชื่อเสียง เปิดทำการสอนมากกว่า 30 ปี ผู้บริหารให้ ความสำคัญกับสวัสดิการของผู้ปฏิบัติงาน จึงมีสถิติการย้าย หรือลาออกจากโรงเรียนน้อยมาก รวมทั้ง อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ ในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งมีทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เหตุที่เป็น เช่นนี้อาจเนื่องมาจาก อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน และโรงเรียนเสสะเวช วิทยา มีระบบการคัดเลือกบุคลากร และการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับ โรงเรียนในการดำเนินงานตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน โดยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เป็นประจำ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะในระดับปานกลางถึงระดับดี แต่มีผู้ปกครองบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ ใน การปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสภาพปัญหาทาง เศรษฐกิจในปัจจุบัน ทำให้ผู้ปกครองบางส่วนไม่สามารถสละเวลา มาร่วมกิจกรรมได้

ฝ่ายบริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างดี โดยให้ความรู้ ด้วยการจัดทำเอกสารเผยแพร่ จัดอบรม และพาไปศึกษาดูงาน รวมทั้งสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากฝ่ายบริหาร ทราบประโยชน์ของการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งเห็นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน เป็นระบบที่จะช่วยสร้างความมั่นใจต่อผู้ปกครองในการตัดสินใจนำนักเรียนมาเข้าเรียนและมีผลให้จำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น เป็นการสนับสนุนให้โรงเรียนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น และโรงเรียนสามารถปรับปรุง พัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต

ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพบว่าอาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานมากอยู่แล้ว การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานเพิ่มมากขึ้น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีเอกสารในการปฏิบัติงานจำนวนมาก และซ้ำซ้อน รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษามีภาระงานประจำคือการสอน และยังมีงานพิเศษอื่น ๆ อันเนื่องมาจากการปฏิรูปการศึกษา และการประกันคุณภาพทางการศึกษาของประเทศไทย ซึ่งเน้นการจัดทำเอกสารเพื่อการประเมินจำนวนมาก อาจารย์ที่ปรึกษามีปัญหาในการเยี่ยมบ้านนักเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการที่โรงเรียนเล็กเป็นเวลาเย็นมาก และ การจรรยาบรรณโรงเรียนก็ตึงเครียดมาก รวมทั้งอาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่มีภาระครอบครัวที่ต้องดูแล ส่วนการไปเยี่ยมบ้านในวันหยุด อาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาส่วนใหญ่ขาดทักษะในการประเมินพฤติกรรมนักเรียน และขาดทักษะในการจัดบันทึกข้อมูลในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียน ยังไม่ได้ดำเนินการทำแบบบันทึกต่าง ๆ ให้สะดวกในการปฏิบัติงานผู้ปกครองบางส่วนต้องทำงานจนไม่มีเวลาให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในการมาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้บางครั้งปัญหาถูกถามจนยากต่อการแก้ไข เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากสภาพเศรษฐกิจที่ฝืดเคืองทำให้ผู้ปกครองต้องทำงานหนัก จนไม่มีเวลาให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนดังกล่าว

2. เพื่อให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสตะเวชวิทยา มีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียน ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากเดิมที่มี 5 ขั้นตอน เป็น 7 ขั้นตอน คือการเตรียมการ และการฟื้นฟูนักเรียน ส่วนการแบ่งกลุ่มนักเรียน ได้เพิ่มเติมโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งเดิมแบ่งเพียง 2 กลุ่มโดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การเตรียมการ

เนื่องจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบงานใหม่ที่บุคลากรของโรงเรียน ยังขาดความรู้ และโรงเรียนมีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บุคลากรปฏิบัติกันอยู่แล้ว จึงเป็นเหตุผลที่โรงเรียนต้องมีการเตรียมการ และเตรียมความพร้อม เพื่อลดความสับสนในระดับการปฏิบัติงาน โดยมีสิ่งที่จะต้องเตรียมการ คือ

1) คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนา ศึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากเอกสาร พร้อมศึกษาดูงาน โรงเรียนที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาเกิดความรู้ และมีทักษะในการนำระบบมาประยุกต์ใช้เบื้องต้น

2) คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนา จัดทำโครงการนำระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมาใช้ โดยเสนอต่อฝ่ายบริหาร เพื่อขออนุมัติดำเนินงาน ทำให้มีแผนในการดำเนินงานที่ชัดเจน และมีประโยชน์ในการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา และการนิเทศ กำกับ ติดตามงานได้อย่างเป็นระบบ มากยิ่งขึ้น

3) คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนา จัดทำแผนปฏิบัติการ คำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน โดยกำหนดขอบเขตหน้าที่ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน ช่วยทำให้นักลาคกร ทุกฝ่ายมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และขอบเขตการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล

4) คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนาจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่อาจารย์ ที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถ ปฏิบัติงานได้ตรงตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 การแบ่งกลุ่มนักเรียน

การแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา แตกต่างจากการแบ่งกลุ่มนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนรัฐบาล กล่าวคือ จากการศึกษาข้อมูลนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวช เป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนร้อยละ 30 เป็นเด็ก กลุ่มเก่ง ร้อยละ 78 เป็นเด็กกลุ่มปานกลาง และ ร้อยละ 2 เป็นเด็กกลุ่มเสี่ยง หรือมีปัญหา ดังนั้นการ แบ่งกลุ่มนักเรียนจึงเป็นการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา โดยเน้นการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ศึกษานักเรียน เป็นรายบุคคล โดยไม่ต้องใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่ยุ่งยาก ซับซ้อน และทำให้เสียเวลาใน การดำเนินการ นอกจากนี้แล้วการแบ่งกลุ่มนักเรียนยังมีผลดีต่ออาจารย์ที่ปรึกษาคือช่วยให้การดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มีความชัดเจน เป็นระบบมากขึ้นตามสภาพปัจจุบัน และปัญหาของนักเรียน และ นักเรียนทุกคน ทุกกลุ่มยังได้รับการดูแลช่วยเหลือ เสริมศักยภาพได้อย่างสมบูรณ์แบบมากขึ้น สำหรับ เกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา มีดังนี้

1) กลุ่มเก่ง คือ นักเรียนที่ได้ รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มของ โรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเก่ง ซึ่งโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศัภยภาพให้เหมาะสม กับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2) กลุ่มปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่ม ของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปานกลาง ซึ่งโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศัภยภาพ ของนักเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน แต่ละคน แต่ละกลุ่ม ให้เพิ่มมากขึ้น

3) กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ตาม เกณฑ์การแบ่งกลุ่มของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดังตามแต่กรณี

และต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของนักเรียน แต่ละคนควบคู่กันไป

จะเห็นว่าการจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาก็ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหาก็เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้แบ่งกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาก็จะมึนน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

สำหรับแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ที่ปรึกษาและยึดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลัก เช่น

1) ด้านความสามารถด้านการเรียน กลุ่มเก่ง ได้แก่ นักเรียนที่มีผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป ไม่มี 0 ร มส ในทุกวิชา ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ ไม่เกิน 2 ครั้ง ใน 1 วิชา มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธงชาติ ไม่เกิน 5 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน กลุ่มปานกลาง ได้แก่ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป ไม่มีผลการเรียนเป็น 0 , ร , มส ในทุกวิชา ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ ไม่เกิน 3 ครั้ง ใน 1 วิชา มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธงชาติไม่เกิน 10 ครั้งใน 1 ภาคเรียนและกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา ได้แก่ นักเรียนที่มีผลการเรียนเฉลี่ยต่ำกว่า 1.5 ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ 3 ถึง 5 ครั้ง ต่อ 1 วิชา มีผลการเรียนเป็น 0 , ร , มส 1 ถึง 5 วิชา ใน 1 ภาคเรียนอ่านหนังสือไม่คล่อง เขียนหนังสือไม่ถูกต้อง แม้คำสะกด ง่าย ๆ มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธงชาติมากกว่า 10 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน ด้านความสามารถพิเศษ ถ้านักเรียนมีความสามารถพิเศษต่าง ๆ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ หรือความสามารถอื่น ๆ จะเป็นจุดแข็งของนักเรียนในทุกกลุ่ม

2) ด้านสุขภาพ ด้านร่างกาย กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลางอายุน้ำหนักและส่วนสูงสัมพันธ์กัน ร่างกายแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา น้ำหนักผิดปกติและไม่สัมพันธ์กับส่วนสูงหรืออายุ มีโรคประจำตัว หรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ มีความพิการทางกาย หรือบกพร่องด้านการได้ยิน การฟัง การมองเห็น หรืออื่น ๆ ด้านจิตใจ-พฤติกรรม กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลางมีเพื่อนสนิท มีมนุษยสัมพันธ์ดี มีอารมณ์มั่นคง ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ เช่น โกรธแค้น อารมณ์เสีย หงุดหงิด วิตกกังวล วอกแวก ไม่มีสมาธิ โทกโทก หวาดกลัวง่าย ชอบอยู่คนเดียว ปวดหัว ปวดท้องบ่อย ร้องไห้บ่อย อยู่ไม่เป็นสุข และวุ่นวาย

3) ด้านครอบครัว ได้แก่ด้านเศรษฐกิจ กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลางมีรายได้ของครอบครัวสูงกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ไม่เคยมีประวัติการติดค้างค่าเล่าเรียน กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา รายได้ของครอบครัวต่ำกว่า 30,000 บาทต่อเดือน บิดา หรือมารดาตกงาน มีภาระหนี้สิน ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียนค้างค่าเล่าเรียนเกินกว่า 3 เดือน ด้านการคุ้มครอง กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง คือนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกภายในครอบครัว มีบิดา มารดา และผู้ปกครองดูแลอย่างใกล้ชิด ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนที่ดีไม่อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่งเสียงอันตราย กลุ่มเสี่ยง

หรือมีปัญหาคือบิดา มารดา หย่าร้างหรือเสียชีวิต บ้านอยู่ในแหล่งอบายมุข มีความขัดแย้งรวมทั้งใช้ความรุนแรงในครอบครัว มีความรู้สึกไม่ดีต่อบิดา มารดา ผู้ปกครองและบุคคลในครอบครัวมีผู้เสพยา เล่นการพนัน หรือป่วยทางจิต อื่น ๆ เช่น ด้านยาเสพติด กลุ่มแก๊งและกลุ่มปานกลาง คือไม่ใช่สารเสพติด ไม่คบเพื่อนที่มีประวัติการใช้สารเสพติด ไม่มีญาติ พี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวที่ใช้สารเสพติด กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือใช้สารเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา ทัศนียา ยาบ้า หรือสารเสพติดอื่น ๆ คบเพื่อนที่มีประวัติการใช้สารเสพติด มีญาติ พี่น้อง ผู้ใกล้ชิดหรือบุคคลในครอบครัวที่ใช้สารเสพติด ด้านเพศ กลุ่มแก๊งและกลุ่มปานกลาง คือ ปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศได้ดี เหมาะสมกับวัย แต่งตัวดูกระเปียบ เรียบร้อย ไม่ใช่เครื่องสำอางค์ กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา คือแต่งตัวผิดระเบียบ และใช้เครื่องสำอางค์ จับคู่ชัดเจนและแยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง รวมทั้งมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เช่น ทอม ตุ๊ด ดี เป็นต้น และมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ซึ่งมีผลกระทบต่อการเรียนรู้ในระดับเสีย

2.3 การฟื้นฟูนักเรียน

เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่โรงเรียนเสสะเวชวิทยาได้พัฒนาเพิ่มเติมขึ้นมาจากระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ที่ผู้วิจัยศึกษามา ซึ่งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะจบลงที่การส่งต่อเท่านั้นทำให้ปัญหาของนักเรียนบางส่วนยังได้รับการแก้ไขไม่ครบวงจร ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เพิ่มเติมขั้นตอนนี้ขึ้น ด้วยเหตุผลเพราะปัญหาของนักเรียนปัจจุบันทวีความซับซ้อนรุนแรง ในสังคมที่แข่งขัน เร่งรีบเด็กตกเป็นเหยื่อการกระทำทั้งทางร่างกาย และจิตใจที่รุนแรงเพิ่มมากขึ้น เกินกว่าความสามารถที่อาจารย์ที่ปรึกษา พ่อ แม่ ผู้ปกครอง จะช่วยแก้ไข ดูแล ได้ จำเป็นต้องได้รับการดูแลแก้ไขปัญหาย่างใกล้ชิดจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักกายภาพบำบัดหรือบางครั้งต้องใช้การทำงานร่วมกันเป็นทีมของคณะผู้เชี่ยวชาญทั้งมวลเพื่อแก้ไขปัญหาลดลง มิฉะนั้นจะไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ตรงกับปัญหา นักเรียนที่ถูกกระทำจึงต้องการการฟื้นฟูด้วยความรู้ ความสามารถ ตามหลักวิชาที่เป็นศาสตร์ต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพิ่มมากขึ้น กว่าการฟื้นฟูด้วยความรัก ความปรารถนาดีแบบเดิมโดยไม่อาศัยหลักวิชาช่วย โดยการฟื้นฟู แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1) การฟื้นฟูสภาพร่างกาย ได้แก่การดูแลแก้ไขปัญหานักเรียน ในกรณีถูกทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บ พิการ หรือมีสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์บกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งให้สามารถอยู่ ร่วมในสังคมได้อย่างปกติตามสภาพของแต่ละคน

2) การฟื้นฟูสภาพจิตใจ ได้แก่การดูแลแก้ไขปัญหานักเรียนในกรณีที่ถูกทำร้ายจิตใจหรือถูกทำร้ายทั้งร่างกาย และมีผลต่อจิตใจ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติตามสภาพของแต่ละคน

3. ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

ในการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคลควรทำข้อมูลสมุดประจำตัวนักเรียนเพียงเล่มเดียวแต่

ให้สมบูรณ์ และนำมาใช้ได้จริง หากต้องการข้อมูลสำคัญนอกเหนือข้อมูลในสมุดประจำตัวนักเรียนให้ทำแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติมแทรกเข้าไป ไม่จำเป็นต้องมีระเบียบสะสมหรือเอกสารอื่น ๆ ในการกรอกข้อมูลนักเรียนจำนวนมาก แล้วไม่ได้นำมาใช้ประโยชน์ การเยี่ยมบ้านนักเรียน ควรเลือกเฉพาะนักเรียนที่มีปัญหาเท่านั้น ส่วนนักเรียนในกลุ่มเก่ง และกลุ่มปานกลาง สามารถทำความรู้จัก และหาข้อมูลของนักเรียน โดยให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องของตัวเอง การสอบถามจากเพื่อนสนิท และการสื่อสารโดยใช้โทรศัพท์พูดคุยกับผู้ปกครอง รวมทั้งการขอข้อมูลจากอาจารย์ที่ปรึกษาปีก่อนในกรณีนักเรียนเรียนต่อ และขอสมุดประจำตัวนักเรียนนักเรียนโรงเรียนเดิมมาใช้กรณีนักเรียนเข้าใหม่ และโรงเรียนควรให้ความช่วยเหลือในเรื่องการเดินทางไปเยี่ยมบ้านนักเรียนที่มีปัญหา การใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็กที่ต้องใช้งบประมาณ ในการจัดพิมพ์ เวลาในการประเมิน และต้องประเมิน 3 คน คือ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนประเมินตนเอง นั้น โรงเรียนควรกำหนดเกณฑ์การประเมินที่ง่ายต่อการปฏิบัติงานของอาจารย์ที่ปรึกษา ในลักษณะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยไม่ต้องให้ทำแบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีปัญหา ควรเปิดโอกาสให้เข้าร่วมกิจกรรมที่องค์กรภายนอกจัด เช่น โครงการทูบีนัมเบอร์วัน โครงการเพื่อนเดือนเพื่อน และอื่น ๆ ที่มีบริษัทเอกชน เช่น บริษัทเทป หลายสังกัดดำเนินการ โรงเรียนควรจัดทำแบบบันทึกต่าง ๆ เช่น แบบสรุปผลการคัดกรองและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล แบบบันทึกการจัดกิจกรรมโฮมรูม แบบบันทึกการจัดประชุมผู้ปกครอง แบบบันทึกสรุปผลการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ในการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรให้ข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน รวมทั้งข้อเสนอแนะในการส่งต่อนักเรียนไปให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกโรงเรียน ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของผู้ปกครองเอง โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและโรงเรียน ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ ควรจัดทำเอกสารพรรณนางานในหน้าที่ของทุกฝ่าย ทุกคน ที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยละเอียด และควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในลักษณะเป็นเอกสารสำเร็จรูปคืออ่านเข้าใจง่ายให้ความรู้ และความเข้าใจ บอกรายละเอียดหน้าที่ กำหนดเวลาการปฏิบัติงาน และมีเอกสารเช่น แบบบันทึกต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน ให้สามารถถ่ายเอกสารใช้ได้ทันที

4. การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

จากการศึกษาโดยเชิญผู้บริหาร คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษาโรงเรียนเสสะเวชวิทยาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 35 คน มาประชุมพร้อมกันเพื่อสอบถามความคิดเห็นระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมา สามารถสรุป ได้ดังนี้

1) การนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปปฏิบัติงาน

ผู้เข้าร่วมประชุมทุกคนแสดงความคิดเห็นว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง มีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติงาน มีขั้นตอนที่กระชับง่ายต่อการ

ปฏิบัติ รวมทั้งมีคู่มือที่อ่านเข้าใจง่าย และสามารถใช้ในการปฏิบัติงานได้ และระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่พัฒนาแล้ว ทุกฝ่ายสามารถนำข้อมูลของนักเรียนที่มีความเชื่อมโยงกับงานของแต่ละฝ่าย รับผิดชอบมาเป็นข้อมูลในการดำเนินงานได้ และระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังลดต้นทุนการดำเนินงานในส่วนแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนและโรงเรียน ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา (2544 : 5)

ที่กล่าวว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมี ขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง หรือ บุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การ ส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาและ บุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ปลอดภัยจาก สารเสพติด และสอดคล้องกับการศึกษาเรื่อง การติดตามการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนใน

โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2545 ของพิชญ์มณฑน์ สีกำเนิดไทย. (2546 : บทคัดย่อ) ว่าจากการที่โรงเรียนได้จัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้โรงเรียนได้รับผลดี ครูมีความ ภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะผลที่เกิดกับนักเรียนทำให้นักเรียนมีคุณภาพ ครูได้ทำงานเป็น ระบบ

แม้ว่าการดำเนินงานจะพบปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เป็นการสนับสนุนการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่มีผลดีต่อนักเรียนทั้งการส่งเสริมศักยภาพ ความสามารถของนักเรียน การป้องกันและแก้ไข ปัญหา จึงอาจนับได้ว่าโรงเรียนดำเนินการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ย่อมได้รับผลดีทั้งต่อโรงเรียน ครู นักเรียน และผู้ปกครองในสารที่แตกต่างกันไป

2) ปัญหาในการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปปฏิบัติ

ฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการโรงเรียน มีความเห็นสอดคล้องกันว่าระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนาแล้ว แม้จะช่วยลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่จำเป็น การจัดเก็บข้อมูลที่ ซ้ำซ้อน และเอกสารที่ใช้ในระบบลดน้อยลง แต่ก็ยังเป็นการเพิ่มภาระงานแก่อาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งมีความ สอดคล้องกับความคิดเห็นของอาจารย์ที่ปรึกษา และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. (2543 : 16) ศึกษาเรื่องการศึกษาเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ ในด้านวิชาชีพและการปฏิบัติงานของครูไทย ที่พบว่าครูไทยมีเงินเดือนต่ำ ไม่ได้รับ การยกย่องจากสังคม มีภาระงานมาก และหลากหลาย

สำหรับปัญหาในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจารย์ที่ปรึกษามี ความคิดเห็นว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการแบ่งกลุ่มนักเรียนไม่มีปัญหาเพราะว่าอาจารย์

ที่ปรึกษา 1 คนรับผิดชอบดูแลนักเรียนประมาณ 20 คน ซึ่งสามารถดูแลทำความเข้าใจได้อย่างทั่วถึง และแบ่งกลุ่มได้อย่างถูกต้องไม่ผิดพลาดเพราะมีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนในคู่มืออย่างชัดเจน สำหรับการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน จะมีนักเรียนกลุ่มหนึ่งซึ่งมาโรงเรียนสายเป็นประจำไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโฮมรูม ทำให้ไม่สามารถส่งเสริมพัฒนานักเรียนกลุ่มดังกล่าวได้ และในกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน พบว่าผู้ปกครองจำนวนมาก ไม่เข้าร่วมประชุมตามเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกรมวิชาการ. (2545 : 60) ศึกษาเรื่องวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิด และความสุขของผู้เรียน ในด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่จะสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนโดยการบริจาคเงิน จัดหาอุปกรณ์ สื่อการเรียน และสื่อการสอน แต่มีการเข้าร่วมกิจกรรมที่สถานศึกษาจัดน้อยมาก

การพัฒนาศักยภาพนักเรียน ในส่วนที่เป็นปัญหาคืออาจารย์ที่ปรึกษายางส่วนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดความมั่นใจ ในการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ส่วนกิจกรรมที่จัดเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน กิจกรรมที่พบปัญหาในการดำเนินการคือกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง และกิจกรรมการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่ควรจัดเพิ่มเติมนอกเหนือจากกิจกรรมที่โรงเรียนจัดอยู่เป็นประจำแล้วคือกิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ สังคม ภูมิพันธ์ และคณะ. (2539 : 42) ในรายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา พบว่ากิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณธรรม นั้นเน้นการปฏิบัติตนของครูให้เป็นตัวอย่างที่ดีของผู้เรียน ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการปลูกฝัง ให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และเน้นการปฏิบัติเป็นสำคัญ ส่วนกิจกรรมคุณธรรมและจริยธรรมที่ควรปลูกฝังเรียงตามลำดับความสำคัญคือ ความกตัญญูกตเวที ความซื่อสัตย์ ความเมตตากรุณา ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น ความรับผิดชอบ ความมีเหตุผล ความอดสาหะ ความกระตือรือร้น ความขยันหมั่นเพียร ความสามัคคี ความยุติธรรม ความประหยัด และความมีระเบียบ

การส่งต่อนักเรียน การส่งต่อภายในโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกับฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการโรงเรียน กล่าวคือเห็นว่าผู้ที่ควรเข้ามารับผิดชอบดูแลนักเรียนส่วนนี้ได้แก่ หัวหน้าระดับ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ฝ่ายพยาบาล และอาจารย์ผู้สอน ซึ่งทั้งหมดยังขาดความรู้และประสบการณ์ ที่เพียงพอ ต่อการดูแลให้คำปรึกษา นักเรียน ส่วนการส่งต่อนอกโรงเรียน และการฟื้นฟู อาจารย์ที่ปรึกษามีความคิดเห็นว่ายังไม่มียุทธศาสตร์ที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว แต่มีความวิตกว่าหากโรงเรียนพบนักเรียนกรณีดังกล่าว จะมีปัญหาในการดำเนินการเพราะมีกฎหมาย และระเบียบปฏิบัติเรื่องสิทธิเด็ก อาจส่งผลกระทบต่อในการดำเนินการ จึงควรให้เป็นเรื่องของผู้ปกครองรับไปดำเนินการ โดยทางโรงเรียนให้ข้อมูล และประสานงานแหล่งส่งต่อและฟื้นฟูนักเรียน ให้ผู้ปกครองทราบ และมีการติดตามนักเรียนโดยเก็บข้อมูลการส่งต่อ และฟื้นฟูเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนา ซึ่งตรงกับความคิดเห็นของฝ่ายบริหาร และคณะกรรมการ โรงเรียน และสอดคล้องกับ กรมสุขภาพจิต.

(2544 : 13) ที่ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้คือ เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ และเพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วย เอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

3) สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ฝ่ายบริหาร คณะกรรมการโรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา มีความคิดเห็นว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผู้วิจัยพัฒนา มีความสมบูรณ์ และไม่มีมีความจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขแล้ว แต่ควรเพิ่มเติมในส่วนความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถ ในเรื่องต่าง ๆ เช่น อาจารย์ที่ปรึกษา ควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลให้คำปรึกษาโดยเฉพาะในเรื่องจิตวิทยาและเทคนิคในการให้คำปรึกษานักเรียน หัวหน้าระดับ อาจารย์แนะแนว อาจารย์ฝ่ายพยาบาล และอาจารย์ผู้สอน ควรได้รับการอบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ ในการดูแลให้คำปรึกษานักเรียน ในหลักสูตรชั้นสูง และสามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานได้ นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนควรได้รับการอบรม เพื่อให้มีความรู้ ความ

เข้าใจ ในการปฏิบัติงานในกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนอย่างลึกซึ้ง นักเรียนที่มาโรงเรียนสาย และนักเรียนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในต่างจังหวัด ควรได้รับการดูแล เป็นพิเศษ และอาจารย์ที่ปรึกษาควรจัดระบบการสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ให้สามารถติดต่อได้อย่างรวดเร็ว ผู้ปกครอง ควรได้รับความรู้ รวมทั้งความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และรับทราบบทบาท ความสำคัญ ของตนเอง ในการร่วมแก้ไข และพัฒนานักเรียน ฝ่ายพัฒนา และปกครองควรจัดทำข้อมูลแหล่งส่งต่อภายนอก และแหล่งฟื้นฟู ให้ผู้ปกครองทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งต่อภายนอก และการฟื้นฟู รวมทั้งโรงเรียนควรให้ขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานโดยจัดสิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน เพิ่มมากขึ้นเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน อย่างพอเพียง ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดสอดคล้องกับ กรมสามัญศึกษา. (2544 : 3) กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน ทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้อง จำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมี การประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการ

เผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่องทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของ นักเรียน ซึ่งโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรเสนอแนะดังนี้

1.1 โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูล เพื่อวางแผนนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไปเชื่อมโยงกับการพัฒนางานฝ่ายต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพต่อการบริหารงาน ต่อไป

1.2 โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนรณรงค์ ส่งเสริม ผู้ปกครองนักเรียน ให้และเห็นความสำคัญของตนเอง ในการร่วมพัฒนาศักยภาพนักเรียน ตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.3 โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ควรประชาสัมพันธ์ ผลของการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มาใช้พัฒนานักเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการประชาสัมพันธ์โรงเรียน ให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง และชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของพ่อ แม่ ผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นหรือความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ควรศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ที่มีผลกระทบในด้านอื่นๆ เช่น ภาระงานของอาจารย์ที่ปรึกษา และการค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

2.4 ควรศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยวิธีการ หรือเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การใช้แบบสอบถาม การสังเกต หรือการศึกษาเป็นรายกรณี เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). *การศึกษาเชิงนโยบายการปฏิรูปวิชาชีพครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- _____. (2539). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540 - 2544)* กรุงเทพฯ : อรรถกผลการพิมพ์.
- _____. *สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู*. (2543). กรุงเทพฯ : บริษัท ที.พี.พรินท์ จำกัด.
- คณะกรรมการการศึกษาเอกชน, สำนักงาน. (2544). *แนวปฏิบัติของครูในสถานศึกษาเอกชนเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2539). *รายงานการวิจัยเรื่องแนวโน้มของการศึกษาเอกชนประเภทสามัญศึกษาในอนาคต*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2538). *รายงานการศึกษาเอกชนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี*. กรุงเทพฯ : ที.พี.พรินต์ติ้ง.
- คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารการศึกษาในกระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *การปฏิรูประบบบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : เซเวนพรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. (2539). *แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- เจริญ เวียงยศ. (2538). *ปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษสังกัดกรมสามัญศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ท่าม่วงราษฎร์บำรุง, โรงเรียน. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2545). *รายงานการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. เอกสารอัดสำเนา.
- ท่ามะกาวิทยาคม, โรงเรียน. (2544). *คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. เอกสารอัดสำเนา.

- ท่ามะกาวิทยาคม, โรงเรียน. (2545). **รายงานการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.**
เอกสารอัดสำเนา.
- ท่าเรือพิทยาคม, โรงเรียน. (2545). **รายงานการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.**
เอกสารอัดสำเนา.
- นิกร จันทระ. (2542). **ปัญหาการบริหารงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรม
สามัญศึกษาจังหวัดหนองคาย.** รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- แบร์รี่, จีน. (2538). **คู่มือการฝึกทักษะให้การปรึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
พิชญ์มณฑน์ สีกำเนิดไทย. (2546). **การติดตามการดำเนินงานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ปีงบประมาณ 2545.** กรุงเทพฯ : กรมสามัญศึกษา.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2539). **หลักการแนะแนว.** กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
_____. (2538). **หลักการศึกษา.** กรุงเทพฯ : ที.พี.พริน.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2528). **หลักการวิจัยทางการศึกษา.** กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
วิชากร, กรม. (2538). **คู่มือแนะแนวเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
_____. (2542). **คู่มือพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต ระดับมัธยมศึกษา.** กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2540). **ยุทธวิธีของครู.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2545). **วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และค่านิยมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความดี และ
ความสุขของผู้เรียน.** กรุงเทพฯ : กองวิจัยทางการศึกษา.
- _____. (2530). **หลักการสร้างและวิเคราะห์เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.** กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช.
- วีระพงษ์ วีระนาคินทร์. (2542). **การศึกษาการปฏิบัติงานปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์.** รายงานการศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม.
(บริหารการศึกษา). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2542). **คำชี้แจงประกอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.**
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2540). **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา : การควบคุมตนเองและ
การปรับตัว.** โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ศึกษาธิการ , กระทรวง. (2540). **แผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540 – 2544)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- _____. (2540). **สาระสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมระยะที่ 8 (พ.ศ.2540-2544)ของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายและแผนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำนักงานปลัดกระทรวง.
- ตั้งคม ภูมิพันธ์ และคณะ. (2539). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษารูปแบบในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน นักศึกษา**. เอกสารอัดสำเนา.
- สามัญศึกษา, กรม. (2539). **เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2539**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2541). **การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ระบบสารสนเทศ : เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2530). **คู่มือการปกครองนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ : กองพัสดุและอุปกรณ์การศึกษา.
- _____. (2544). **ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. **ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สุภาพจิต, กรม. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- _____. (2541). **คู่มือครูสำหรับช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต**. กรุงเทพฯ : บริษัทชูวีเนียร์ (ไทยแลนด์) จำกัด.
- _____. (2541). **คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับครู**. กรุงเทพฯ : บริษัทชูวีเนียร์ (ไทยแลนด์) จำกัด.

- สุวิทย์ แสงวงศ์. (2538). *การศึกษาการปฏิบัติงานฝ่ายปกครองนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (บริหารการศึกษา).
มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- เสสะเวชวิทยา, โรงเรียน. (2543). *ธรรมนูญโรงเรียน*. กรุงเทพฯ : งานแผนงานโรงเรียน.
_____. (2544). *คู่มือการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ : ฝ่ายพัฒนาและปกครอง.
_____. (2545). *คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2544). *รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2544*. เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2545). *รายงานการประเมินตนเองปีการศึกษา 2545*. เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2544). *รายงานประจำปีการศึกษา 2544 ฝ่ายพัฒนา และปกครอง*. เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2545). *รายงานประจำปีการศึกษา 2545 ฝ่ายพัฒนา และปกครอง*. เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2544). *สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2544*.
เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2545). *สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2545*.
เอกสารอัดสำเนา.
_____. (2546). *สารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2546*.
เอกสารอัดสำเนา.
- หลุย จำปาเทศ. (2540). *การประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษา*. ในเอกสารสมาคมแนะแนวแห่ง
ประเทศไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชันปรินติ้ง.
- อนามัย, กรม. (2541). *แบบบันทึกการตรวจสอบสภาพด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้น ม.1 – ม.6*.
กรุงเทพฯ : กรมอนามัย.
- Patricia, Agatston Walton. (1993, January). “Alternatives to corporal punishment : A Social
action project (school discipline , reward and punishment) , *Dissertation Abstracts
International*. DAI-B 53(07) : 3761. (DIO CD-ROM. NO. ACC 9232457)
- Andrew , Dean C and Willy Roy Deverl. (1988). *Organization of the Guidance Program*.
3rd ed. New York : Harper.
- Valerie, Brooks Klein. (1995, December). “Validation of the teacher variance inventory
(revised) and its relationship to the survey of attitudes toward children (corporal
punishment discipline) *Dissertation Abstracts International*. DAI-A 56(06) : 2169
(DIO CD-ROM. NO. ACC 9535723)

- Cronbach, Lee J. (1970). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York : Harper.
- Fuller Danial W. and Barnard Harold , W. (1988). *Counseling : Content and Process*.
New Jersey : Prentic Hall.
- Hatch, Raymond N and Stefflre. (1988). *Administration of Guidance Service*. New Jersey :
Prentic Hall.
- Jone, Lares Arther J. (1981). *Principle of Guidance*. 3rd ed. New York :McGraw - Hill Book.
- Krueger, Richard A. (1988). *Focus Groups : A Practical Guide for Applied Research*.
London : SAGE Publication.
- John , Lares Stephen. (1995 , November) “Total Quality Management as a Mean to Improve the
Process of Student *Discipline , Dissertation Abstracts International*. DAI-A 56(05)
: 1603. (DIO CD-ROM. NO. ACC 9529134)
- Williams, Thomas Kriston . (1987 , October). “The Design , Implementation , and Evaluation of
a Disciplinary Activity Interaction : Technique for Use in a Public Middle and Junior
High School ,” *Dissertation Abstracts Internatioal*. 41(7) : 2963-A .

ภาคผนวก

รายชื่อผู้บริหาร คณะกรรมการ โรงเรียน และอาจารย์ที่ปรึกษา โรงเรียนเสตะเวชวิทยา
ผู้ร่วมกลุ่มสนทนา

1. นางสาวศรีศักดิ์ เสตะเวช
2. นายสุชาติ จันทน์หอมไกล
3. นายสมชัย ใจดี
4. นายดำรงค์ ก้อนจันทิก
5. นายปรีชา วิเศษศิริ
6. นางสาวทิพย์วรรณ วรรณสันต์
7. นางจรรยาพร ดวงมรกต
8. นายสุชาติ นิลพงษ์
9. นางสาวกรรณทิพย์ คำบรรจง
10. นางนราวดี ก้อนจันทิก
11. นายวิจิตร ใต้เมืองปาก
12. นางมณฑนา สุทธิจิตภักดี
13. นายขงยุทธ แดงโม
14. นางสาวดาวรุ่ง หนูขาว
15. นางสาวปรีชาพร อรุณเทววิโรจน์
16. นางสมใจ คำโท
17. นายสมอาจ ฉลาดล้ำ
18. นางจิตาภา ไฝงาม
19. นางกิริณี พุ่มไม้
20. นางสาวประภาพร ฝาชัยภูมิ
21. นางศรีวิภา สุวรรณถาวร
22. นางอุษณีย์ สิงหนานนท์
23. นางสาวเวียงรัตน์ แสงสวัสดิ์ดิกุล
24. นางอัจฉรา ชุมพันธ์
25. นายโกเมน คำซุง
26. นางสุวรรณี เจือไทย
27. นายสมโภชน์ ไวยถนอมสัตว์
28. นางดารณี เวสส์เซาการ
29. นายอำนาจ อินทรจิต
30. นางอรวรรณ พูลขวัญ
31. นายชนศักดิ์ จิวพงษ์
32. นางสุมาลย์ วัชรสิงห์
33. นางสาวดวงฤทัย หล่อเหมือนมณี
34. นางศุภมาส นัยนาภากรณ์
35. นางวัลลีย์ พรหมเวช

คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ฝ่ายพัฒนาและปกครอง

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา กรุงเทพมหานคร

คำนำ

จากการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน มีนโยบายให้ทุกโรงเรียนเร่งดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ เห็นเป็นรูปธรรม และให้มีคุณภาพมาตรฐานเพื่อจุดมุ่งหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา และจากข้อมูลในแบบประเมินการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ทราบพื้นฐานการดำเนินงานของโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมีทั้งจุดแข็งที่ช่วยสนับสนุนให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และมีจุดอ่อนที่ต้องปรับปรุงหรือหาวิธีการแก้ไข เพื่อให้การทำงานมีความเข้มแข็งขึ้น อีกทั้งจากการสำรวจความต้องการและข้อเสนอแนะของครู ผู้ปกครอง และชุมชน เกี่ยวกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทำให้ได้ข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนด้วย โรงเรียนจึงมีการจัดนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน รวมทั้งบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้มีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

ฝ่ายพัฒนาและปกครองจึงได้จัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฉบับนี้ขึ้นมา ซึ่งเกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการทำงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะเป็นแนวทางในการดำเนินงานของทุกฝ่ายตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานต่อไป

(นายสังคม แก้วสว่าง)

รองผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาและปกครอง

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 1 กรอบแนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	
ความสำคัญและความจำเป็น	1
วัตถุประสงค์	2
ประโยชน์	2
ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน	2
ตอนที่ 2 ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	
ความหมาย	3
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา	3
การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล	5
การแบ่งกลุ่มนักเรียน	7
การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน	14
การพัฒนาศักยภาพนักเรียน	19
การส่งต่อ	23
ตอนที่ 3 แนวปฏิบัติของโรงเรียน	
แผนการดำเนินงาน	27
คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	28
โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสตะเวชวิทยา	33
บรรณานุกรม	

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. **สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู**. (2543). กรุงเทพมหานคร : บริษัท ที.พี.พรินท์ จำกัด.
- คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, สำนักงาน. (2539). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- ท่ามะกาวิทยาคม, โรงเรียน. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กาญจนบุรี : ฝ่ายปกครอง.
- ท่าม่วงราษฎร์บำรุง, โรงเรียน. (2544). **คู่มือครูที่ปรึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. กาญจนบุรี : ฝ่ายปกครอง.
- แบร์รี่ จีน. (2538). **คู่มือการฝึกทักษะให้การปรึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2537). **เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2541). **แบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณครู พ.ศ. 2539**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. (2540). **คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา : การควบคุมตนเองและการปรับตัว**. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2540). **แผนพัฒนาการแนะแนว กระทรวงศึกษาธิการ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2540 – 2544)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สามัญศึกษา, กรม. หน่วยศึกษานิเทศก์. (2542). **การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานและตัวชี้วัดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรมสามัญศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
- _____. (2541). **การประกันคุณภาพการศึกษา กรมสามัญศึกษา ระบบสารสนเทศ : เพื่อการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุขภาพจิต, กรม. ศูนย์สุขภาพจิต. (2541). *คู่มือครูสำหรับช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพจิต.*

กรุงเทพมหานคร : บริษัทชูวีเนียร์ (ไทยแลนด์) จำกัด.

_____ . (2541). *คู่มือส่งเสริมสุขภาพจิตนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับครู.*

กรุงเทพมหานคร : บริษัทชูวีเนียร์ (ไทยแลนด์) จำกัด.

โสริช โพธิ์แก้ว. (2529). *สรุปคำบรรยายเรื่อง การศึกษาเชิงจิตวิทยา ปีการศึกษา 2529 - 2530.*

กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หลุย จำปาเทศ. (2540). *การประยุกต์ใช้จิตวิทยาการศึกษา.* ในเอกสารสมาคมแนะแนวแห่ง

ประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชันปรินต์.

อนามัย, กรม. (2541). *แบบบันทึกการตรวจสุขภาพด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้น ม.1 – ม.6.*

กรุงเทพมหานคร : กรมอนามัย.

ภาคผนวก

ตอนที่ 1

กรอบแนวคิดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสำคัญและความจำเป็นของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เนื่องจากสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่ไม่หยุดยั้งในอนาคต ได้ส่งผลกระทบต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก การปรับตัวให้เหมาะสมเป็นที่พอใจของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และตนเอง รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของสังคม ต้องอาศัยครอบครัวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญประการแรกที่จะคอยดูแลใส่ใจ และช่วยเหลือให้นักเรียนให้มีการปรับตัวที่ดี และมีความสุข ทั้งนี้สังคมอื่น ๆ ที่อยู่รอบตัวนักเรียน เป็นปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีการปรับตัวที่ดีขึ้น โดยเฉพาะ โรงเรียนและสถานศึกษาต่าง ๆ ซึ่งถือว่าเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพรอบด้านคือให้เป็นที่คนเก่ง คนดี และมีความสุข

การพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เก่งและมีความสุขนั้น นอกเหนือจากการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะครูอาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ และเพื่อให้เห็นต่อการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย จึงจำเป็นต้องมีการทำงานในเชิงรุกอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอน มีหลักฐานการปฏิบัติงาน มีเทคนิควิธีการ อย่างเป็นระบบเพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ทัวถึงและมีประสิทธิภาพ

ฝ่ายพัฒนาและปกครอง โรงเรียนเสสะเวชวิทยา ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงจัดทำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ มีความชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ และเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันในการปฏิบัติงานของทุกฝ่าย จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยศึกษาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข และกรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ

รวมทั้งสำรวจ และศึกษาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา แล้วนำมาพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เหมาะสมกับสภาพการปฏิบัติงานของโรงเรียน ต่อไป

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นไปอย่างมีระบบ และมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชุมชน มีการทำงานร่วมกัน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่มีระบบ พร้อมด้วย เอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถ ตรวจสอบหรือรับการประเมินได้
3. เพื่อให้ครู อาจารย์ มีแนวทางในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2. สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น
3. นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้
4. นักเรียนมีการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
5. นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย ตระหนักถึงความสำคัญ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือร่วมกิจกรรมตาม ความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนัก ในความสำคัญของระบบการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียน และมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน
3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะ ต้องมีการประสานงานอย่างใกล้ชิด และมี การประชุมในแต่ละคณะ อย่างสม่ำเสมอตามที่กำหนด
4. อาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงาน โดยต้องได้รับความ ร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน
5. การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่อาจารย์ที่ปรึกษา หรือผู้เกี่ยวข้องในเรื่องที่เอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะเรื่อง

ทักษะการปรึกษาเบื้องต้นและแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนควร
ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ตอนที่ 2

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน
อย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็น
บุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่
เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุน ส่งเสริมจากโรงเรียน

การดูแลช่วยเหลือ หมายถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดย
มีวิธีการและเครื่องมือสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงาน
พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

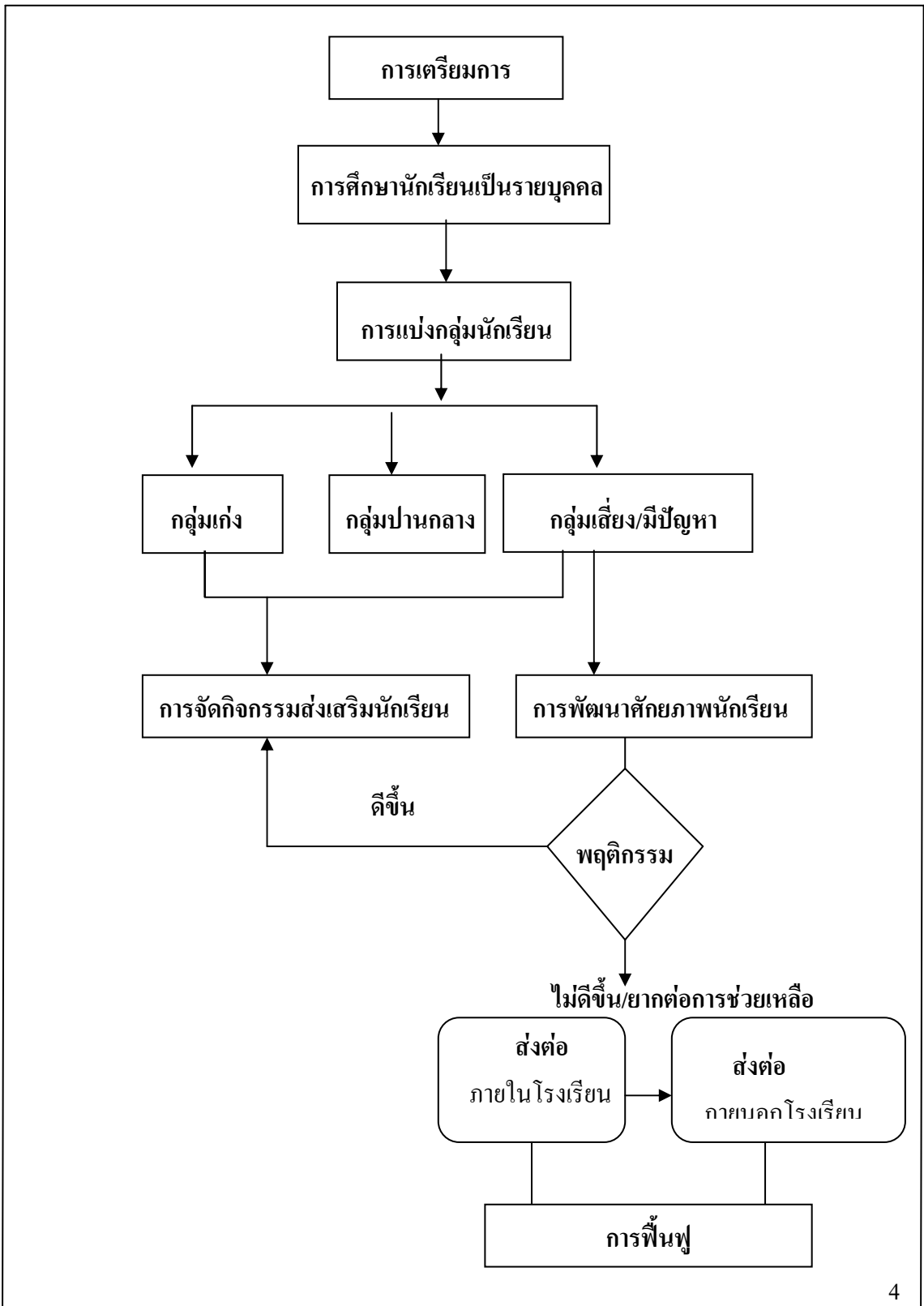
ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา โดยฝ่ายพัฒนาและปกครอง ได้นำรูปแบบของระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนที่ดำเนินการอยู่ในหลายโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และ
กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข มาศึกษาและพัฒนา ปรับปรุง ให้เหมาะสมกับสภาพการ
ดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเสสะเวชวิทยา โดยได้นำข้อมูลจากการ
ปฏิบัติงานจริงของอาจารย์ที่ปรึกษา และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มาใช้ในการพัฒนาระบบ ในภาพรวมได้
ลดขั้นตอนการทำงาน ลดการใช้เอกสาร ที่มีเป็นจำนวนมากในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนลง และเน้นกิจกรรมที่เข้าถึงนักเรียน และพัฒนานักเรียนในเชิงรุกให้มากขึ้น มี
ข้อแตกต่างประการสำคัญจากระบบเดิมคือในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไม่สามารถแก้ไขได้
ภายในโรงเรียน หรือการส่งต่อภายนอกโรงเรียน ได้มอบให้อยู่ในดุลยพินิจ ของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง
โดย

โรงเรียนให้ข้อมูล คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา และส่งต่อนักเรียน ส่วนการ
ตัดสินใจต่าง ๆ ทางโรงเรียนจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง

โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

แผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

กระบวนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่แสดงในแผนภูมิ เป็นความรับผิดชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาตลอดกระบวนการ โดยมีการประสานงาน หรือรับการสนับสนุนจากผู้บริหาร ครูที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้ปกครอง ซึ่งมีวิธีการและเครื่องมือตัวอย่างสรุปได้ดังนี้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญ 7 ประการ ตามที่กล่าวมาแล้ว คือ

1. การเตรียมการ
2. การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
3. การแบ่งกลุ่มนักเรียน
4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน
5. การพัฒนาศักยภาพนักเรียน
6. การส่งต่อ
7. การฟื้นฟู

แต่ละองค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าว มีความสำคัญ มีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไป แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เป็นระบบที่มีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเตรียมการ

ความสำคัญ

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่โรงเรียนเสตะเวชวิทยา นำมาจากระบบที่โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ใช้กันอย่างแพร่หลาย แต่ด้วยความแตกต่างในระบบการบริหารงาน และการดำเนินงานระหว่าง โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนเอกชน ทำให้โรงเรียนเสตะเวชวิทยา ต้องเพิ่มเติมขั้นตอนนี้มาเพื่อเตรียมความพร้อมและลดความสับสนในระดับการปฏิบัติงาน

สิ่งที่ต้องเตรียมการ

1. คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนา ศึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากเอกสาร พร้อมศึกษาดูงาน โรงเรียนที่นำระบบดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้เกิดความรู้ และทักษะในการนำระบบมาประยุกต์ใช้เบื้องต้น

2. คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนา จัดทำโครงการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ โดยเสนอต่อฝ่ายบริหาร เพื่อขออนุมัติดำเนินงาน

3. คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนา จัดทำแผนปฏิบัติการ คำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงาน โดยกำหนดขอบเขตหน้าที่ในการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ และขอบเขตการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล

4. คณะกรรมการฝ่ายปกครองและพัฒนาจัดอบรมให้ความรู้ ความเข้าใจแก่อาจารย์ ที่ปรึกษาในการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่ออาจารย์ที่ปรึกษาสามารถ ปฏิบัติงานได้ตรงตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล

ความสำคัญ

ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้นการศึกษาข้อมูล ที่จำเป็น เกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำ ข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม และการพัฒนาศักยภาพนักเรียน ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการ คาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือ นักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน

อาจารย์ที่ปรึกษาควรศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. ด้านความสามารถ แยกเป็น

1.1 ด้านการเรียน ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในแต่ละวิชา ผลการเรียนเฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ไม่ตั้งใจเรียน ขาดเรียน ไม่ทำการบ้านส่ง เป็นต้น

1.2 ด้านความสามารถอื่น ๆ ได้แก่ บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน ความสามารถพิเศษ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เป็นต้น

2. ด้านสุขภาพ แยกเป็น

2.1 ด้านร่างกาย ได้แก่ ส่วนสูง น้ำหนัก โรคประจำตัว ความบกพร่องทางร่างกาย เช่น การได้ยิน การมองเห็น ความพิการต่าง ๆ

2.2 ด้านจิตใจ – พฤติกรรม ได้แก่ อารมณ์ซึมเศร้า วิตกกังวล ความประพฤติ พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง อารมณ์แปรปรวน อารมณ์ฉุนเฉียว สมาธิสั้น บุคลิกภาพเก็บตัวและขี้อาย

3. ด้านครอบครัว แยกเป็น

3.1 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ของบิดา มารดา/ผู้ปกครอง อาชีพของผู้ปกครอง และค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน

3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน ได้แก่ จำนวนพี่น้อง/บุคคลในครอบครัว สถานภาพของบิดา มารดา บุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัว หรือ การใช้สารเสพติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

4. ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติม ซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการและเครื่องมือในการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล

อาจารย์ที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ที่สำคัญ คือ

1) สมุดประจำตัวนักเรียนหรือสมุดพก

เป็นเครื่องมือในรูปแบบของเอกสารเพื่อการเก็บรวบรวมและศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน โดยครูและนักเรียนเป็นผู้กรอกข้อมูลและอาจารย์ที่ปรึกษานำข้อมูลเหล่านั้นมาศึกษาพิจารณาทำความเข้าใจกับนักเรียนเบื้องต้น หากข้อมูลไม่เพียงพอ หรือมีข้อสังเกตบางประการ ก็ควรหาข้อมูลเพิ่มเติมด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสอบถามจากนักเรียนโดยตรง การสอบถามจากครูอื่น ๆ หรือเพื่อน ๆ ของนักเรียน เป็นต้น รวมทั้งการใช้เครื่องมือทดสอบต่าง ๆ หากอาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการได้

สมุดประจำตัวนักเรียนหรือสมุดพก เป็นข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน จึงต้องเป็นความลับและเก็บไว้อย่างดีมิให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเด็กอื่น ๆ มารื้อค้นได้ ให้เก็บไว้กับอาจารย์ที่ปรึกษาและมีผู้เก็บให้เรียบร้อย

สมุดประจำตัวนักเรียนหรือสมุดพก ให้เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อย 3 ปี การศึกษา และส่งต่อไปยังอาจารย์ที่ปรึกษาคนใหม่ในปีการศึกษาต่อไป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนให้นำสมุดประจำตัวนักเรียนฉบับเก่ามอบให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และทำสมุดประจำตัวนักเรียนของปีการศึกษาใหม่ด้วย

2) วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ

ในกรณีที่ข้อมูลของนักเรียนจากสมุดประจำตัวนักเรียนหรือสมุดพกไม่พอเพียง หรือเกิดกรณีที่จำเป็นต้องมีข้อมูลเพิ่มเติมอีก อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถใช้วิธีการและเครื่องมืออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การสังเกตพฤติกรรมอื่น ๆ ในห้องเรียน การสัมภาษณ์และการเยี่ยมบ้านนักเรียน เป็นต้น

ข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. เก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลด้วยวิธีการหลากหลาย ครบถ้วน
2. นำข้อมูลที่เก็บทั้งหมดมาวิเคราะห์หาค่า และนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. การแบ่งกลุ่มนักเรียน

ความสำคัญ

การแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน เป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มเก่ง คือ นักเรียนที่ได้ รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเก่ง ซึ่งโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน

2. กลุ่มปานกลาง คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มของโรงเรียนแล้ว อยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปานกลาง ซึ่งโรงเรียนต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมและ

พัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียนแต่ละคน ให้เพิ่มมากขึ้น

3. กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ตามเกณฑ์การแบ่งกลุ่มของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือ ป้องกันหรือแก้ไขปัญหาดูตามแต่กรณี และต้องจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เหมาะสมกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของนักเรียน แต่ละคนควบคู่กันไป

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาก็ให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อมูลของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ได้แบ่งกลุ่มแล้ว ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาก็จะน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน

ผลการแบ่งกลุ่มนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้ให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าตนถูกแบ่งกลุ่มอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา ซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง โดยเฉพาะนักเรียน วัยรุ่นที่มีความไวต่อการรับรู้ (sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่า ขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไรหรือประสบกับปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการ

ลือเลี่ยนในหมู่เพื่อนอีกด้วย ดังนั้น อาจารย์ที่ปรึกษาต้องเก็บผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากอาจารย์ที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ผิดปกติ แตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ๆ ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียน ในภายหลังได้

แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการแบ่งกลุ่มนักเรียนนั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของอาจารย์ที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียนของโรงเรียนเป็นหลัก ดังนี้

ข้อมูลนักเรียน

1. ด้านความสามารถ

1.1 ด้านการเรียน

กลุ่มเก่ง

- ผลการเรียน 3.00 ขึ้นไป
- ไม่มี 0 ร มส ในทุกวิชา
- ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ ไม่เกิน 2 ครั้ง ใน 1 วิชา
- มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธงชาติไม่เกิน 5 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน

กลุ่มปานกลาง

- ผลการเรียนเฉลี่ย 2.00 ขึ้นไป
- ไม่มี 0 ร มส ในทุกวิชา
- ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ ไม่เกิน 3 ครั้ง ใน 1 วิชา
- มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธงชาติไม่เกิน 10 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน

กลุ่มเล็ยง/มีปัญหา

- ผลการเรียนเฉลี่ย ต่ำกว่า 1.5
- ไม่เข้าเรียนในวิชาต่าง ๆ 3 - 5 ครั้ง ต่อ 1 วิชา
- มี 0 ร มส 1-5 วิชา ใน 1 ภาคเรียน
- อ่านหนังสือไม่คล่อง
- เขียนหนังสือไม่ถูกต้อง แม้คำสะกด ง่าย ๆ
- มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธงชาติมากกว่า 10 ครั้ง ใน 1 ภาคเรียน

1.2 ด้านความสามารถพิเศษ ถ้านักเรียนมีความสามารถพิเศษต่าง ๆ เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ หรือความสามารถอื่น ๆ จะเป็นจุดแข็งของนักเรียนในทุกกลุ่ม

2. ด้านสุขภาพ

2.1 ด้านร่างกาย

กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

- อายุน้ำหนักและส่วนสูงสัมพันธ์กัน
- ร่างกายแข็งแรง
- ไม่มีโรคประจำตัว

กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- น้ำหนักผิดปกติและไม่สัมพันธ์กับส่วนสูงหรืออายุ
- มีโรคประจำตัว หรือเจ็บป่วยบ่อย ๆ
- มีความพิการทางกาย หรือบกพร่องด้านการได้ยิน การฟัง การมองเห็น หรืออื่น ๆ

2.2 ด้านจิตใจ-พฤติกรรม

กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

- มีเพื่อนสนิท
- มีมนุษยสัมพันธ์ดี
- มีอารมณ์มั่นคง
- ไม่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่างๆ

กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนต่าง ๆ เช่น
- โกรธแค้น
- อารมณ์เสีย หงุดหงิด
- วิตกกังวล
- วอกแวก ไม่มีสมาธิ
- โทก
- หวาดกลัวง่าย
- ชอบอยู่คนเดียว
- ปวดหัว ปวดท้องบ่อย
- ร้องไห้บ่อย
- อยู่ไม่เป็นสุข วุ่นวาย

3. ด้านครอบครัว

3.1 ด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

- รายได้ของครอบครัวสูงกว่า 30,000 บาทต่อเดือน
- ไม่เคยมีประวัติการติดค้างค่าเล่าเรียน

กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 30,000 บาทต่อเดือน
- บิดา หรือมารดาตกงาน
- มีภาระหนี้สิน
- ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน
- ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน
- ค้างค่าเล่าเรียนเกินกว่า 3 เดือน

3.2 ด้านการคุ้มครอง

กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

- นักเรียนนักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกในครอบครัว
- มีบิดา มารดา และผู้ปกครอง ดูแลอย่างใกล้ชิด
- ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนที่ดีไม่อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่งเสียงอันตราย

กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- บิดา มารดา หย่าร้างหรือเสียชีวิต
- บ้านอยู่ในแหล่งอบายมุข
- มีความขัดแย้งใช้ความรุนแรงในครอบครัว
- มีความรู้สึกไม่ดีต่อบิดา มารดา
- ในครอบครัวมีผู้เสพยา เล่นการพนันหรือป่วยทางจิต

4. ด้านอื่น ๆ

4.1 ด้านยาเสพติด

กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

- ไม่ใช้สารเสพติด
- ไม่คบเพื่อนที่มีประวัติการใช้สารเสพติด
- ไม่มีญาติ พี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวที่ใช้สารเสพติด

กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- ใช้สารเสพติด เช่น บุหรี่ สุรา กัญชา ยาบ้า หรือสารเสพติดอื่น ๆ
- คบเพื่อนที่มีประวัติการใช้สารเสพติด

- มีญาติ พี่น้อง หรือบุคคลในครอบครัวที่ใช้สารเสพติด

4.2 ด้านเพศ

กลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง

- ปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศได้เหมาะสมกับวัย
- แต่งตัวดูกระเปียบเรียบร้อย ไม่ใช่เครื่องสำอางค์

กลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- แต่งตัวผิดกระเปียบ และใช้เครื่องสำอางค์
- จับคู่ชัดเจนและแยกกลุ่มอยู่ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง
- มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ เช่น ทอม ตุ๊ด ดี เป็นต้น
- มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ซึ่งมีผลกระทบต่อการศึกษาในระดับเสี่ยง

ข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. แบ่งกลุ่มนักเรียนตามรายละเอียดข้างต้น
2. บันทึกผลการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็นรายบุคคลตามแบบดั่งแนบท้ายนี้
3. วางแผนดำเนินการแก้ไขปัญหา หรือส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล
4. รายงานการปฏิบัติงานให้หัวหน้าระดับชั้นทราบเดือนละ 1 ครั้ง
5. ประสานงานกับหัวหน้าระดับชั้น หรือผู้ช่วยฝ่ายพัฒนาและปกครอง ในกรณีที่มี

ปัญหาในการปฏิบัติงานและต้องการความช่วยเหลือ หรือสนับสนุน

แบบสรุปผลการแบ่งกลุ่มและช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา
(สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา)

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

ปัญหาของนักเรียน

1. ด้านความสามารถ

การเรียน คือ.....

ความสามารถอื่น ๆ คือ

2. ด้านสุขภาพ

ร่างกาย คือ.....

จิตใจ – พฤติกรรม คือ

3. ด้านครอบครัว

เศรษฐกิจ คือ.....

การคุ้มครองของนักเรียน คือ

แผนการแก้ไขปัญหา

จัดกิจกรรมในห้องเรียน โดย.....

จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดย.....

จัดกิจกรรมซ่อมเสริม โดย.....

จัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน โดย.....

ติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง โดย.....

บันทึกอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

4. การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

ความสำคัญ

การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของอาจารย์ที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลางหรือกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้น มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลางกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา กลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปานกลางหรือกลุ่มเก่ง มีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน

การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

การจัดกิจกรรมโฮมรูม

กิจกรรมโฮมรูมเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มก็ได้ซึ่งสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรมโฮมรูมอาจเป็นที่ห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนให้มีบรรยากาศเสมือนบ้านที่มีอาจารย์ที่ปรึกษาและนักเรียนเป็นดั่งสมาชิกในครอบครัวเดียวกันและมีการทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักตนเองของนักเรียน การรู้จักผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมมีทักษะการตัดสินใจ ทักษะการปรับตัวและการวางแผนชีวิตเป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ครูและนักเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้วยกัน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมโฮมรูม จะช่วยให้อาจารย์ที่ปรึกษารู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมความสามารถ และป้องกันปัญหาของนักเรียนได้อีกด้วยแนวดำเนินการจัดกิจกรรมโฮมรูม มีดังนี้

แนวดำเนินการ

1. กำหนดกิจกรรมโฮมรูม โดยยึดตามความต้องการของ นักเรียน ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โฮมรูม ดังนี้

1.1 สำรวจความต้องการของนักเรียนในการจัดกิจกรรมโฮมรูม

1.2 พิจารณาเลือกหัวข้อและวิธีการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนหรือให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในขณะนั้น ๆ เป็นเรื่องที่ทันสมัย

1.3 การจัดกิจกรรมโฮมรูมแต่ละครั้งควรมีการดำเนินการเป็นหลักฐานทั้งก่อนดำเนินการและหลังดำเนินการ ซึ่งอาจเขียนในรูปแบบของบันทึกการจัดกิจกรรม หรืออื่น ๆ รวมทั้ง

ให้มีการบันทึกสรุปผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมทุกครั้งซึ่งการบันทึกอาจบันทึกในแผนการจัดกิจกรรมหรือในแบบฟอร์มบันทึกที่แยกออกมาต่างหากก็ได้

1.4 ประเมินผลการจัดกิจกรรมและจัดทำรายงาน

2. โรงเรียนได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมโฮมรูม และมีคู่มือในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้ง โดยมีจุดมุ่งหมายเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียนในการพัฒนานักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาก็ดำเนินการตามนั้นแต่สามารถมีความยืดหยุ่นในการกำหนดหัวข้อและวิธีการดำเนินกิจกรรมให้เหมาะสมและทันสมัยได้ด้วย

การจัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

การประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนเป็นการพบปะกันระหว่างอาจารย์ที่ปรึกษากับผู้ปกครองนักเรียนที่อาศัยอยู่ เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกันและร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างบ้าน โรงเรียน และผู้ปกครองด้วยกัน

การประชุมผู้ปกครองดังกล่าวจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากผู้ปกครองมากขึ้น ทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณภาพ ความสามารถมากยิ่งขึ้น หรือร่วมมือกับทางโรงเรียนในการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานักเรียน

แนวทางการดำเนินงาน

อาจารย์ที่ปรึกษาจัดประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้งซึ่งการประชุมนี้มีใช้การรายงานสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มากขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ควรตระหนักในการจัดกิจกรรมประชุมก็คือ

1. การเตรียมการ

อาจารย์ที่ปรึกษาควรเตรียมความพร้อมก่อนการประชุมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลของนักเรียนแต่ละคนและกิจกรรมที่จะดำเนินการ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมที่ชัดเจน

2. การสื่อสาร

อาจารย์ที่ปรึกษาควรระมัดระวังคำพูดที่ก่อให้เกิดความรู้สึกทางลบหรือต่อต้านจากผู้ปกครอง เช่น การตำหนินักเรียนหรือผู้ปกครอง การแจ้งข้อบกพร่องของนักเรียนในที่ประชุมจะเป็นการส่วนตัวก็ตาม แต่ควรเป็นการพูดที่แสดงถึงความเข้าใจในตัวนักเรียนแสดงถึงความห่วงใยใส่ใจของครูที่มีต่อนักเรียนทุกคน และอาศัยกิจกรรมที่จะทำให้ผู้ปกครองตระหนักในความรับผิดชอบ และต้องการปรับปรุงหรือแก้ไขในส่วนที่บกพร่องของนักเรียน

3. การจัดกิจกรรมในการประชุม

การที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประชมนั้นจำเป็นต้องใช้กิจกรรมต่าง ๆ โดยเริ่มด้วยการสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ปกครองด้วยกันก่อน จึงจะมีกิจกรรมอื่น ๆ ให้ผู้ปกครองได้แสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นสาระที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. การสรุปผลและบันทึกหลักฐานการประชุมผู้ปกครอง

ในการประชุมแต่ละครั้งอาจารย์ที่ปรึกษาควรมีการสรุปผลและจัดทำเอกสารเป็นหลักฐาน เพื่อประโยชน์ ดังนี้

- 4.1 เป็นหลักฐานในการจัดประชุมแต่ละครั้ง
- 4.2 เป็นข้อมูลสำหรับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป
- 4.3 เป็นข้อมูลสำหรับการจัดประชุมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในครั้งต่อไป

ข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. จัดกิจกรรมโฮมรูมตามเวลาที่โรงเรียนกำหนด โดยสามารถใช้นโยบายและวิธีการได้อย่างหลากหลาย
2. จัดกิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ตามวัน เวลา และเนื้อหาที่โรงเรียนกำหนด และอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถเพิ่มเติมเนื้อหาอื่น ๆ ได้
3. บันทึก รายงาน และประเมินผลการจัดกิจกรรม ตามแบบดั่งแนบท้าย

แบบบันทึกสรุปผลการจัดกิจกรรมโฮมรูม

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ประจำเดือน.....พ.ศ.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.../.....

ครั้งที่	วัน / เดือน / ปี	เรื่อง	ผลที่ได้รับ	หมายเหตุ
1				
2				
3				
4				
5				

เสนอหัวหน้าระดับ/ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนาและปกครอง เพื่อทราบ

ลงชื่อ.....หัวหน้าระดับ

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

แบบบันทึกสรุปผลการจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ครั้งที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

ผู้บันทึก.....ชั้น...../.....

1. จำนวนผู้ปกครองที่มาประชุม.....คน จากจำนวนเต็ม.....คน (มีรายชื่อดังแนบ)

2. หัวข้อการประชุม

2.2 หัวข้อที่โรงเรียนกำหนด

2.1.1.....

2.1.2.....

2.1.3.....

2.2 หัวข้ออื่น ๆ

2.2.1.....

2.2.2.....

2.2.3.....

3. บรรยายภาพความร่วมมือ.....

.....

4. ผลที่ได้รับ.....

.....

5. งานที่ต้องทำต่อเนื่อง.....

.....

6. ข้อเสนอแนะ.....

.....

7. อื่น ๆ.....

.....

เสนอหัวหน้าระดับ/ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนาและปกครอง เพื่อทราบ

ลงชื่อ.....หัวหน้าระดับ

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

5. การพัฒนาศักยภาพนักเรียน

ความสำคัญ

ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา นั้น จำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลใส่ใจอย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ ทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม การพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมาก ในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

วิธีการและเครื่องมือเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียน

การพัฒนาศักยภาพนักเรียนนั้นมีหลายเทคนิค วิธีการ แต่สิ่งที่อาจารย์ที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการ มี 2 ประการ คือ

1. การให้การปรึกษาเบื้องต้น

การให้การปรึกษาเบื้องต้นกับนักเรียนเป็นการช่วยเหลือ ผ่อนคลายปัญหาให้ลดน้อยลง ทั้งด้านความรู้สึก ความคิดและการปฏิบัติตนของนักเรียนในทางที่ไม่ถูกต้อง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีงามหรือพึงประสงค์

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การปรึกษาเบื้องต้นมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความรู้และทักษะพื้นฐาน ดังนี้

1) จิตวิทยาวัยรุ่น

2) ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทั้งร่างกายและจิตใจ

3) กระบวนการและทักษะการปรึกษาเบื้องต้นที่สำคัญ ๆ คือ

- การสร้างสัมพันธภาพ

- การใช้คำถาม

- การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก

4) แนวทางการแก้ไขปัญหาของนักเรียนในแต่ละลักษณะปัญหา เช่น ด้านการเรียน สุขภาพ ครอบครัว หรือ การใช้สารเสพติด การพนัน หนีเรียน เป็นต้น ซึ่งศึกษาค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ

แนวดำเนินการ

อาจารย์ที่ปรึกษาควรมีความพร้อมในการให้การปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรู้สึกที่ดีต่อนักเรียน ตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ การปรึกษาโดยมีกระบวนการในการปรึกษาดังนี้

กระบวนการการปรึกษา

- * สร้างสัมพันธภาพ
- * พิจารณาและทำความเข้าใจปัญหา
- * กำหนดวิธีการและดำเนินการแก้ไขปัญหา
- * ยุติการปรึกษา

การเป็นผู้ให้การปรึกษาที่ดี มีคุณภavnั้ อาจารย์ที่ปรึกษาควรจะปฏิบัติดังนี้

1) รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการปรึกษาหรือวิธีการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ

ซึ่งอาจรับการอบรมจากหน่วยงานภายนอก และโรงเรียนจัดอบรมให้

2) หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ

3) ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการ

ปรึกษา การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียน

ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนของ นักเรียน นอกจากจะให้การศึกษาเบื้องต้นแล้ว การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้การช่วยเหลือมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจของครูทุกคนและผู้ปกครองแนวดำเนินการอาจารย์ที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทาง ซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือ

1. การใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร
2. การใช้กิจกรรมในห้องเรียน
3. การใช้กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน
4. การใช้กิจกรรมซ่อมเสริม
5. การใช้กิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

สำหรับข้อ 2, 3 และ 5 อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถดำเนินการด้วยตนเอง ส่วนข้อ 1 และ 4 จำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสนับสนุนของผู้บริหารโรงเรียนด้วย แต่อย่างไรก็ตามการช่วยเหลือทั้ง 5 กิจกรรมดังกล่าว อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถขอคำแนะนำความคิดเห็นจากครูอื่น ๆ ในการจัดกิจกรรมให้ได้ผลยิ่งขึ้นการพิจารณาเลือกใช้กิจกรรม อาจารย์ที่ปรึกษาควรคำนึงถึง

1. ความเหมาะสม สอดคล้องกับลักษณะปัญหา
2. บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคน
3. สภาพของชั้นเรียน/โรงเรียน/ชุมชน

ข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. จัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียนด้วยตนเอง ตามเวลาตามความเหมาะสม โดยสามารถใช้เนื้อหาและวิธีการ ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย หรือร่วมกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียนตามเวลาที่โรงเรียนกำหนด
2. บันทึก รายงาน และประเมินผลการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียน ตามแบบดั่งแนบท้าย

แบบบันทึกสรุปผลการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพนักเรียน

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

ประจำเดือน.....พ.ศ.....

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่.../.....

ครั้งที่	วัน / เดือน / ปี	กิจกรรมที่จัด	นักเรียนร่วมกิจกรรม	ผลการจัดกิจกรรม
1				
2				
3				
4				
5				

เสนอหัวหน้าระดับ/ผู้ช่วยฝ่ายพัฒนาและปกครอง เพื่อทราบ

ลงชื่อ.....หัวหน้าระดับ

ลงชื่อ.....ผู้รายงาน

6. การส่งต่อ

ความสำคัญ

ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียนโดยอาจารย์ที่ปรึกษาตามกระบวนการในข้อ 4 นั้น อาจมีบางกรณีที่มีปัญหาที่มีความยากต่อการช่วยเหลือ หรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่าง ถูกทางและรวดเร็วขึ้น หากปล่อยให้มันเป็นบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ที่ปรึกษา หรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้น ความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข

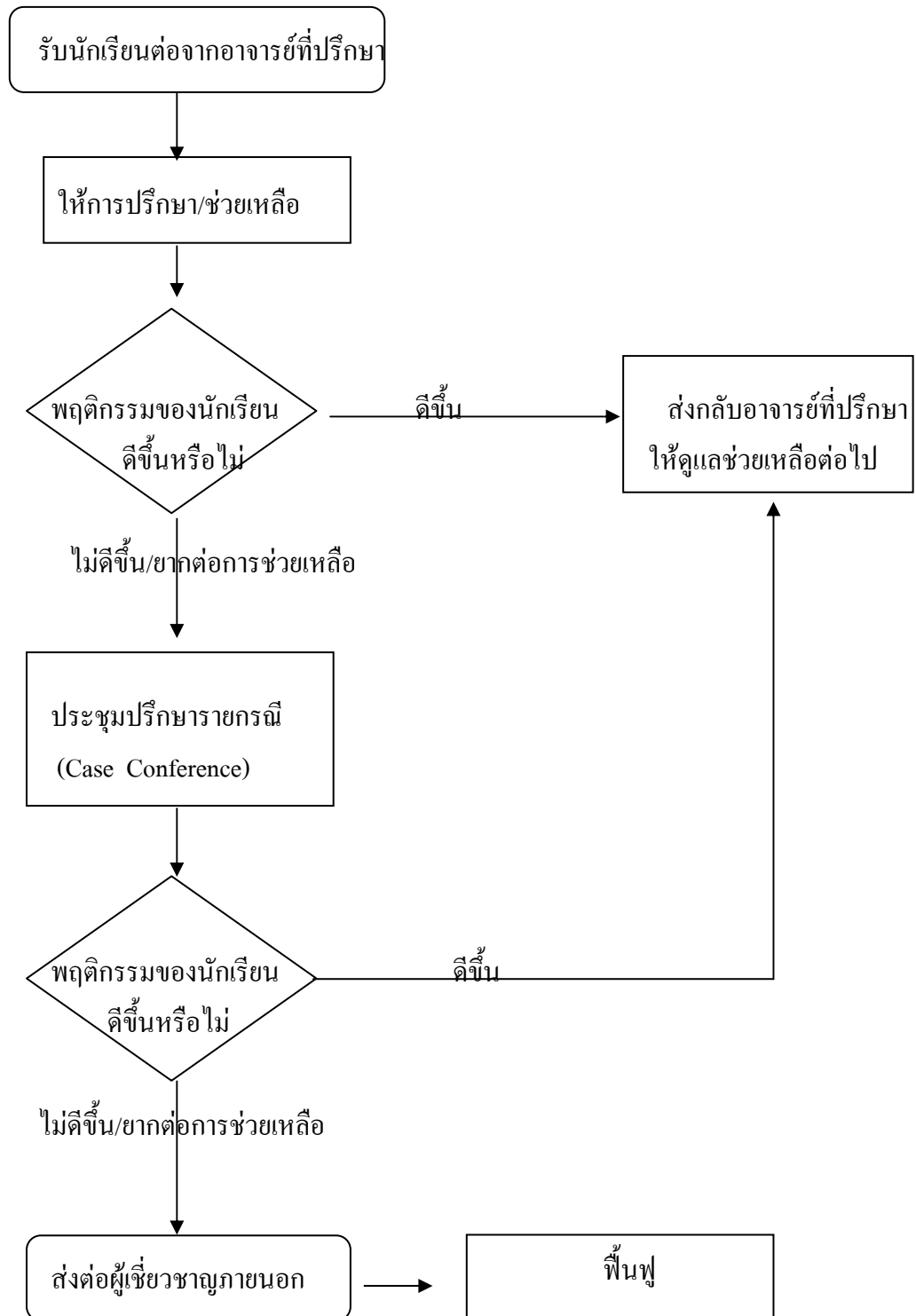
การส่งต่อ แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การส่งต่อภายใน อาจารย์ที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ให้ข้อมูลแก่พ่อแม่ และผู้ปกครอง เพื่อพิจารณาดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก

สำหรับการส่งต่อภายใน หากส่งต่อไปยังครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองจะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ยากต่อการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ความรู้สึก ปัญหาพฤติกรรมที่ ซ้ำซ้อนหรือรุนแรง เป็นต้น ครูที่รับต่อต้องมีการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และประสานการทำงาน กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพ แต่หากเกิดกรณียากต่อการช่วยเหลืออีก ก็ต้องส่งต่อ ผู้เชี่ยวชาญภายนอกเช่นกัน ดังแผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง ในหน้าต่อไป

แผนภูมิแสดงกระบวนการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียน
ของครูแนะแนว/ฝ่ายปกครอง โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยอาจารย์ที่ปรึกษา

การส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนี้มีแนวทางการพิจารณาในการส่งต่อสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา ดังนี้

- 1) นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าอาจารย์ที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ
- 2) นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของอาจารย์ที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบแล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น
- 3) ปัญหาของนักเรียนที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิตวิทยาควรพิจารณาส่งต่อให้ผู้มีความรู้เฉพาะทางเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือต่อไป

ข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. เมื่อได้ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนและวิธีการดังกล่าวข้างต้น แล้วพบว่ามีปัญหาไม่สามารถดำเนินการได้อีกต่อไปให้ดำเนินการส่งต่อ โดยปรึกษาหารือกับหัวหน้าระดับและพิจารณาความเหมาะสมของผู้เกี่ยวข้องที่จะส่งต่อนักเรียน
2. บันทึกการส่งต่อ ตามแบบดั่งแนบท้าย

โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

วันที่.....

เรื่อง ขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียน

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสรุปผลการแบ่งกลุ่มและช่วยเหลือนักเรียน

ด้วยนักเรียน ชื่อ.....ชั้น ม...../..... เลขประจำตัว.....

มีพฤติกรรมสรุปได้ดังนี้

.....

.....และได้ดำเนินการ

ช่วยเหลือแล้วสรุปได้ดังนี้

.....

.....

แต่ยังคงมีพฤติกรรมดังนี้

.....

.....

จึงเรียนมาเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของนักเรียนดังกล่าว และ
ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(.....)

7. การฟื้นฟู

ความสำคัญ

ปัญหาของนักเรียนปัจจุบันทวีความซับซ้อนรุนแรง เกินที่อาจารย์ที่ปรึกษา พ่อแม่ ผู้ปกครอง จะช่วยแก้ไข คุณครู ได้เพียงลำพัง จำเป็นต้องได้รับการดูแลแก้ไขปัญหาอย่างใกล้ชิดจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ได้แก่ นักจิตวิทยา จิตแพทย์ นักกายภาพบำบัด หรือบางครั้งต้องใช้การทำงานร่วมกันเป็นทีมของคณะผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเพื่อแก้ไขปัญหาลงมือ มิฉะนั้นก็อาจจะไม่สามารถช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม ตรงกับปัญหา

การฟื้นฟู แบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1. การฟื้นฟูสภาพร่างกาย ได้แก่การดูแลแก้ไขปัญหานักเรียน ในกรณีถูกทำร้ายร่างกายจนบาดเจ็บ พิการ หรือมีสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์บกพร่องอย่างใดอย่างหนึ่งให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติตามสภาพของแต่ละคน
2. การฟื้นฟูสภาพจิตใจ ได้แก่การดูแลแก้ไขปัญหานักเรียนในกรณีที่ถูกรังแกทำร้ายจิตใจ หรือถูกทำร้ายทั้งร่างกาย และมีผลต่อจิตใจ หรือนักเรียนที่มีความบกพร่องเกี่ยวกับจิตใจอย่างใดอย่างหนึ่งให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างปกติตามสภาพของแต่ละคน

ข้อปฏิบัติของอาจารย์ที่ปรึกษา

1. เมื่อได้ดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนโดยการส่งต่อ โดยปรึกษาหารือกับหัวหน้าระดับและพิจารณาความเหมาะสมของผู้เกี่ยวข้องที่จะส่งต่อนักเรียน แล้วต้องติดตามว่าผู้เชี่ยวชาญสามารถแก้ไขปัญหาลงมือได้หรือไม่ ต้องมีการฟื้นฟูหรือไม่ และจะดำเนินการฟื้นฟูอย่างไร
2. ประสานงานกับฝ่ายพัฒนาและปกครอง ผู้เชี่ยวชาญ และพ่อแม่ ผู้ปกครองนักเรียน เพื่อร่วมรับทราบวิธีการฟื้นฟู และหาทางช่วยเหลือนักเรียนร่วมกันอย่างใกล้ชิด

ตอนที่ 3
แนวปฏิบัติของโรงเรียน

การนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเข้าสู่โรงเรียนนั้นมีแผนการดำเนินงานที่ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 รอบปี โดยประมาณ ซึ่งมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังมีรายละเอียดการดำเนินการต่อไปนี้

แผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน

วิธีการดำเนินงาน	ระยะเวลา ประมาณ	ผู้รับผิดชอบ	เครื่องมือ
1. เตรียมการและวางแผนดำเนินงาน กิจกรรมที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพความพร้อม พื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำโครงการ/แผนปฏิบัติงาน	มีนาคม 2545 เมษายน 2545	- ผู้บริหาร - คณะกรรมการ ประสานงาน	- แบบสำรวจการ ดำเนินงาน - โครงการ/แผนปฏิบัติงาน/ ปฏิทินปฏิบัติงาน
2. ปฏิบัติตามแผน กิจกรรมที่ 3 สร้างความตระหนัก ความเข้าใจกับ บุคลากร กิจกรรมที่ 4 ดำเนินการตามระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	พฤษภาคม 2545 ถึง มีนาคม 2546	- คณะ กรรมการ ประสานงาน - ครูทุกคน	- การอบรม/ทำคู่มือ/ เอกสารให้ความรู้ - การพาไปดูงาน
3. กำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน กิจกรรมที่ 5 ประเมินเพื่อทบทวน	มกราคม 2546 กุมภาพันธ์ 2546	- อาจารย์ที่ ปรีक्षा 6 คน - ผู้วิจัย	- การจัดกลุ่มสนทนา - คู่มือการดำเนินงาน ระบบดูแลฯ(ปรับปรุง)

กิจกรรมที่ 6 ประเมินผลการพัฒนาและสรุปรายงาน	มีนาคม 2546	- อาจารย์ที่ ปรึกษา 20 คน - ผู้วิจัย	- แบบสอบถามการ ดำเนินงาน
---	-------------	--	-----------------------------

1. เตรียมการและวางแผนดำเนินงาน

กิจกรรมที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ได้คณะกรรมการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
- 2) เพื่อให้ได้ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีดำเนินการ

ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องรับผิดชอบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการ ดังนี้

- 1) ประชุมหารือเพื่อกำหนดโครงสร้างบุคลากรในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
- 2) แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ(ทีมนำ) คณะกรรมการประสานงาน(ทีมประสาน)และคณะกรรมการดำเนินงาน(ทีมทำ)
- 3) กำหนดบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

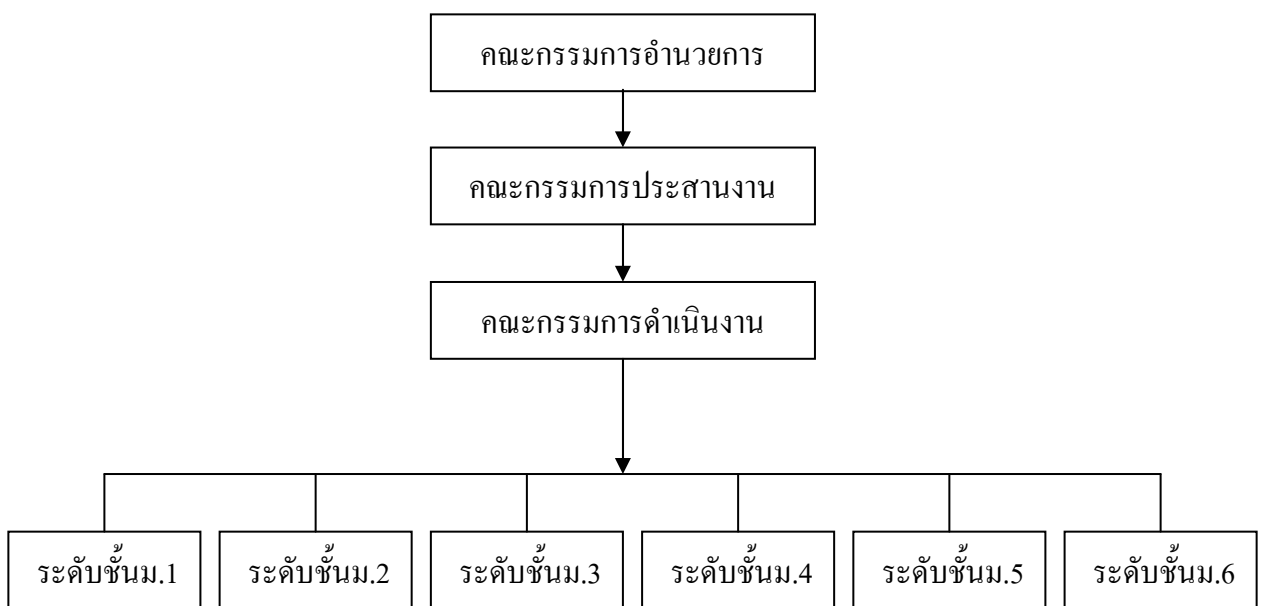
คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คณะกรรมการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของระบบ ดังนั้น โครงสร้างคณะกรรมการ การประสานการทำงานระหว่างคณะกรรมการและบทบาทหน้าที่ของบุคลากรในแต่ละคณะจึงต้องมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถปฏิบัติตามแผนการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกกิจกรรม

ดังมีรายละเอียดดังนี้

1) โครงสร้างคณะกรรมการ

โครงสร้างคณะกรรมการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

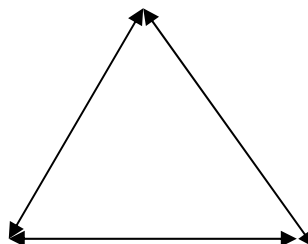

2) การประสานการทำงาน

แม้ว่าคณะกรรมการทั้ง 3 คณะ จะมีรูปแบบโครงสร้างตามลำดับชั้น แต่คณะกรรมการ ทุกคณะสามารถปฏิบัติงานเชื่อมโยงถึงกันได้ เพื่อให้เกิดการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด นอกจากนี้ แต่ละคณะต้องร่วมมือทำงานกันเป็นทีม

ทีมนำ

(ประชุมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง)

3. จัดเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินงานและรับผิดชอบ จัดประชุมชี้แจง และการฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร

4. จัดการประชุมปรึกษาหารือ คณะกรรมการในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน อย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง

5. รายงานสรุปผลการดำเนินงาน 6. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

คณะกรรมการดำเนินงาน(ทีมทำ) แยกเป็น 6 คณะ ตามระดับชั้น ดังนี้

1) หัวหน้าระดับชั้น	ประธานกรรมการ
2) รองหัวหน้าระดับชั้น	รองประธานกรรมการ
3) อาจารย์ที่ปรึกษาในระดับชั้น	กรรมการ
4) ครูประจำวิชาในระดับชั้น	กรรมการ
5) ครูแนะแนว	กรรมการ
6) ครูที่ได้รับการคัดเลือกจากแต่ละระดับชั้น	กรรมการและเลขานุการ

มีหน้าที่

1. ประสานงานผู้เกี่ยวข้อง ประชุมชี้แจง ทำความเข้าใจกับคณะกรรมการดำเนินงาน ในระดับชั้นของตน

2. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน ประเมินผลและจัดทำรายงานตามระดับชั้น

3. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและนำเสนอทีมประสาน

4. ประชุมร่วมกัน อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง

5. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ในงานประจำของตน ตามรายละเอียดตั้งแนบท้าย

6. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

4) บทบาทหน้าที่ของบุคลากรในคณะกรรมการดำเนินงาน

หัวหน้าระดับ มีหน้าที่

1. ติดตามกำกับดูแลช่วยเหลือนักเรียนของอาจารย์ที่ปรึกษา

2. ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. จัดประชุมครูในระดับ เพื่อประสิทธิภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

4. จัดประชุมกลุ่มเพื่อปรึกษารายกรณี

5. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและจัดทำรายงาน ประเมินผลระดับชั้นส่งผู้บริหาร

6. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

อาจารย์ที่ปรึกษา มีหน้าที่

1. ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งการส่งเสริม ป้องกันปัญหา และการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาในด้านความสามารถ ด้านสุขภาพและด้านครอบครัวหรืออื่น ๆ
2. ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางที่กำหนด คือ
 - การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล
 - การแบ่งกลุ่มนักเรียน
 - การพัฒนาศักยภาพนักเรียน
 - การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียน
 - การส่งต่อนักเรียน
 - การฟื้นฟู
3. ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี
4. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน และประเมินผลรายงานส่งหัวหน้าระดับ
5. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ครูประจำวิชา และครูอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง มีหน้าที่

1. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียนแก่อาจารย์ที่ปรึกษา
2. ให้ความร่วมมือกับอาจารย์ที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกัน
3. ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี ในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ
4. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงาน สรุปผลและรายงานส่งหัวหน้าระดับ
5. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ครูแนะแนว มีหน้าที่

1. จัดกิจกรรมคาบแนะแนวเพื่อสนับสนุนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. สนับสนุนและเป็นแกนหลักให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ให้การปรึกษานักเรียนที่มีปัญหาในกรณีที่อาจารย์ที่ปรึกษาไม่สามารถแก้ไขหรือยากต่อการช่วยเหลือ
4. ร่วมประชุมกลุ่มปรึกษาปัญหารายกรณี
5. ในกรณีที่นักเรียนมีปัญหายากต่อการช่วยเหลือของครูแนะแนว ให้ส่งต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกและติดตามผลการช่วยเหลือนั้น
6. บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและประเมินผลรายงานส่งผู้บริหารหรือหัวหน้าระดับ
7. อื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

ยุทธศาสตร์ความสำเร็จ

คณะกรรมการพัฒนาระบบฯ ทุกคณะจำเป็นต้องประสานการทำงานร่วมกัน และแต่ละคณะ ต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยมีหลักการ ดังนี้

1. มีการประชุมสม่ำเสมออย่างต่อเนื่อง
2. ทุกคนเข้าร่วมประชุมโดยพร้อมเพรียงกัน ตรงต่อเวลา และอยู่ร่วมการประชุมโดยตลอด
3. เลิกประชุมพร้อมกันทุกคน ไม่ออกจากที่ประชุมก่อนยุติการประชุม
4. เคารพกฎ กติกา ของที่ประชุม ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการประชุมปรึกษาหารือ และตกลงกันก่อน
5. มีความเคารพซึ่งกันและกัน ให้เกียรติกันและมีความภาคภูมิใจในผลงานร่วมกัน

กิจกรรมที่ 2 วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนและจัดทำ โครงการแผนปฏิบัติงาน

โครงการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเสสะเวชวิทยา

หลักการและเหตุผล

จากการวิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่นด้านปริมาณและคุณภาพบุคลากร ด้านงบประมาณ ทำให้พบจุดแข็ง จุดอ่อนของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ โรงเรียนจึงพิจารณาดำเนิน กิจกรรมเพื่อแก้ไขจุดอ่อนของโรงเรียน เพื่อให้การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการดำเนินงานพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีกิจกรรมที่ดำเนินการในปีการศึกษา 2545 ดังนี้

1. จัดอบรมอาจารย์ที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เรื่อง ทักษะการปรึกษาเบื้องต้น
2. จัดอบรมครูแนะแนว เรื่อง การประชุมปรึกษารายกรณี
3. จัดกิจกรรมประสานงานกับผู้ปกครอง ชุมชนให้มากขึ้น อย่างมีระบบเพื่อสนับสนุนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บุคลากรของตระหนักถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
 2. เพื่อให้บุคลากรของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ
 3. เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์จากการดูแลช่วยเหลือของครู ผู้ปกครอง และ ผู้เกี่ยวข้อง
- แผนปฏิบัติงาน

กิจกรรม	งบ ประมาณ (บาท)	ระยะเวลา																
		2545						2546										
		ม.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.				
1. ศึกษาทำความเข้าใจจากเอกสารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดทำโครงการ																		
2. แต่งตั้งคณะกรรมการ (ทีมนำ ทีมประสาน ทีมทำ)																		
3. อบรมบุคลากรทีมประสานจำนวน 10 - 15 คน	2,000บาท																	
4. วิเคราะห์สภาพความพร้อมพื้นฐานของโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1,000บาท																	
5. จัดทำแผนปฏิบัติงาน	1,000บาท																	
6. จัดทำเอกสาร	1,000บาท																	
7. จัดประชุมครูทุกคนในโรงเรียนสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานตามระบบ																		
8. ศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล(ทำสมุดพก)																		
9. แบ่งกลุ่มนักเรียนและสรุปผล																		

10.จัดกิจกรรมโฮมรูมและ สรุปผล													
11.จัดกิจกรรมพัฒนา ศักยภาพนักเรียน ทุกกลุ่ม โดย เน้นกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา พร้อมสรุปรายงาน													

กิจกรรม	งบ ประมาณ (บาท)	ระยะเวลา											
		2545										2546	
		ม.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.
12.จัดประชุมผู้ปกครอง พบอาจารย์ที่ปรึกษา													
13.ส่งนักเรียนที่ยากต่อการ ช่วยเหลือพบผู้เชี่ยวชาญ และติดตามผล													
14.จัดทำสรุปรายงาน การดำเนินงานดูแล ช่วยเหลือนักเรียน													
15.ประเมินเพื่อทบทวน การดำเนินงานของ แต่ละระดับ													
16.คณะกรรมการทั้ง 3 คณะ ร่วมประชุมตาม ข้อกำหนดของแต่ละคณะ													
17.คณะกรรมการแต่ละ คณะประเมินผลการ ปฏิบัติงาน													
18.สรุปผล จัดรูปเล่ม- ผลการดำเนินงาน	1,000บาท												

19.รายงานผลการ

ปฏิบัติงาน

ปฏิทินปฏิบัติงาน

วัน เดือน ปี	กิจกรรม/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
19 – 21 มี.ค. 45	ศึกษาทำความเข้าใจ เอกสารระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน	- ผู้บริหาร - ผช.ทุกฝ่าย - หน.ระดับ - ครูแนะแนว	ผู้บริหาร โรงเรียน ผช.พัฒนาและ ปกครอง
22 – 23 มี.ค. 45	- จัดทำโครงการ	บุคลากรใน โรงเรียนทุกคน	
24 มี.ค. 45	- แต่งตั้งคณะกรรมการ	ผู้บริหาร ผช.พัฒนาและ ปกครองและทีมประสาน	
9 – 10 เม.ย. 45	อบรมบุคลากรทีม ประสานและจัดทำเกณฑ์ การแบ่งกลุ่มนักเรียน พร้อมการกำหนดวัน ประชุมของแต่ละระดับ สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	บุคลากร ในทีมประสาน	ผช.พัฒนาและปกครอง
15-16 พ.ค. 45	ประชุมชี้แจงโครงการและ อบรมแนวการดำเนินงาน ตามระบบ	บุคลากรในโรงเรียน ทุกคน	ทีมประสาน
19-30 พ.ค. 45	ศึกษาผู้เรียนเป็น รายบุคคล/บันทึกสมุด ประจำตัวนักเรียน	นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย	อาจารย์ที่ปรึกษา
1-10 มิ.ย. 45	แบ่งกลุ่มนักเรียน 3 กลุ่ม และสรุปผลการแบ่งกลุ่ม	นักเรียน	อาจารย์ที่ปรึกษา
ตลอดเดือน พ.ค. 45	จัดกิจกรรมโฮมรูมและ	นักเรียน	อาจารย์ที่ปรึกษา

	บันทึกผลการจัดในแต่ละครั้ง		
ตลอดเดือน ต.ค. 45 ถึง มี.ค. 46	สรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมโฮมรูมใน 1 ภาคเรียน	นักเรียน	อาจารย์ที่ปรึกษา

วัน เดือน ปี	กิจกรรม/วิธีการ	กลุ่มเป้าหมาย	ผู้รับผิดชอบ
พ.ค. 45 – มี.ค.46	ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนและสรุปรายงานการดำเนินงาน	นักเรียน	อาจารย์ที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูปกครอง ผู้เชี่ยวชาญภายนอก
7-9 ส.ค.45 และ 15-17 ม.ค. 46	จัดประชุมผู้ปกครอง พบอาจารย์ที่ปรึกษา (กิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ชั้นเรียน)	ผู้ปกครอง นักเรียน	คณะกรรมการทุกคน อาจารย์ที่ปรึกษา
20 – 21 ส.ค. 45	อบรมคณะประเมินคุณภาพระบบ	คณะกรรมการประเมิน	ผู้บริหาร ทีมประสาน
20 - 21ส.ค. 45	ประเมินทบทวนการดำเนินงานของแต่ละระดับ	อาจารย์ที่ปรึกษา แต่ละระดับ	คณะกรรมการประเมิน
ก.ย. 45 และก.พ. 46	คณะกรรมการแต่ละระดับประเมินผลการปฏิบัติงานและสรุปรายงาน	นักเรียน	คณะกรรมการทุกคณะ
ต.ค. 45และมี.ค. 46	สรุปรายงานของโรงเรียน	ผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้น	คณะกรรมการทุกคณะ
มี.ค. 46	เผยแพร่และประชาสัมพันธ์แก่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนทั่วไป	ผู้ปกครอง ชุมชนและประชาชน	

2. ปฏิบัติตามแผน

กิจกรรมที่ 3 สร้างความตระหนักและความเข้าใจกับบุคลากร

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 2) เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนมีความเข้าใจในบทบาทภาระหน้าที่ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 3) เพื่อให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนเข้าใจขั้นตอน วิธีการดำเนินงานและมีการประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในโรงเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีดำเนินการ

คณะกรรมการประสานงานดำเนินการสร้างความเข้าใจกับบุคลากร โดยอาจจัดในลักษณะ

- 1) ประชุมชี้แจงและสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีความยินดีร่วมมือร่วมใจในการทำงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน
- 2) ฝึกอบรมบุคลากร โดยเฉพาะอาจารย์ที่ปรึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ เทคนิค หรือทักษะต่าง ๆ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเบื้องต้น
- 3) ประชาสัมพันธ์งานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง

4) ประเมินผลการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับบุคลากรในการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนและนำผลการประเมินมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาบุคลากรต่อไป

กิจกรรมที่ 4 ดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์

1) เพื่อให้ครูได้ดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนที่กำหนดไว้

2) เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือจากอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างทั่วถึงและทัน การ

วิธีดำเนินการ

1) อาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ดังรายละเอียดในตอนที่ 2 ซึ่งมีสาระสำคัญสรุปดังนี้

- การศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งอย่างน้อยต้องครอบคลุมด้านความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว

- การแบ่งกลุ่มนักเรียน โดยจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา

- การจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแล ดังนี้

- กิจกรรมโฮมรูม (Homeroom)

- กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom meeting)

- การพัฒนาศักยภาพนักเรียนของนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหาด้วยวิธีการดังนี้

- ให้การปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ

- จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพนักเรียนนักเรียน คือ กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy)

กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการสื่อสารกับผู้ปกครอง

- การส่งต่อนักเรียนไปยังครูอื่น ๆ เช่น ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครอง เป็นต้น

2) บันทึกหลักฐานการปฏิบัติงานและควรรบันทึกทุกชั้นตอน

3) สรุปผลการปฏิบัติงาน รายงานหัวหน้าระดับ

3. กำกับ ติดตาม ประเมินและรายงาน

กิจกรรมที่ 5 ประเมินเพื่อทบทวน (ประเมินคุณภาพภายใน)

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อทราบผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคที่มีในแต่ละระดับ และนำข้อมูลไปใช้ในการทบทวนและปรับปรุงระหว่างการทำงาน
- 2) เพื่อให้ได้รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละระดับชั้นสำหรับการจัดทำสรุปรายงานของโรงเรียนต่อไป

วิธีดำเนินการ

- 1) คณะกรรมการอำนวยการแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับชั้น
- 2) ดำเนินการประเมินแต่ละระดับชั้น โดยผู้ที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้ง หรือผู้แทนครูในแต่ละระดับชั้นได้รับการอบรมหรือมีความรู้ทักษะในการประเมิน ให้เป็นผู้ประเมินดำเนินการประเมินสลับระหว่างระดับชั้น
- 3) นำผลดังกล่าวมาปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น
- 4) ดำเนินการประเมินคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนการดำเนินงานของครูในแต่ละระดับ ภาคเรียนละ 1 ครั้ง
- 5) ผู้ทำหน้าที่ประเมินจัดทำรายงานการประเมินคุณภาพของแต่ละระดับ ส่งคณะกรรมการประสานงาน เพื่อรายงานผู้บริหาร โรงเรียนต่อไป

กิจกรรมที่ 6 ประเมินผลการพัฒนาและสรุปรายงาน

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อให้ได้รายงานสรุปการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละภาคเรียน และปีการศึกษา
- 2) เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง พัฒนาระบบ วิธีการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการ

- 1) อาจารย์ที่ปรึกษาแต่ละคนจัดทำรายงานการดำเนินงานเสนอหัวหน้าระดับ (ประธานคณะกรรมการดำเนินงาน) ทุกสิ้นภาคเรียน
- 2) คณะกรรมการดำเนินงานแต่ละระดับจัดทำรายงานสรุปเป็นระดับ เสนอคณะกรรมการประสานงาน
- 3) คณะกรรมการประสานงานสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากหัวหน้าระดับและจากกรประเมินเพื่อทบทวนของแต่ละระดับมาจัดทำรายงานเป็นภาพรวมของโรงเรียน เสนอคณะกรรมการอำนวยการ
- 4) คณะกรรมการอำนวยการดำเนินการ ดังนี้
 - ประชุมพิจารณา รายงานคณะกรรมการประสานงานในข้อ 3) เพื่อการปรับปรุง และพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ
 - นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการประสานงาน และคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชุมติดตามผลอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง

กลยุทธ์ความสำเร็จ

ทุกกิจกรรมที่กล่าวถึงนั้น ผู้บริหารมีความสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารจึงควรสนับสนุนการดำเนินงาน และให้ขวัญกำลังใจแก่ครูด้วยวิธีการต่าง ๆ ดังเช่น ร่วมประชุมกับครูในระดับต่าง ๆ ซึ่งจัดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เป็นครั้งคราว และจัดคาวางให้ครูใน แต่ละระดับได้วางพร้อมกันเพื่อสะดวกต่อการประชุม ดูแลช่วยเหลือ นักเรียน รวมทั้งจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานอย่างพอเพียง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้ทำสารนิพนธ์

ชื่อ	นายสังคม แก้วสว่าง
วันเดือนปีเกิด	5 กุมภาพันธ์ 2497
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดสิงห์บุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	67/228 ต.บางแม่นาง อ.บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเสสะเวชวิทยา
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนเสสะเวชวิทยา กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2532	ครุศาสตรบัณฑิต (จิตวิทยา) จากวิทยาลัยครูชนบุรี
พ.ศ. 2547	การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ